

1995/1 BSF 74

Offentliggørelsesdato: 21-03-1996

Folketinget

Oversigt (indholdsfortegnelse)

Nr BSF 74

Folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af traktaten om Det Europæiske Energicharter af 17. december 1994

FremSAT af miljø- og energiministeren (Svend Auken)

den 30. januar 1996

Vedttaget ved anden (sidste) behandling den 21. marts 1996

Den fulde tekst

Folketinget meddeler sit samtykke til, at Danmark ratificerer den af den europæiske energicharterkonference i Lissabon vedtagne traktat om Det Europæiske Energicharter af 17. december 1994.

Bilag

Teksten til den i folketingsbeslutningens tekst omtalte traktat er optrykt som bilag til det fremsatte forslag.

Oprindeligt fremsat forslag

Folketinget meddeler sit samtykke til, at Danmark ratificerer den af den Europæiske Energicharterkonference i Lissabon vedtagne Traktat om Det Europæiske Energicharter af 17. december 1994.

INDHOLDSFORTEGNELSE

Traktaten om Det Europæiske Energicharter med bilag.

Slutakt fra den Europæiske Energicharterkonference i

Lissabon den 16.-17. december 1994.

Afgørelser vedrørende Traktaten om Det Europæiske

Energicharter.

Protokol om energieffektivitet og de hermed forbundne

miljøaspekter.

Bemærkninger:

- I. Traktatens forhistorie
- II. Danmarks ratifikation
- III. Traktatens indhold

TRAKTATEN OM DET EUROPÆISKE ENERGICHARTER

PRÆAMBEL

De kontraherende parter i denne traktat,

som henviser til Paris-charteret for et nyt Europa, undertegnet den 21. november 1990,

som henviser til det europæiske energicharter, der blev vedtaget i det afsluttende dokument fra Haag-konferencen om det europæiske energicharter, undertegnet i Haag den 17. december 1991,

som erindrer om, at alle signatarerne af det afsluttende dokument fra Haag-konferencen gav tilsagn om at opfylde det europæiske energicharters mål og principper og hurtigst muligt realisere og udbygge deres samarbejde ved i god tro at forhandle en traktat om energicharteret og protokoller hertil, og som ønsker at lade charterets forpligtelser bygge på et sikkert og bindende internationalt retsgrundlag,

som endvidere ønsker at skabe den ramme, der er nødvendig for at opfylde principperne i det europæiske energicharter,

som ønsker at føre den grundlæggende ide bag det europæiske energicharter ud i livet, dvs. at katalysere økonomisk vækst gennem foranstaltninger til liberalisering af investeringer og handel på energiområdet,

som bekræfter, at de kontraherende parter lægger den største vægt på konkret efterlevelse af princippet om fuld national behandling og mestbegunstigelsesbehandling, samt at disse forpligtelser skal gælde investeringer i medfør af en tillægstraktat,

som henviser til ønsket om gradvis liberalisering af den internationale handel og til princippet om ikke-forskelsbehandling i den internationale samhandel, som knæsat i den almindelige overenskomst om told og udenrigshandel (GATT) og de dertil knyttede instrumenter og som fastsat i nærværende traktat,

som er fast besluttet på gradvis at fjerne tekniske, administrative og andre hindringer for handelen med energimaterialer og -produkter og udstyr, teknologi og tjenester i tilknytning hertil,

som forventer, at de kontraherende parter, der endnu ikke er parter i den almindelige overenskomst om told og udenrigshandel, tiltræder denne, og som ønsker at træffe midlertidige handelsarrangementer med de pågældende kontraherende parter, som kan være dem til støtte og ikke vil hindre deres forberedelser til tiltrædelse af nævnte overenskomst,

som er opmærksomme på de rettigheder og forpligtelser, der tilfalder visse kontraherende parter, som også er parter i den almindelige overenskomst om told og udenrigshandel og de dertil knyttede instrumenter,

som henviser til konkurrencereglerne om fusion, monopol, konkurrencebegrænsende praksis og misbrug af dominerende stilling,

som endvidere henviser til traktaten om ikke-spredning af kernevåben, retningslinjerne for eksportlande af udstyr og teknologi på det nukleare område (Nuclear Suppliers Guidelines) og andre internationale forpligtelser eller aftaler om ikke-spredning,

som erkender nødvendigheden af størst mulig effektivitet inden for prospektering, fremstilling, omdannelse, oplagring, transport, distribution og udnyttelse af energi,

som erindrer om De Forenede Nationers rammekonvention om klimaændringer, konventionen om grænseoverskridende luftforurening over store afstande og protokollerne hertil samt andre internationale miljøaftaler med energirelaterede aspekter, og

som erkender det voksende behov for foranstaltninger til at beskytte miljøet, herunder nedlukning af energianlæg og bortskaffelse af affald, og for internationalt godkendte mål og kriterier herfor,

ER BLEVET ENIGE OM FØLGENDE:

DEL 1

Definitioner og formål

ARTIKEL 1

Definitioner

I denne traktat forstås ved:

1. »Charter«: det europæiske energicharter, der blev vedtaget i det afsluttende dokument fra Haag-konferencen om det europæiske

energicharter, undertegnet i Haag den 17. december 1991; undertegnelse af det afsluttende dokument betragtes som undertegnelse af charteret.

2. »Kontraherende part«: en stat eller en regional organisation for økonomisk integration, som har indvilliget i at være bundet af denne traktat, og for hvilken denne traktat er i kraft.

3. »Regional organisation for økonomisk integration«: en organisation oprettet af stater, som har tildelt organisationen kompetence vedrørende visse anliggender, hvoraf nogle er omfattet af denne traktat, herunder bemyndigelse til at træffe bindende beslutninger vedrørende disse anliggender.

4. »Energimaterialer og -produkter«: de i bilag EM opførte produkter og materialer, baseret på Toldsamarbejdsrådets harmoniserede system og De Europæiske Fællesskabers kombinerede nomenklatur.

5. »Økonomisk aktivitet i energisektoren«: erhvervsvirksomhed, der vedrører prospektering, udvinding, raffinering, fremstilling, oplagring, transport over land, transmission, distribution, handel, markedsføring eller salg af energimaterialer og -produkter, bortset fra de i bilag NI opførte, eller som vedrører fjernvarme.

6. »Investering«: enhver form for aktiv, der ejes eller kontrolleres direkte eller indirekte af en investor, herunder:

a) materiel og immateriel ejendom og løsøre og fast ejendom og enhver form for ejendomsrettigheder, såsom forpagtningskontrakter, panteret, tilbageholdsret og realkredit;

b) et selskab eller en virksomhed eller aktier eller andre former for kapitalinteresser i et selskab eller en virksomhed, og et selskabs eller en virksomheds obligationer og andre værdipapirer;

c) fordringer på penge og fordringer på ydelser af økonomisk værdi, i henhold til kontrakt og i tilknytning til en investering;

d) intellektuel ejendomsret;

e) afkast;

f) en ved lov eller kontrakt eller i kraft af ved lov indrømmede bevillinger og koncessioner sikret rettighed til en økonomisk aktivitet i energisektoren.

En ændring i investeringsformen for aktiver berører ikke disses karakter af investeringer, og udtrykket »investering« omfatter alle investeringer, uanset om de allerede bestod på eller er foretaget efter datoen for denne traktats ikrafttræden for den pågældende investors kontraherende part eller for den kontraherende part på hvis område investeringen foretages, afhængigt af hvilken dato der er den seneste (i det følgende benævnt »ikrafttrædelsesdato«), idet denne traktat kun gælder for anliggender, der vedrører sådanne investeringer efter ikrafttrædelsesdatoen.

Med »investering« menes enhver investering i tilknytning til en økonomisk aktivitet i energisektoren og investeringer eller kategorier af investeringer, som en kontraherende part på sit område har udpeget som »Charter Efficiency Projects« og anmeldt som sådanne til sekretariatet.

7. »Investor«:

a) for så vidt angår en kontraherende part:

i) en fysisk person, der er statsborger i, eller som har fast bopæl i den pågældende kontraherende part i overensstemmelse med dennes lovgivning;

ii) et selskab eller anden form for organisation, der er stiftet i overensstemmelse med den pågældende kontraherende parts lovgivning;

b) for så vidt angår et »tredjeland«: en fysisk person, et selskab eller anden form for organisation, som tilsvarende opfylder de i litra a) anførte betingelser for en kontraherende part.

8. »Investere« eller »foretage investeringer«: iværksætte nye investeringer, erhverve en bestående investering helt eller delvis eller iværksætte investeringsaktiviteter på forskellige områder.

9. »Afkast«: beløb hidrørende fra eller knyttet til en investering, uanset betalingsform, herunder fortjeneste, udbytte, renter, kapitalvinding, licensafgifter, honorarer til ledelse og teknisk bistand og andre vederlag samt betalinger i naturalier.

10. »Område«: for så vidt angår en stat, der er kontraherende part:

a) det under statens suverænitet hørende territorium, omfattende landjord, indre vandområder og søterritorium; og

b) med forbehold af og i overensstemmelse med den internationale havret: havområde, havbund og undergrund, hvorover den kontraherende part udøver suveræne rettigheder og jurisdiktion.

For så vidt angår en regional organisation for økonomisk integration, som er en kontraherende part: de områder, der henhører under en sådan organisations medlemsstater i henhold til bestemmelserne i aftalen om oprettelse af den pågældende organisation.

11. a) »GATT«: »GATT 1947« eller »GATT 1994«, eller begge, når begge kan anvendes.

b) »GATT 1947«: den almindelige overenskomst om told og udenrigshandel af 30. oktober 1947 knyttet som bilag til slutakten vedtaget ved afslutningen af den anden mødesamling i Komiteen til Forberedelse af De Forenede Nationers Konference om Handel og Beskæftigelse, med senere rettelser og ændringer.

c) »GATT 1994«: den almindelige overenskomst om told og udenrigshandel, som anført i bilag 1A til aftalen om oprettelse af Verdenshandelsorganisationen, med senere rettelser og ændringer.

En part i aftalen om oprettelse af Verdenshandelsorganisationen anses for at være part i GATT 1994.

d) Ved »tilknyttede instrumenter« forstås, alt efter omstændighederne:

i) aftaler, arrangementer eller andre juridiske instrumenter, herunder beslutninger, erklæringer og overenskomster indgået under GATT 1947, med senere rettelser og ændringer; eller

ii) aftalen om oprettelse af Verdenshandelsorganisationen, herunder bilag 1 hertil (undtagen GATT 1994), bilag 2, 3 og 4 samt de hertil knyttede beslutninger, erklæringer og forståelser, med senere rettelser og ændringer.

12. »Intellectuel ejendomsret«: ophavsret og dermed forbundne rettigheder, varemærker, geografiske betegnelser, industrielle design, patenter, layout af integrerede kredsløb og beskyttelse af hemmelige oplysninger.

13. a) »Energicharterprotokol« eller »protokol«: en protokol, som forhandles efter bemyndigelse af, og hvis ordlyd vedtages af Charterkonferencen, og som tiltrædes af to eller flere kontraherende parter med henblik på at supplere, erstatte eller udvide bestemmelserne i nærværende traktat vedrørende en given sektor eller kategori af aktiviteter henhørende under denne traktat eller vedrørende de i charterets afsnit III anførte samarbejdsområder.

b) »Energichartererklæring« eller »erklæring«: et ikke juridisk bindende instrument, som forhandles efter bemyndigelse af, og hvis ordlyd godkendes af Charterkonferencen, og som tiltrædes af to eller flere kontraherende parter med henblik på at supplere eller erstatte bestemmelserne i denne traktat.

14. »Frit konvertibel valuta«: en valuta, som handles i vidt omfang på de internationale valutamarkeder og som finder vid anvendelse i internationale transaktioner.

ARTIKEL 2

Formålet med traktaten

Denne traktat skaber en juridisk ramme for fremme af langsigtet samarbejde på energiområdet, baseret på komplementaritet og gensidige fordele i overensstemmelse med charterets mål og principper.

DEL II

Handel

ARTIKEL 3

Internationale markeder

De kontraherende parter bestræber sig på at fremme adgangen til internationale markeder på kommercielle vilkår og, mere generelt, at udvikle et åbent og konkurrencepræget marked for energimaterialer og -produkter.

ARTIKEL 4

Ikke-afvigelse fra GATT

og de dertil knyttede instrumenter

Intet i denne traktat tillader kontraherende parter, som er parter i GATT, at afvige fra bestemmelserne i GATT og de dertil knyttede

instrumenter, således som de finder anvendelse mellem de pågældende kontraherende parter.

ARTIKEL 5

Handelsrelaterede

investeringsforanstaltninger

1. Ingen kontraherende part må træffe handelsrelaterede investeringsforanstaltninger, der er uforenelige med bestemmelserne i artikel III eller XI i GATT, jf. dog de kontraherende parters rettigheder og forpligtelser i henhold til GATT og de dertil knyttede instrumenter samt artikel 29.
2. Sådanne foranstaltninger omfatter alle investeringsforanstaltninger, der er påbudte eller kan fuldbyrdes i henhold til nationale love eller administrative forskrifter, eller som det er nødvendigt at efterleve for at opnå en fordel, og som kræver:
 - a) en virksomheds køb eller brug af varer af indenlandsk oprindelse eller fra enhver indenlandsk kilde, hvad enten kravet er specificeret med hensyn til varens særtræk, med hensyn til varens mængde eller værdi eller i forhold til den lokale produktions mængde eller værdi, eller
 - b) begrænsning af en virksomheds køb eller brug af importerede varer til en størrelse, der knytter sig til mængden eller værdien af de lokale varer, som den eksporterer, eller som begrænser:
 - c) en virksomheds import af varer, der anvendes i eller i forbindelse med dens lokale produktion, generelt eller til en størrelse, der knytter sig til mængden eller værdien af den lokale produktion, som den eksporterer,
 - d) en virksomheds import af varer, der anvendes i eller i forbindelse med dens lokale produktion, ved at begrænse dens adgang til udenlandsk valuta til et beløb, der knytter sig til den valutatilførsel, som virksomheden skaber, eller
 - e) en virksomheds eksport eller salg med henblik på eksport af varer, hvad enten begrænsningen er specificeret med hensyn til varens særtræk, med hensyn til varens mængde eller værdi eller i forhold til den lokale produktions mængde eller værdi.
3. Intet i stk. 1 kan gøres gældende for at forhindre en kontraherende part i at anvende de i stk. 2, litra a) og c), beskrevne handelsrelaterede investeringsforanstaltninger som betingelse for adgang til programmer for eksportfremme, udenlandsk hjælp, offentlige indkøb eller præferencetoldsatser eller -kontingenter.
4. Uanset stk. 1 kan en kontraherende part midlertidigt bevare handelsrelaterede investeringsforanstaltninger, som var iværksat over 180 dage inden den kontraherende parts undertegnelse af denne traktat, forudsat at bestemmelserne om anmeldelse og afvikling i bilag TRM overholdes.

ARTIKEL 6

Konkurrence

1. Alle de kontraherende parter bestræber sig på at mindske markedsforvridninger og hindringer for konkurrencen inden for økonomiske aktiviteter i energisektoren.
2. Alle de kontraherende parter sørger for inden for deres jurisdiktion at vedtage og håndhæve sådanne love, som er nødvendige og hensigtsmæssige til at modvirke konkurrencebegrænsende unilateral og samordnet praksis inden for økonomiske aktiviteter i energisektoren.
3. Kontraherende parter, der allerede har erfaring med at håndhæve konkurrenceregler, yder, efter anmodning og inden for rammerne af deres disponible ressourcer, andre kontraherende parter teknisk bistand med udformning og håndhævelse af konkurrenceregler.
4. De kontraherende parter kan samarbejde om håndhævelse af deres konkurrenceregler ved at rådføre sig med hinanden og udveksle oplysninger.
5. Mener en kontraherende part, at en given konkurrencebegrænsende praksis på en anden kontraherende parts område skader væsentlige interesser som omhandlet i denne artikel, kan den pågældende kontraherende part anmelde forholdet til den anden kontraherende part og begære, at dennes konkurrencemyndigheder træffer passende foranstaltninger. Den anmeldende kontraherede part meddeler samtidig den anmeldte kontraherende part tilstrækkelige oplysninger til, at denne kan identificere den konkurrencebegrænsende praksis, som er genstand for anmeldelsen, og tilbyder så vidt muligt yderligere oplysninger og samarbejde. Den anmeldte kontraherende part eller de relevante konkurrencemyndigheder kan rådføre sig med konkurrencemyndighederne i den anmeldende kontraherende part og lægger behørig vægt på den anmeldende kontraherende parts begæring, når de afgør, om der skal indledes foranstaltninger mod den i anmeldelsen fremførte konkurrencebegrænsende praksis. Den anmeldte kontraherende part underretter den anmeldende kontraherende part om sin eller de relevante konkurrencemyndigheders afgørelse og kan, hvis den ønsker det, underrette den anmeldende kontraherende part om årsagerne til

afgørelsen. Hvis der indledes foranstaltninger, skal den anmeldte kontraherende part underrette den anmeldende kontraherende part om resultaterne heraf og så vidt muligt om enhver betydningsfuld udvikling i situationen.

6. Intet i denne artikel indebærer, at en kontraherende part skal tilvejebringe oplysninger i strid med sin lovgivning om offentlighed af oplysninger, fortrolighed eller forretningshemmeligheder.

7. Procedurene i stk. 5 og artikel 27, stk. 1, er inden for rammerne af denne traktat de eneste midler til bilæggelse af eventuelle tvister vedrørende gennemførelsen eller fortolkningen af nærværende artikel.

ARTIKEL 7

Transit

1. Hver kontraherende part træffer de nødvendige foranstaltninger for at lette transit af energimaterialer og -produkter i overensstemmelse med princippet om transitfrihed og uden skelnen med hensyn til sådanne energimaterialers og -produkters oprindelses- og bestemmelsessted eller ejendomsretten hertil, uden forskelsbehandling i forbindelse med prisfastsættelse på grundlag af en sådan skelnen og uden at pålægge urimelige forsinkelser, restriktioner eller afgifter.

2. De kontraherende parter opfordrer relevante instanser til at samarbejde

a) om modernisering af de energitransportinfrastrukturer, der kræves til transit af energimaterialer og -produkter

b) om udvikling og drift af energitransportinfrastrukturer, der betjener mere end en kontraherende parts område

c) om foranstaltninger til at afbøde virkningerne af afbrydelser i forsyningen af energimaterialer og -produkter d) om fremme af sammenkoblingen af energitransportinfrastrukturer.

3. Alle de kontraherende parter forpligter sig til, at deres bestemmelser om transport af energimaterialer og -produkter og udnyttelsen af energitransportinfrastrukturer ikke er mindre gunstige for energimaterialer og -produkter i transit end for energimaterialer og -produkter med oprindelses- eller bestemmelsessted på deres eget område, medmindre andet er fastsat i en gældende international aftale.

4. Kan transit af energimaterialer og -produkter ikke finde sted på kommercielle betingelser gennem de eksisterende energitransportinfrastrukturer, må de kontraherende parter ikke stille hindringer i vejen for, at der skabes ny energitransportkapacitet, medmindre andet er fastsat i gældende lovgivning, som er i overensstemmelse med stk. 1.

5. En kontraherende part, gennem hvis område energimaterialer og -produkter kan transitere, er ikke forpligtet til

a) at tillade opførelse eller ændring af energitransportinfrastrukturer eller

b) at tillade ny eller supplerende transit gennem eksisterende energitransportinfrastrukturer,

hvis den over for de andre berørte kontraherende parter kan godtgøre, at det vil true dens energisystemers, herunder forsyningssikkerhedens, sikkerhed eller effektivitet.

De kontraherende parter skal sikre bestående strømme af energimaterialer og -produkter til, fra og mellem andre kontraherede parters områder, jf. dog stk. 6 og 7.

6. En kontraherende part, gennem hvis område energimaterialer og -produkter transiterer, må ikke, i tilfælde af en tvist om spørgsmål vedrørende den pågældende transit, afbryde eller mindske, eller tillade eller forpligte nogen instans under dens kontrol eller jurisdiktion til at afbryde eller mindske, en bestående strøm af energimaterialer og -produkter forud for afslutningen af de i stk. 7 omhandlede tvistbilæggelsesprocedurer, medmindre dette udtrykkeligt er fastsat i en kontrakt eller anden aftale om sådan transit eller tilladt i overensstemmelse med forligsmæglerens afgørelse.

7. Følgende bestemmelser finder anvendelse på en tvist som beskrevet i stk. 6, men kun efter at alle relevante aftalemæssige eller andre midler til bilæggelse af tvister, som forinden er aftalt mellem de tvistende kontraherende parter eller mellem en instans som omhandlet i stk. 6 og en instans fra en anden kontraherende part, der er part i tvisten, er udtømt:

a) En tvistende kontraherende part kan henvise tvisten til generalsekretæren ved at indgive anmeldelse heraf med et resume af tvistens genstand. Generalsekretæren underretter alle de kontraherede parter om sådanne anmeldelser.

b) Senest 30 dage efter at have modtaget en sådan anmeldelse skal generalsekretæren, i samråd med de tvistende parter og de andre berørte kontraherende parter, udnævne en forligsmægler. Forligsmægleren skal have erfaring på det område, tvisten vedrører, og må ikke være statsborger eller have fast bopæl i en af de tvistende parter eller i en af de andre berørte kontraherende parter.

c) Forligsmægleren søger at få parterne i tvisten til at enes om bilæggelse eller om en procedure til bilæggelse. Hvis forligsmægleren ikke

inden for 90 dage efter sin udnævnelse har kunnet sikre enighed mellem parterne, skal han anbefale en bilæggelse af tvisten eller en procedure til bilæggelse og fastsætte de midlertidige toldsatter og andre vilkår og betingelser, der skal gælde for transit fra og med en af ham fastsat dato indtil tvistens bilæggelse.

d) De kontraherende parter forpligter sig til at efterleve og sikre, at instanserne under deres kontrol eller jurisdiktion efterlever, enhver midlertidig afgørelse i henhold til litra c), vedrørende toldsatter, vilkår og betingelser i 12 måneder efter forligsmæglerens afgørelse eller indtil tvistens bilæggelse, afhængigt af hvilken dato der er tidligst.

e) Uanset litra b), kan generalsekretæren vælge ikke at udnævne en forligsmægler, hvis han mener, at tvisten vedrører transit, der er eller har været genstand for de i litra a)-d) omhandlede tvistbilæggelsesprocedurer, og disse procedurer ikke har resulteret i bilæggelse af tvisten.

f) Charterkonferencen vedtager standardbestemmelser om mæglingsproceduren og vederlag til forligsmæglerne.

8. Intet i denne artikel giver de kontraherende parter hjemmel til at afvige fra deres rettigheder og forpligtelser i henhold til international lov, herunder international retssædvane, og gældende bilaterale eller multilaterale aftaler, herunder regler om undersøiske kabler og rørledninger.

9. Denne artikel må ikke fortolkes således, at den forpligter en kontraherende part, som ikke råder over en bestemt type energitransportinfrastruktur til transit, til at træffe foranstaltninger i henhold til denne artikel med hensyn til sådanne infrastrukturer. Den pågældende part er imidlertid forpligtet til at efterkomme stk. 4.

10. I denne artikel forstås ved:

a) »Transit«:

i) Befordring gennem en kontraherende parts område, eller til eller fra havneanlæg på dens område med henblik på læsning eller losning, af energimaterialer og -produkter hidrørende fra en anden stats område og bestemt til en tredje stat, forudsat at den anden stat eller den tredje stat er en kontraherende part; eller

ii) befordring gennem en kontraherende parts område af energimaterialer og -produkter hidrørende fra en anden kontraherende parts område og bestemt til denne anden parts område, medmindre de to berørte kontraherende parter indgår anden aftale og i fællesskab registrerer denne aftale i bilag N. De to kontraherende parter kan slette deres registrering i bilag N ved skriftlig fælles meddelelse herom til Sekretariatet; Sekretariatet gør alle de andre kontraherende parter bekendt hermed. Slettelsen får virkning fire uger efter meddelelsen herom.

b) »Energitransportinfrastrukturer«: Højtryksrørledninger til gastransport, højspændingsnet og ledninger til eltransmission, rørledninger til transport af råolie, rørledninger til kulopslemning, rørledninger til olieprodukter samt andre faste anlæg til håndtering af energimaterialer og -produkter.

ARTIKEL 8

Teknologioverførsel

1. De kontraherende parter aftaler at fremme adgang til og overførsel af energiteknologi på et kommercielt og ikke-diskriminerende grundlag med henblik på at befordre samhandelen med energimaterialer og -produkter og investeringer heri og opfylde charterets målsætninger i overensstemmelse med deres love og bestemmelser og under hensyntagen til beskyttelse af intellektuel ejendomsret.

2. Så vidt det er nødvendigt i henhold til stk. 1, fjerner de kontraherende parter derfor bestående hindringer og skaber ingen nye hindringer for overførsel af teknologi vedrørende energimaterialer og -produkter samt udstyr og tjenesteydelser i tilknytning hertil, dog med forbehold af ikke-spredningsforpligtelser og andre internationale forpligtelser.

ARTIKEL 9

Adgang til kapital

1. De kontraherende parter erkender vigtigheden af åbne kapitalmarkeder som middel til at fremme kapitalstrømmene til finansiering af handel med energimaterialer og -produkter og til investeringer og fremme af investeringer i økonomiske aktiviteter i energisektoren på andre kontraherende parters områder, navnlig dem, der befinder sig i en overgangsøkonomi. Hver kontraherende part skal derfor søge at lempe betingelserne for adgang til sit kapitalmarked for selskaber og statsborgere fra andre kontraherende parter med henblik på finansiering af handel med energimaterialer og -produkter og investeringer i økonomiske aktiviteter i energisektoren på disse andre kontraherende parters områder på vilkår, der ikke er mindre gunstige end de vilkår, den pågældende kontraherende part under tilsvarende omstændigheder tilstår sine egne selskaber og statsborgere eller selskaber og statsborgere fra enhver anden kontraherende part eller tredjestat, afhængigt af hvilke vilkår der er de gunstigste.

2. En kontraherende part kan vedtage og videreføre programmer for adgang til offentlige lån, tilskud, garantier eller forsikring til fremme af handel eller investeringer i udlandet. Den skal tilbyde disse muligheder i overensstemmelse med de pågældende programmets mål,

betingelser og kriterier (der omfatter mål, betingelser eller kriterier vedrørende forretningsområdet for en ansøger om sådanne muligheder eller vedrørende leveringsstedet for varer eller tjenesteydelser, der leveres med støtte fra en af disse muligheder), til investeringer i økonomiske aktiviteter i energisektoren i andre kontraherende parter eller til finansiering af handel med energimaterialer og -produkter med andre kontraherende parter.

3. Når de kontraherende parter gennemfører programmer for økonomiske aktiviteter i energisektoren for at forbedre de kontraherende parter økonomiske stabilitet og investeringsklima, bestræber de sig på at fremme transaktionerne og udnytte de relevante internationale finansinstitutters fagkundskab.

4. Intet i denne artikel hindrer:

a) finansinstitutter i at anvende deres egen udlåns- eller garantipraksis baseret på markedsprincipper og forsigtighedshensyn; eller

b) en kontraherende part i at træffe foranstaltninger:

i) af forsigtighedsgrunde, herunder til beskyttelse af investorer, forbrugere, deponenter, forsikringstagere eller personer, over for hvilke en leverandør af finansielle tjenesteydelser har en betroet forpligtelse; eller

ii) til at sikre sit finanssystems og sine kapitalmarkeders integritet og stabilitet.

DEL III

Investeringsfremme og -beskyttelse

ARTIKEL 10

Fremme, beskyttelse og behandling af investeringer

1. Alle kontrahenterne skal, i overensstemmelse med bestemmelserne i denne traktat, fremme og skabe stabile, rimelige, gunstige og gennemsigtige betingelser for, at investorer fra andre kontraherende parter kan foretage investeringer på deres område. Disse betingelser omfatter forpligtelse til altid at tilstå investeringer foretaget af investorer fra andre kontraherende parter loyal og rimelig behandling. Sådanne investeringer skal endvidere nyde størst mulig beskyttelse og sikkerhed, og ingen kontraherende part må på nogen måde gennem urimelige eller diskriminerende foranstaltninger lægge hindringer i vejen for forvaltning, vedligeholdelse, brug, udnyttelse eller afhændelse af sådanne investeringer. Sådanne investeringer må under ingen omstændigheder tilstås en mindre gunstig behandling end tilladt i henhold til international ret, herunder traktatmæssige forpligtelser. Alle de kontraherende parter skal opfylde de forpligtelser, de har indgået med en investor eller over for investeringer foretaget af investorer fra andre kontraherende parter.

2. Alle de kontraherende parter bestræber sig på at give investorer fra andre kontraherende parter den i stk. 3 beskrevne behandling med hensyn til investeringer på deres område.

3. I denne artikel forstås ved »behandling«: en af en kontraherende part tilstået behandling, som ikke er mindre gunstig end den behandling, den pågældende part giver sine egne investorer eller investorer fra en hvilken som helst anden kontraherende part eller et hvilket som helst tredjeland, afhængigt af hvilken behandling der er den gunstigste.

4. I henhold til en tillægstraktat skal hver part deri, på de deri fastsatte betingelser, tilstå investorer fra andre parter den i stk. 3 beskrevne behandling for så vidt angår investeringer på den pågældende parts område. Tillægstraktaten skal være åben for undertegnelse for stater og regionale organisationer for økonomisk integration, som har undertegnet eller tiltrådt nærværende traktat. Forhandlingerne om tillægstraktaten indledes senest den 1. januar 1995, så den kan indgås senest den 1. januar 1998.

5. Alle de kontraherende parter skal, med hensyn til investeringer på deres område, bestræbe sig på:

a) at begrænse undtagelser fra den i stk. 3 beskrevne behandling til et minimum;

b) gradvis at fjerne bestående restriktioner for investorer fra andre kontraherende parter.

6. a) En kontraherende part kan, for så vidt angår investeringer på dens område, når som helst frivilligt gennem Sekretariatet erklære over for Charterkonferencen, at den ikke agter at indføre nye undtagelser fra den i stk. 3 beskrevne behandling.

b) En kontraherende part kan endvidere når som helst frivilligt forpligte sig til at tilstå investorer fra andre kontraherende parter den i stk. 3 beskrevne behandling med hensyn til investeringer i nogle eller alle de økonomiske aktiviteter i energisektoren på dens område. Sådanne forpligtelser anmeldes til Sekretariatet og opføres i bilag VC; de er dermed bindende i henhold til denne traktat.

7. Alle de kontraherende parter skal tilstå investeringer på deres område foretaget af investorer fra andre kontraherende parter og de hertil knyttede aktiviteter, herunder forvaltning, vedligeholdelse, brug, udnyttelse eller afhændelse, en behandling, der ikke er mindre gunstig end den behandling, de pågældende parter tilstår investeringer foretaget af deres egne investorer eller investorer fra en anden kontraherende part

eller et tredjeland og de hertil knyttede aktiviteter, herunder forvaltning, vedligeholdelse, brug, udnyttelse eller afhændelse, afhængigt af hvilken behandling der er den gunstigste.

8. De nærmere bestemmelser for anvendelsen af stk. 7 i forbindelse med programmer, hvorunder en kontraherende part yder tilskud eller anden finansiel bistand til eller indgår kontrakter om teknologisk forskning og udvikling i energisektoren, fastsættes i den i stk. 4 beskrevne tillægstraktat. Alle de kontraherende parter skal gennem Sekretariatet holde Charterkonferencen underrettet om de gennemførelsesbestemmelser, de anvender på de i dette stk. beskrevne programmer.

9. Alle stater eller regionale organisationer for økonomisk integration, som undertegner eller tiltræder denne traktat, skal på den dato, hvor de undertegner traktaten eller deponerer deres tiltrædelsesinstrumenter, forelægge Sekretariatet en rapport med et resume af alle love, bestemmelser eller andre foranstaltninger vedrørende:

a) undtagelser fra stk. 2, eller

b) de i stk. 8 omhandlede programmer.

De kontraherende parter ajourfører deres rapporter ved straks at forelægge Sekretariatet eventuelle ændringer deri. Charterkonferencen gennemgår rapporterne regelmæssigt.

Hvad angår litra a), kan en kontraherende part i sin rapport udpege dele af energisektoren, hvor den tilstår investorer fra andre kontraherende parter den i stk. 3 beskrevne behandling.

Hvad angår litra b), kan Charterkonferencen i sin gennemgang undersøge virkningerne af sådanne programmer på konkurrence og investeringer.

10. Uanset de andre bestemmelser i denne artikel finder den i stk. 3 og 7 beskrevne behandling ikke anvendelse på beskyttelse af intellektuel ejendomsret; behandlingen på dette område er som fastsat i de tilsvarende bestemmelser i de gældende internationale aftaler om beskyttelse af intellektuel ejendomsret, som de respektive kontraherende parter har indgået.

11. Med hensyn til artikel 26 betragtes en kontraherende parts anvendelse af en handelsrelateret investeringsforanstaltning som beskrevet i artikel 5, stk. 1 og 2, på en investering foretaget af en investor fra en anden kontraherende part bestående på tidspunktet for denne anvendelse, med forbehold af artikel 5, stk. 3 og 4, som en overtrædelse af en forpligtelse indgået af den førstnævnte kontraherende part i henhold til denne del.

12. Alle de kontraherende parter sørger for, at deres nationale love indeholder effektive midler til fremsættelse af fordringer og håndhævelse af rettigheder med hensyn til investeringer, investeringsaftaler og investeringstilladelser.

ARTIKEL 11

Ledende personale

1. En kontraherende part behandler, med forbehold af sine love og bestemmelser vedrørende fysiske personers indrejse, ophold og arbejde, i god tro ansøgninger fra investorer fra en anden kontraherende part og fra ledende personale, der beskæftiges af sådanne investorer eller af sådanne investorers investeringer, om indrejse og midlertidigt ophold på den kontraherende parts område med henblik på at indlede aktiviteter i forbindelse med realisering eller udvikling, forvaltning, vedligeholdelse, brug, udnyttelse eller afhændelse af de pågældende investeringer, herunder ydelse af rådgivning og vigtige tekniske tjenester.

2. En kontraherende part tillader investorer fra en anden kontraherende part, som har investeringer på dens område, og sådanne investorers investeringer, at beskæftige ledende personale efter investorens eller investeringens valg, uanset nationalitet og statsborgerskab, forudsat at det pågældende personale har fået tilladelse til indrejse, ophold og arbejde i den førstnævnte kontraherende parts område, og at den pågældende beskæftigelse er i overensstemmelse med de betingelser og tidsfrister, der er fastsat i den tilladelse, der er indrømmet det pågældende personale.

ARTIKEL 12

Erstatning for tab

1. Undtagen i tilfælde, hvor artikel 13 finder anvendelse, tilstås en investor fra en kontraherende part, som lider tab i tilknytning til en investering på en anden parts område som følge af krig eller anden bevæbnet konflikt, nationalt alarmberedskab, indre uroligheder eller andre lignende begivenheder i det pågældende område, af den sidstnævnte kontraherende part den gunstigste behandling med hensyn til skadesløsholdelse, godtgørelse, erstatning eller anden ordning, som den pågældende kontraherende part tilstår andre investorer, det være sig partens egne investorer, investorer fra en anden kontraherende part eller investorer fra et tredjeland.

2. Med forbehold af stk. 1 tilstås investorer fra en kontraherende part, som i en af de i stk. 1 nævnte situationer lider tab på en anden

kontraherende parts område,

- a) fordi hæren eller myndighederne i den sidstnævnte part helt eller delvis beslaglægger deres investeringer; eller
 - b) fordi den sidstnævnte part eller dennes myndigheder helt eller delvis ødelægger deres investeringer, uden at dette nødvendiggøres af situationen,
- skadesløsholdelse eller erstatning, som i begge tilfælde skal være hurtig, adækvat og effektiv.

ARTIKEL 13

Ekspropriering

1. Investeringer foretaget af investorer fra en kontraherende part på en anden kontraherende parts område kan ikke nationaliseres, eksproprieres eller underkastes foranstaltninger med tilsvarende virkning (i det følgende benævnt »ekspropriering«), medmindre denne ekspropriering:

- a) gennemføres i almenhedens interesse; b) ikke er diskriminerende;
- c) gennemføres forskriftsmæssigt; og
- d) ledsages af hurtig, adækvat og effektiv erstatning.

Erstatningen beløber sig til den eksproprierede investerings realistiske markedsværdi på tidspunktet umiddelbart inden, eksproprieringen eller den forestående ekspropriering blev kendt på en sådan måde, at den påvirkede investerings værdi (i det følgende benævnt »vurderingsdato«).

Denne rimelige markedsværdi skal på investorens anmodning udtrykkes i en frit konvertibel valuta på grundlag af markedskursen for den pågældende valuta på vurderingsdatoen. Erstatningen skal også omfatte en rente til en kommerciel, markedsbaseret rentesats for perioden fra eksproprieringsdatoen indtil udbetalingsdatoen.

2. Den berørte investor har ret til at få underkastet sin sag, vurderingen af sin investering og erstatningsbetalingen hurtig prøvelse for en retlig myndighed eller anden kompetent og uafhængig myndighed i den eksproprierende kontraherende part i henhold til denne parts lovgivning og i overensstemmelse med principperne i stk. 1.

3. For at undgå al tvivl omfatter ekspropriering også situationer, hvor en kontraherende part eksproprierer aktiver, der indehaves af et selskab eller en virksomhed, der er etableret på den pågældende parts område, og i hvilken en investor fra en anden kontraherende part har en investering, herunder gennem aktier.

ARTIKEL 14

Pengeoverførsler i forbindelse med investeringer

1. Alle de kontraherende parter skal, for så vidt angår investeringer på deres område foretaget af investorer fra andre kontraherende parter, sikre fri overførsel til og fra deres område, herunder overførsel af:

- a) startkapitalen plus eventuel yderligere kapital til vedligeholdelse og udvikling af en investering
- b) afkast
- c) betalinger i henhold til en kontrakt, herunder afdrag på hovedstolen og betalinger af påløbne renter i overensstemmelse med en låneaftale
- d) ubrugte indtægter og andre vederlag til personale fra udlandet, der er ansat i forbindelse med den pågældende investering
- e) udbytte af salg eller likvidation af hele eller en del af en investering
- f) betalinger hidrørende fra bilæggelse af en tvist
- g) erstatningsbetalinger i henhold til artikel 12 og 13.

2. Overførsler som omhandlet i stk. 1 effektueres straks i en frit konvertibel valuta (undtagen i tilfælde af afkast i naturalier).

3. Overførsler effektueres til markedskursen på overførselsdatoen for så vidt angår spotforretninger i den valuta, der skal overføres. Er der ikke noget valutamarked, anvendes den seneste kurs for udefra kommende investeringer eller den seneste kurs for omregning af valuta til særlige trækningsrettigheder, afhængigt af hvilken kurs der er mest gunstig for investoren.

4. Uanset stk. 1-3 kan en kontraherende part beskytte kreditorers rettigheder eller sikre efterlevelse af de gældende love om udstedelse, handel med og omsætning af værdipapirer og fuldbyrdelse af domme i civilretlige og strafferetlige procedurer ved at anvende de gældende love og bestemmelser på rimeligt, ikke-diskriminerende grundlag og i god tro.

5. Uanset stk. 2 kan kontraherende parter, som er stater, der tilhørte den tidligere Union af Socialistiske Sovjetrepublikker, indgå aftaler, hvorefter overførsler af betalinger kan effektueres i disse kontraherende parters valuta, forudsat at investeringer på deres områder foretaget af investorer fra andre kontraherende parter ikke i henhold til disse aftaler behandles mindre gunstigt end investeringer foretaget af investorer fra de kontraherende parter, som har indgået sådanne aftaler, eller investeringer foretaget af investorer fra tredjelande.

6. Uanset stk. 1, litra b), kan en kontraherende part begrænse overførsel af afkast i naturalier i tilfælde, hvor den kontraherende part i henhold til artikel 29, stk. 2, litra a), eller GATT og de dertil knyttede instrumenter har ret til at begrænse eller forbyde eksport eller salg med henblik på eksport af det produkt, det pågældende afkast i naturalier består af; i dette tilfælde skal den kontraherende part tillade overførsel af afkast i naturalier som godkendt eller specificeret i en investeringsaftale, investeringstilladelse eller anden skriftlig aftale mellem den kontraherende part og en investor fra en anden kontraherende part eller vedkommendes investering.

ARTIKEL 15

Subrogation

1. Hvis en kontraherende part eller en af denne udpeget instans (i det følgende benævnt den »skadesløsholdende part«) effektuerer en betaling i henhold til en erstatning eller garanti for en investering foretaget af en investor (i det følgende benævnt den »skadesløsholdte part«) på en anden parts (i det følgende benævnt »værtspart«) område, skal værtsparten anerkende,

a) at den skadesløsholdende part overdrages alle rettigheder og fordringer i forbindelse med den pågældende investering, og

b) at den skadesløsholdende part har ret til at gøre alle sådanne rettigheder og fordringer gældende gennem subrogation.

2. Den skadesløsholdende part har under alle omstændigheder ret til a) samme behandling med hensyn til de rettigheder og fordringer, den har opnået gennem den i stk. 1 omhandlede overdragelse, og

b) de samme betalinger som følge af disse rettigheder og fordringer

som den skadesløsholdte part i medfør af denne traktat havde ret til at modtage i tilknytning til den pågældende investering.

3. I en procedure i henhold til artikel 26 kan en kontraherende part ikke, med henblik på forsvar, modkrav, ret til modregning eller af en hvilken som helst anden årsag, gøre gældende, at skadeserstatning eller anden erstatning for alle eller en del af de påståede skader er eller vil blive modtaget i henhold til en forsikrings- eller garantikontrakt.

ARTIKEL 16

Forholdet til andre aftaler

Hvis to eller flere kontraherende parter har tiltrådt en tidligere international aftale eller tiltræder en efterfølgende international aftale, som vedrører anvendelsesområdet for denne traktats del III eller V,

1) kan intet i denne traktats del III eller V fortolkes som en fravigelse fra bestemmelserne i denne anden aftale eller fra retten til bilæggelse af tvister med hensyn hertil i henhold til den pågældende aftale; og

2) kan intet i bestemmelserne i den anden aftale fortolkes som en fravigelse fra bestemmelserne i denne traktats del III eller V eller fra retten til bilæggelse af tvister med hensyn hertil i henhold til denne traktat,

hvis disse bestemmelser er mere gunstige for investoren eller for investeringen.

ARTIKEL 17

Ikke-anvendelse af del III i visse tilfælde

Alle de kontraherende parter forbeholder sig ret til at nægte følgende at drage fordel af del III:

1) en retlig enhed, såfremt den ejes eller kontrolleres af statsborgere i et tredjeland, og såfremt den ikke har vigtige forretningsaktiviteter på den kontraherende parts område, hvor den er stiftet; eller

2) en investering, såfremt den nægtende kontraherende part fastslår, at den pågældende investering er en investering foretaget af en investor fra et tredjeland, med hvilket den nægtende kontraherende part

- a) ikke har diplomatiske forbindelser, eller
- b) træffer eller opretholder foranstaltninger,
- i) som forbyder transaktioner med investorer fra det pågældende land, eller
- ii) som ville blive overtrådt eller omgået, hvis fordelene ved del III blev indrømmet investorer fra det pågældende land eller disse investorer investeringer.

DEL IV

Forskellige bestemmelser

ARTIKEL 18

Suverænitet over energiresourcerne

1. De kontraherende parter anerkender en stats suverænitet og suveræne rettigheder over sine energiresourcer. De bekræfter, at disse rettigheder skal udøves i overensstemmelse med de folkeretlige bestemmelser.
2. Uden at dette berører traktatens mål, der er at fremme adgangen til energikilderne og prospektering og udvikling heraf på et kommercielt grundlag, begrænser traktaten ikke på nogen måde de kontraherende parter bestemmelser om ejendomsretten til energikilderne.
3. De enkelte stater bevarer navnlig retten til at bestemme, hvilke dele af deres områder der skal stilles til rådighed for prospektering og udvikling af deres energiresourcer, hvor intensivt de må udnyttes, og hvor hurtigt de må udtømmes eller på anden måde udnyttes, samt retten til at fastsætte og opkræve skatter, licensafgifter og andre finansielle ydelser som følge af sådan prospektering og udnyttelse og at udstede miljøbeskyttelses- og sikkerhedsforskrifter for energiprospektering, -udvikling og udnyttelse på deres områder, og til at deltage i prospektering og udnyttelse, bl.a. gennem direkte deltagelse fra regeringens side eller gennem statsvirksomheder.
4. De kontraherende parter bestræber sig på at fremme adgangen til energiresourcerne, bl.a. ved på ikke-diskriminerende vis og på grundlag af offentliggjorte kriterier at indrømme tilladelser, licenser, koncessioner og kontrakter til prospektering og efterforskning efter eller udnyttelse og udvinding af energiresourcer.

ARTIKEL 19

Miljøaspekter

1. De kontraherende parter skal med henblik på bæredygtig udvikling og under hensyntagen til deres forpligtelser i henhold til de internationale miljøaftaler, de er parter i, på en i økonomisk henseende effektiv måde søge at mindske skadelige miljøvirkninger på eller uden for deres områder forårsaget af de operationer, der som led i energikredsløbet gennemføres på deres områder, og træffe passende sikkerhedsforskrifter. I denne forbindelse efterlever parterne kravet om omkostningseffektivitet. Alle de kontraherende parter skal som led i deres politik og foranstaltninger bestræbe sig på at træffe forebyggende foranstaltninger til at forhindre eller mindske miljødelæggelser. De kontraherende parter er enige om, at den, der forurener på de kontraherende parter områder, i princippet skal bære omkostningerne ved forureningen, herunder grænseoverskridende forurening; dette skal ske i almenhedens interesse og uden at forvride investeringer i energikredsløbet eller den internationale samhandel. De kontraherende parter skal derfor:

- a) tage hensyn til miljøaspekterne, når de fastlægger og gennemfører deres energipolitik;
- b) fremme markedsorienteret prisdannelse og større hensyntagen til miljøomkostningerne og -fordelene i hele energikredsløbet;
- c) i overensstemmelse med artikel 34, stk. 4, fremme samarbejde om virkeliggørelse af charterets miljømålsætninger og samarbejde om internationale miljøstandarder for energikredsløbet, samtidig med at de tager hensyn til deres indbyrdes forskelle for så vidt angår de skadelige virkninger og bekæmpelsesomkostningerne;
- d) gøre en særlig indsats for at forbedre energieffektiviteten, udvikle og anvende vedvarende energikilder, fremme anvendelsen af renere brændstoffer og udnytte teknologi og teknologiske midler til at mindske forureningen;
- e) fremme indsamling og udveksling mellem de kontraherende parter af oplysninger om miljøforsvarlig og økonomisk effektiv energipolitik og omkostningseffektiv praksis og teknologi;
- f) fremme befolkningens viden om energisystemernes miljøvirkninger, om mulighederne for at forebygge og mindske de skadelige miljøvirkninger og om omkostningerne ved de forskellige forebyggelses- og bekæmpelsesforanstaltninger;
- g) fremme og samarbejde om forskning i og udvikling og anvendelse af energieffektive og miljøvenlige teknologier, fremgangsmåder og processer, som mindsker de skadelige miljøvirkninger af alle energikredsløbets forskellige dele på en i økonomisk henseende effektiv måde;

h) fremme gunstige betingelser for overførsel og videreformidling af sådanne teknologier, under hensyntagen til kravet om adækvat og effektiv beskyttelse af intellektuel ejendomsret:

i) fremme gennemsnitlig vurdering af miljøvirkningerne af miljøfølsomme energiinvesteringsprojekter, på et tidligt stadium forud for beslutningstagning vedrørende sådanne projekter, og efterfølgende overvågning af miljøvirkningerne;

j) fremme bevidstgørelse og udveksling af oplysninger på internationalt plan om de kontraherende parter relevante miljøprogrammer og -normer og om gennemførelsen af disse programmer og normer;

k) efter anmodning og alt efter deres disponible ressourcer, deltage i udviklingen og gennemførelsen af passende miljøprogrammer i de kontraherende parter.

2. Efter anmodning fra en eller flere kontraherende parter skal tvister vedrørende anvendelsen eller fortolkningen af bestemmelserne i denne artikel, for så vidt der ikke findes ordninger til bilæggelse af sådanne tvister i andre passende internationale fora, gennemgås af charterkonferencen med henblik på bilæggelse.

3. I denne artikel forstås ved:

a) »Energikredsløb«: hele energikæden, herunder aktiviteter i forbindelse med prospektering samt efterforskning efter samt produktion, omdannelse, oplagring, transport, distribution og forbrug af de forskellige energiformer og behandling og bortskaffelse af affald samt nedlukning, standsning eller ophør af disse aktiviteter, under hensyn til kravet om minimering af skadelige miljøvirkninger;

b) »Miljøvirkning«: en virkning forårsaget af en given aktivitet på miljøet, herunder menneskers sundhed og sikkerhed, planter, dyr, jordbund, luft, vand, klima, landskaber og historiske monumenter eller andre anlæg eller vekselvirkninger mellem disse faktorer; herunder også de virkninger på kulturarven eller de socioøkonomiske vilkår, ændringer i disse faktorer forårsager;

c) »Forbedring af energieffektiviteten«: den samme produktionsenhed (af en vare eller tjenesteydelse) bevares, uden at dens kvalitet eller ydeevne nedsættes, samtidig med at den energimængde, der kræves til den pågældende produktion, mindskes;

d) »Omkostningseffektiv«: virkeliggørelse af et nærmere bestemt mål til de lavest mulige omkostninger eller opnåelse af den størst mulige fordel til en given omkostning.

ARTIKEL 20

Gennemsigtighed

1. Alment gældende love, bestemmelser, retslige afgørelser og administrative regler, som berører handelen med energimaterialer og -produkter, omfattes i medfør af artikel 29, stk. 2, litra a), af bestemmelserne om gennemsigtighed i GATT og de relevante dertil knyttede instrumenter.

2. Alment gældende love, bestemmelser, retslige afgørelser og administrative regler, som en kontraherende part sætter i kraft, og aftaler, der er i kraft mellem kontraherende parter, vedrørende andre spørgsmål, der er omfattet af denne traktat, skal også offentliggøres hurtigt, så de kontraherende parter og investorerne kan få kendskab dertil. Bestemmelserne i dette stykke forpligter ikke nogen kontraherende part til at afsløre fortrolige oplysninger, som vil kunne være til hinder for håndhævelsen af love eller på anden vis stride mod almene interesser eller krænke en investors retmæssige kommercielle interesser.

3. Hver kontraherende part udpeger et eller flere informationskontorer, hvortil anmodninger om oplysninger om de ovennævnte love, bestemmelser, retslige afgørelser og administrative regler kan rettes, og meddeler straks resultatet af udpegningen til Sekretariatet, som giver oplysninger herom efter anmodning.

ARTIKEL 21

Beskatning

1. Med forbehold af denne artikel, indføres der ikke ved denne traktat rettigheder eller forpligtelser vedrørende de kontraherende parter skattemæssige foranstaltninger. I tilfælde af uoverensstemmelse mellem denne artikel og andre bestemmelser i denne traktat, har denne artikel forrang.

2. Artikel 7, stk. 3, gælder for skattemæssige foranstaltninger, medmindre de vedrører indkomst eller kapital; dog gælder bestemmelsen ikke for:

a) en fordel indrømmet af en kontraherende part i henhold til de skattemæssige bestemmelser i en konvention, aftale eller et arrangement som beskrevet i stk. 7, litra a), nr. ii), eller

b) skattemæssige foranstaltninger, som skal sikre effektiv skatteinddrivning, medmindre en kontraherende parts foranstaltninger vilkårligt

diskriminerer energimaterialer og produkter med oprindelse i eller bestemt for en anden kontraherende part eller vilkårligt begrænser fordele indrømmet i henhold til artikel 7, stk. 3.

3. Artikel 10, stk. 2 og 7, gælder for de kontraherende parter skattemæssige foranstaltninger, medmindre de vedrører indkomst og kapital, idet disse bestemmelser dog ikke gælder for:

a) pålæggelse af mestbegunstigelsesbehandlingsforpligtelser med hensyn til fordele, som er indrømmet af en kontraherende part i henhold til skattebestemmelserne i en konvention, aftale eller et arrangement, som beskrevet i stk. 7, litra a), nr. ii), eller som hidrører fra medlemskab af en regional organisation for økonomisk integration; eller

b) skattemæssige foranstaltninger, som skal sikre effektiv skatteinddrivning, medmindre disse foranstaltninger vilkårligt diskriminerer en investor fra en anden kontraherende part eller vilkårligt begrænser fordele indrømmet i henhold til investeringsbestemmelserne i denne traktat.

4. Artikel 29, stk. 2-6, gælder for skattemæssige foranstaltninger, medmindre de vedrører indkomst eller kapital.

5. a) Artikel 13 finder anvendelse på skatter.

b) Opstår der med hensyn til artikel 13 tvivl om, hvorvidt en skat udgør en ekspropriering, eller hvorvidt en skat, der hævdes at udgøre en ekspropriering, er diskriminerende, finder følgende bestemmelser anvendelse:

i) Den investor eller den kontraherende part, der hævder, at der er tale om ekspropriering, skal forelægge den relevante kompetente skattemyndighed spørgsmålet om, hvorvidt skatten udgør en ekspropriering, eller hvorvidt skatten er diskriminerende. Forelægger investoren eller den kontraherende part ikke sagen for den omhandlede myndighed, skal de organer, der skal bilægge tvister i henhold til artikel 26, stk. 2, litra c), eller 27, stk. 2, forelægge sagen for de relevante kompetente skattemyndigheder;

ii) De kompetente skattemyndigheder søger at løse spørgsmålet senest 6 måneder efter at have fået sagen forelagt. I tilfælde af spørgsmål vedrørende ikke-forskelsbehandling skal de kompetente skattemyndigheder anvende bestemmelserne om ikke-forskelsbehandling i den relevante skattekonvention, eller, hvis den relevante skattekonvention ikke indeholder bestemmelser om ikke-forskelsbehandling, som kan finde anvendelse på den pågældende skat, eller hvis der ikke er en sådan skattekonvention i kraft mellem de pågældende kontraherende parter, skal de anvende ikkeforskelsbehandlingsprincipperne i henhold til modelkonventionen om beskatning af indkomst og kapital under Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udvikling;

iii) Organer, der anmodes om at bilægge tvister i henhold til artikel 26, stk. 2, litra c), eller 27, stk. 2, kan tage hensyn til de konklusioner, de kompetente skattemyndigheder er nået til med hensyn til, om skatten udgør en ekspropriering. Disse organer skal tage hensyn til de konklusioner, de kompetente myndigheder er nået til inden for den i nr. ii) fastsatte seks månedersfrist, med hensyn til, om skatten er diskriminerende. Disse organer kan også tage hensyn til konklusioner, som de kompetente skattemyndigheder når frem til efter udløbet af seks månedersfristen;

iv) Inddrages de kompetente myndigheder i en sådan sag efter udløbet af den i nr. ii) omhandlede seks månedersfrist, kan dette under ingen omstændigheder føre til en forsinkelse i procedurerne i henhold til artikel 26 og 27.

6. Artikel 14 begrænser ikke på nogen måde en kontraherende parts ret til at pålægge eller opkræve en skat ved at tilbageholde beløbet ved kilden eller på anden måde.

7. I denne artikel forstås ved:

a) »Skattemæssig foranstaltning«:

i) alle skattebestemmelser i den lov, der gælder for den kontraherende part eller for en politisk underinddeling deraf eller for en lokal myndighed;

ii) alle skattebestemmelser i konventioner om undgåelse af dobbeltbeskatning eller andre internationale aftaler eller arrangementer, som den kontraherende part er bundet af.

b) Som skat på indkomst eller kapital betragtes alle skatter, der pålægges indtægter og kapital helt eller delvis, herunder skatter på udbytte fra afståelse af ejendom, skatter på fast ejendom, arv og gaver eller i det væsentlige hertil svarende skatter, skatter på det af virksomheder samlede udbetalte beløb til løn eller vederlag samt skatter på kapitalforøgelse.

c) »Kompetent skattemyndighed«: den kompetente myndighed i henhold til en dobbeltbeskatningsaftale mellem de kontraherende parter eller, hvis en sådan aftale ikke er i kraft, den minister eller det ministerium, der har skatter som myndighedsområde, eller deres godkendte repræsentanter.

d) Udtrykket »skattebestemmelser« og »skatter« omfatter på ingen måde told.

ARTIKEL 22

Statsvirksomheder og virksomheder med særlige rettigheder

1. Hver kontraherende part sikrer, at statsvirksomheder, som den måtte oprette eller videreføre, udøver deres aktiviteter i forbindelse med salg eller levering af varer og tjenesteydelser på dens område på en måde, der er i overensstemmelse med den pågældende kontraherende parts forpligtelser i henhold til denne traktats del III.
2. Ingen kontraherende part må opfordre en statsvirksomhed til eller kræve af den, at den udøver sine aktiviteter på den kontraherende parts område på en måde, der strider mod den kontraherende parts forpligtelser i henhold til denne traktat.
3. Hver kontraherende part sikrer, at et statsorgan, som den opretter eller viderefører, og hvortil den overdrager regulerende, administrative eller andre regeringsbeføjelser, udøver disse beføjelser på en måde, der er i overensstemmelse med den pågældende kontraherende parts forpligtelser i henhold til denne traktat.
4. Ingen kontraherende part må opfordre noget organ, som den indrømmer eksklusive eller særlige rettigheder, til eller kræve af det, at det udøver sine aktiviteter på den pågældende parts område på en måde, der strider mod den kontraherende parts forpligtelser i henhold til denne traktat.
5. I denne artikel forstås ved »organ« virksomheder, agenturer eller andre organisationer eller privatpersoner.

ARTIKEL 23

Regionale og lokale myndigheders overholdelse af bestemmelserne

1. Alle de kontraherende parter har i henhold til denne traktat det fulde ansvar for, at alle traktatens bestemmelser overholdes, og træffer alle de rimelige foranstaltninger, de har mulighed for, for at sikre, at regionale og lokale regeringer og myndigheder på deres områder opfylder traktatens bestemmelser.
2. Bestemmelserne om bilæggelse af tvister i denne traktats del II, IV og V kan gøres gældende med hensyn til foranstaltninger, som er truffet af regionale eller lokale regeringer eller myndigheder på en kontraherende parts område, og som har indvirkning på den pågældende kontraherende parts overholdelse af denne traktat.

ARTIKEL 24

Undtagelser

1. Denne artikel finder ikke anvendelse på artikel 12, 13 og 29.
2. Bestemmelserne i denne traktat, bortset fra
 - a) de i stk. 1 omhandlede, og
 - b) for så vidt angår nr. i), denne traktats del III, forhindrer ikke nogen kontraherende part i at træffe eller håndhæve foranstaltninger, i) der er nødvendige for at beskytte menneskers, dyrs eller planter liv eller sundhed;
ii) der er væsentlige for erhvervelse eller distribution af energimaterialer og -produkter i situationer med forsyningsknaphed af årsager, der ligger uden for den pågældende kontraherende parts kontrol, forudsat at sådanne foranstaltninger er i overensstemmelse med principperne om,
 - A) at alle andre kontraherende parter har ret til en rimelig andel af de internationale forsyninger af sådanne energimaterialer og -produkter, og
 - B) at sådanne foranstaltninger, som strider mod denne traktat, skal indstilles, så snart de betingelser, der lå til grund herfor, ikke længere foreligger;
 - iii) som er bestemt til at gavne investorer, som tilhører den oprindelige befolkning eller socialt eller økonomisk dårligt stillede personer eller befolkningsgrupper eller deres investeringer, og som anmeldes til Sekretariatet som sådanne, forudsat at disse foranstaltninger
 - A) ikke har betydelig indvirkning på den pågældende kontraherende parts økonomi, og
 - B) ikke diskriminerer mellem investorer fra andre kontraherende parter og investorer fra den pågældende kontraherende part, medmindre sidstnævnte henhører til dem, foranstaltningerne er bestemt for, forudsat at ingen sådan foranstaltning udgør en skjult begrænsning for økonomiske aktiviteter i energisektoren eller vilkårlig eller ubegrundet forskelsbehandling mellem kontraherende parter eller mellem

investorer eller andre interesserede personer fra kontraherende parter. Sådanne foranstaltninger skal være behørigt begrundede og må ikke mere end strengt nødvendigt til det erklærede formål ophæve eller mindske de fordele, som en eller flere andre kontraherende parter med rimelighed kan forvente i henhold til denne traktat.

3. Bestemmelserne i denne traktat, bortset fra de i stk. 1 omhandlede, må ikke fortolkes således, at de kan forhindre kontraherende parter i at træffe foranstaltninger, som de finder nødvendige:

- a) til beskyttelse af deres væsentlige sikkerhedsinteresser, herunder interesser,
 - i) der vedrører militære anlægs forsyning med energimaterialer og -produkter, eller
 - ii) foranstaltninger, der træffes i krigstid, under væbnede konflikter eller andre beredskabssituationer i de internationale forbindelser;
- b) som led i gennemførelsen af deres politik for ikke-spredning af kernevåben eller andre eksplosive nukleare anordninger, eller som kræves til opfyldelse af deres forpligtelser i henhold til traktaten om ikke-spredning af kernevåben, retningslinjerne for eksportlande af udstyr og teknologi på det nukleare område (Nuclear Suppliers Guidelines) samt andre internationale forpligtelser eller forståelser vedrørende ikke-spredning; eller
- c) til opretholdelse af den offentlige orden.

Sådanne foranstaltninger må ikke udgøre en skjult begrænsning af transit.

4. Bestemmelserne i denne traktat om mestbegunstigelsesbehandling forpligter ikke nogen kontraherende part til at lade investorer i andre kontraherende parter nyde præferencebehandling:

- a) som følge af den pågældende kontraherende parts medlemskab af et frihandelsområde eller en toldunion, eller
- b) som indrømmes gennem en bilateral eller multilateral aftale om økonomisk samarbejde mellem stater, der var del af den tidligere Union af Socialistiske Sovjetrepublikker, indtil deres gensidige økonomiske forbindelser fastsættes på et definitivt grundlag.

ARTIKEL 25

Aftaler om økonomisk integration

1. Bestemmelserne i denne traktat må ikke fortolkes således, at de forpligter en kontraherende part, som er part i en aftale om økonomisk integration (i det følgende benævnt »AØI«), til, gennem mestbegunstigelsesbehandling, at lade en anden part, som ikke er part i den pågældende AØI, nyde godt af præferencebehandling, der anvendes mellem parterne i den pågældende AØI som følge af deres deltagelse heri.

2. I stk. 1 forstås ved »AØI« en aftale om væsentlig liberalisering af bl.a. handel og investeringer baseret på regler om forbud mod eller fjernelse af praktisk talt al forskelsbehandling mellem parterne heri gennem ophævelse af eksisterende diskriminerende foranstaltninger og/eller forbud mod nye eller supplerende diskriminerende foranstaltninger, enten på tidspunktet for den pågældende aftales ikrafttræden eller inden for en rimelig tidsramme.

3. Denne artikel berører ikke anvendelsen af GATT og de dertil knyttede instrumenter i henhold til artikel 29.

DEL V

Bilæggelse af tvister

ARTIKEL 26

Bilæggelse af tvister mellem en investor og en kontraherende part

1. Tvister mellem en kontraherende part og en investor fra en anden kontraherende part vedrørende en investering foretaget af sidstnævnte på den førstnævntes område og vedrørende en påstået misligholdelse fra den førnævntes parts side af en forpligtelse i henhold til del III, skal om muligt afgøres i mindelighed.

2. Kan sådanne tvister ikke afgøres efter bestemmelserne i stk. 1 inden tre måneder efter den dato, hvor en af parterne i tvisten har anmodet om mindelig afgørelse, kan den i tvisten deltagende investor vælge at henvise tvisten til bilæggelse:

- a) for den tvistende kontraherende parts domstol eller forvaltningsdomstol;
- b) i overensstemmelse med en tidligere fastsat, anvendelig bilæggelsesprocedure, eller

c) i overensstemmelse med stk. 3-8.

3. a) Udelukkende med forbehold af litra b) og c) giver alle de kontraherende parter hermed deres ubetingede samtykke til, at en tvist henvises til international voldgift eller forligsmægling i overensstemmelse med denne artikel.

b) i) De i bilag ID opførte kontraherende parter giver ikke et sådant ubetinget samtykke, hvis investoren tidligere har henvist tvisten i henhold til stk. 2, litra a) eller b).

ii) Med henblik på gennemsigtighed skal alle de i bilag ID opførte kontraherende parter forelægge Sekretariatet en skriftlig erklæring om deres politik, praksis og betingelser på dette område senest på datoen for deponering af deres ratifikations-, accept- eller godkendelsesinstrument i overensstemmelse med artikel 39 eller deponering af deres tiltrædelsesinstrument i overensstemmelse med artikel 41.

c) Kontraherende parter, der er opført i bilag IA, giver ikke et sådant ubetinget samtykke med hensyn til tvister, der opstår vedrørende artikel 10, stk. 1, sidste punktum.

4. Vælger en investor at henvise tvisten til afgørelse i henhold til stk. 2, litra c), skal vedkommende yderligere give skriftligt samtykke til, at tvisten henvises til:

a) i) Det Internationale Center til Bilæggelse af Investeringstvister, oprettet i henhold til konventionen om bilæggelse af investeringstvister mellem stater og statsborgere fra andre stater, åbnet for undertegnelse i Washington den 18. marts 1965 (i det følgende benævnt »ICSID-konventionen«), hvis både investorens kontraherende part og den tvistende kontraherende part er parter i ICSID-konventionen; eller

ii) Det Internationale Center til Bilæggelse af Investeringssattester, oprettet i henhold til den i nr. i) nævnte konvention, på grundlag af reglerne for den supplerende ordning for centrets sekretariats administration af procedurerne (i det følgende benævnt »reglerne for den supplerende ordning«), hvis investorens kontraherende part eller den tvistende kontraherende part, men ikke begge, er part i ICSID-konventionen; eller

b) en enkelt voldgiftsmand eller en ad hoc-voldgiftsdomstol etableret i henhold til voldgiftsreglerne i De Forenede Nationers Kommission for International Handelsret (i det følgende benævnt »UNCITRAL«); eller

c) en voldgiftsprocedure under Stockholms handelskammers voldgiftsinstitut.

5. a) Samtykke i henhold til stk. 3 skal, sammen med investorens skriftlige samtykke i henhold til stk. 4, anses for at opfylde kravet om: i) skriftligt samtykke fra parterne i en tvist i overensstemmelse med ICSID-konventionens kapitel II og reglerne for tillægsordningen; ii) en »skriftlig aftale« i overensstemmelse med artikel II i De Forenede Nationers konvention om anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske voldgiftsafgørelser, udfærdiget i New York den 10. juni 1958 (i det følgende benævnt »New Yorkkonventionen«); og

iii) »at parterne i en kontrakt har vedtaget det skriftligt« i overensstemmelse med artikel 1 i UNCITRAL-voldgiftsreglerne.

b) Voldgift i henhold til denne artikel skal på anmodning af en part i tvisten gennemføres i en stat, som er part i New Yorkkonventionen. Klager, der henvises til voldgift i henhold til denne bestemmelse, betragtes som værende affødt af et handelsforhold eller en handelstransaktion som omhandlet i New York-konventionens artikel I.

6. En voldgiftsret oprettet i henhold til stk. 4 afgør tvistens genstand i overensstemmelse med denne traktat og de gældende regler og principper i international ret.

7. En investor, bortset fra en fysisk person, som har samme statsborgerskab som en kontraherende part, der er part i tvisten på datoen for det i stk. 4 omhandlede skriftlige samtykke, og som, inden der opstår en tvist mellem vedkommende investor og den pågældende kontraherende part, kontrolleres af investorer fra en anden kontraherende part, skal med henblik på ICSID-konventionens artikel 25, stk. 2, litra b), behandles som en »statsborger fra en anden kontraherende stat« og skal med henblik på artikel 1, stk. 6, i reglerne om tillægsordningen behandles som en »statsborger fra en anden stat«.

8. Voldgiftskendelser, som også kan omfatte tilkendelse af renter, er endelige og bindende for tvistens parter. En voldgiftskendelse vedrørende en foranstaltning truffet af en regional eller lokal regering eller myndighed i den kontraherende part, der er part i tvisten, skal indeholde bestemmelse om, at den kontraherende part kan yde finansiel erstatning i stedet for en anden fastsat skadeserstatning. Hver kontraherende part gennemfører straks sådanne kendelser og sørger for, at de fuldbyrdes effektivt på deres område.

ARTIKEL 27

Bilæggelse af tvister mellem kontraherende parter

1. De kontraherende parter bestræber sig på at bilægge tvister vedrørende anvendelsen eller fortolkningen af denne traktat ad diplomatisk vej.

2. Hvis en tvist ikke er bilagt i overensstemmelse med stk. 1 inden for en rimelig tidsfrist, kan begge tvistens parter, medmindre andet er fastsat i denne traktat eller vedtaget skriftligt af de kontraherende parter eller, for så vidt dette angår anvendelse eller fortolkning af artikel 6 eller artikel 19 eller, for kontraherende parter opført i bilag IA, artikel 10, stk. 1, sidste punktum, efter skriftlig meddelelse til den anden part i tvisten, henvise tvisten til en ad hoc-voldgiftsret i henhold til denne artikel.

3. En sådan ad hoc-voldgiftsret oprettes på følgende måde:

- a) Den part, der indleder proceduren, udpeger et medlem til Voldgiftsretten og underretter den anden kontraherende part i tvisten herom inden 30 dage efter, at den anden kontraherende part har modtaget den i stk. 2 omhandlede meddelelse.
- b) Inden 60 dage efter modtagelsen af den i stk. 2 nævnte skriftlige meddelelse udpeger den anden kontraherende part, der er part i tvisten, et medlem. Hvis udpegningen ikke finder sted inden for den foreskrevne tidsfrist, kan den kontraherende part, der har indledt proceduren, inden for 90 dage efter modtagelsen af den i stk. 2 omhandlede skriftlige meddelelse, kræve, at udpegningen finder sted i overensstemmelse med stk. 3, litra d).
- c) Et tredje medlem, som ikke må være statsborger i en kontraherende part, der er part i tvisten, udpeges af de kontraherende parter, der er parter i tvisten. Dette medlem er formand for Voldgiftsretten. Hvis de kontraherende parter inden for 150 dage efter modtagelsen af den i stk. 2 omhandlede meddelelse er ude af stand til at enes om udpegningen af det tredje medlem, finder denne udpegning, i overensstemmelse med litra d), sted efter anmodning fra en af de to kontraherende parter indgivet 180 dage efter modtagelsen af meddelelsen.
- d) Udpegninger, der begæres i overensstemmelse med dette stykke, foretages af generalsekretæren for Den Stående Voldgiftsret senest 30 dage efter modtagelsen af begæring herom. Er generalsekretæren forhindret, foretages udpegningerne af præsidiets førstesekretær. Hvis også denne er forhindret, foretages udpegningerne af rettens alderspræsident.
- e) Udpegninger i overensstemmelse med litra a)-d) skal foretages under hensyntagen til kandidaternes kvalifikationer og erfaringer, navnlig på de af denne traktat omfattede områder.
- f) Medmindre de kontraherende parter er blevet enige om det modsatte, gælder voldgiftsreglerne under UNCITRAL, for så vidt de kontraherende parter, der er parter i tvisten, eller voldgiftsmændene ikke afviger derfra. Voldgiftsretten træffer sine afgørelser ved flertalsafstemning blandt medlemmerne.
- g) Voldgiftsretten afgør tvisten i overensstemmelse med denne traktat og relevante folkeretlige regler og principper.
- h) Voldgiftskendelsen er endelig og bindende for de kontraherende parter, der er parter i tvisten.
- i) Hvis Voldgiftsretten i sin kendelse finder, at en foranstaltning truffet af en regional eller lokal regering eller myndighed på en i bilag P, del I, opført kontraherende parts område ikke er i overensstemmelse med denne traktat, kan begge tvistens parter gøre bestemmelserne i bilag P, del II, gældende.
- j) Voldgiftsrettens udgifter, herunder vederlag til rettens medlemmer, afholdes med lige store dele af de kontraherende parter, der er parter i tvisten. Voldgiftsretten kan imidlertid efter eget skøn afgøre, at en af de tvistende kontraherende parter skal betale en større andel af omkostningerne.
- k) Medmindre de kontraherende parter, der er parter i tvisten, vedtager andet, har Voldgiftsretten sæde i Haag og udnytter Den Stående Voldgiftsrets lokaler og faciliteter.
- l) En genpart af voldgiftskendelsen deponeres hos Sekretariatet, som stiller den til rådighed for alle interesserede.

ARTIKEL 28

Ikke-anvendelse af Artikel 27 på visse tvister

En tvist mellem kontraherende parter vedrørende anvendelsen eller fortolkningen af artikel 5 eller 29 bilægges ikke i henhold til artikel 27, medmindre de tvistende kontraherende parter enes herom.

DEL VI

Overgangsbestemmelser

ARTIKEL 29

Midlertidige bestemmelser om handelsrelaterede spørgsmål

1. Bestemmelserne i denne artikel finder anvendelse på handel med energimaterialer og -produkter mellem kontraherende parter, hvoraf en eller flere ikke er part i GATT og de dertil knyttede instrumenter.'

2. a) Handel med energimaterialer og -produkter mellem kontraherende parter, hvoraf mindst en ikke er part i GATT eller et dertil knyttet relevant instrument, reguleres, med forbehold af litra b) og c) og de i bilag G fastsatte undtagelser og bestemmelser, af bestemmelserne i GATT 1947 og de dertil knyttede instrumenter, som gældende pr. 1. marts 1994 og anvendt af GATT 1947-parterne i deres indbyrdes handel med energimaterialer og -produkter, som om alle de kontraherende parter var parter i GATT 1947 og de dertil knyttede instrumenter.

b) Handel af denne art praktiseret af en kontraherende part, som er en stat, der var en del af den tidligere Union af Socialistiske Sovjetrepublikker, kan i stedet, med forbehold af bestemmelserne i bilag TFU, reguleres ved en aftale mellem to eller flere sådanne stater indtil den 1. december 1999 eller indtil den pågældende kontraherende parts tiltrædelse af GATT, afhængigt af hvilken dato der er den tidligste. c) For handel mellem to parter, der er parter i GATT, finder litra a) ikke anvendelse, hvis en af parterne ikke er part i GATT 1947.

3. Hver signatar af denne traktat og hver stat eller regional organisation for økonomisk integration, der tiltræder denne traktat, skal på datoen for deres undertegnelse eller deponering af deres tiltrædelsesinstrumenter give Sekretariatet en liste over alle toldsats og andre afgifter på energimaterialer og -produkter i forbindelse med import eller eksport, med angivelse af disse toldsats og andre afgifters beløbsmæssige størrelse på datoen for undertegnelse eller deponering. Ændringer i disse toldsats eller andre afgifter meddeles Sekretariatet, som underretter de kontraherende parter herom.

4. Alle de kontraherende parter bestræber sig på ikke at forhøje toldsats eller andre afgifter i forbindelse med import eller eksport,

a) når det drejer sig om import af energimaterialer og -produkter anført i afsnit I af listen vedrørende de kontraherende parter som omhandlet i artikel II i GATT, over den tærskel, der er fastsat i den nævnte liste, hvis den kontraherende part er part i GATT;

b) når det drejer sig om eksport af energimaterialer og -produkter og import heraf, hvis den kontraherende part ikke er part i GATT, over den tærskel, der senest er meddelt Sekretariatet, medmindre andet er tilladt i medfør af stk. 2, litra a).

5. En kontraherende part kan kun forhøje disse toldsats og andre afgifter over den i stk. 4 omhandlede tærskel,

a) hvis dette, for en sats eller anden afgift opkrævet i forbindelse med import, ikke er i overensstemmelse med de anvendelige bestemmelser i GATT, bortset fra de bestemmelser i GATT 1947 og de dertil knyttede instrumenter, der er opført i bilag G, og de tilsvarende bestemmelser i GATT 1994 og de dertil knyttede instrumenter; eller

b) hvis den kontraherende part, så vidt det er den muligt i henhold til dens lovgivningsmæssige procedurer, har meddelt Sekretariatet, at den agter at foretage en sådan forhøjelse, har givet andre interesserede kontraherende parter rimelig mulighed for at blive hørt om den planlagte forhøjelse og har taget hensyn til eventuelle bemærkninger fra disse kontraherende parter.

6. Signatarerne forpligter sig til senest den 1. januar 1995, med henblik på indgåelse inden den 1. januar 1998, at indlede forhandlinger, i givet fald i lyset af udviklingen i verdenshandelssystemet, om en ændring af denne traktat, som med forbehold af de heri fastsatte betingelser forpligter hver kontraherende part til ikke at hæve disse toldsats eller afgifter over den i den pågældende ændring foreskrevne tærskel.

7. Bilag D finder anvendelse på tvister vedrørende overholdelsen af bestemmelser om handel i henhold til denne artikel og, medmindre begge de kontraherende parter enes om andet, på tvister vedrørende overholdelsen af artikel 5 mellem kontraherende parter, hvoraf mindst en ikke er part i GATT, idet bilag D dog ikke finder anvendelse på tvister mellem kontraherende parter, hvis tvistens genstand skyldes en aftale,

a) som er blevet anmeldt i overensstemmelse med og opfylder de andre krav i stk. 2, litra b), og bilag TFU; eller

b) som opretter et frihandelsområde eller en toldunion som beskrevet i artikel XXIV i GATT.

ARTIKEL 30

Udviklingen i internationale handelsaftaler

De kontraherende parter forpligter sig til i lyset af resultaterne af Uruguay-runden af forhandlingerne om multilateral handel, i det væsentlige nedfældet i slutakten herom, udfærdiget i Marrakesh den 15. april 1994, senest den 1. juli 1995 eller ved denne traktats ikrafttræden, afhængigt af hvilken dato der er den seneste, at indlede overvejelser om passende ændringer til denne traktat med henblik på Charterkonferencens vedtagelse heraf.

ARTIKEL 31

Energiteknisk udstyr

Den midlertidige charterkonference vil på sit første møde undersøge mulighederne for at indlemme energiteknisk udstyr i denne traktats handelsbestemmelser.

ARTIKEL 32

Overgangsbestemmelser

1. I erkendelse af, at der kræves tid til at tilpasse sig de markedsøkonomiske betingelser, kan en i bilag T opført kontraherende part midlertidigt udsætte fuldstændig opfyldelse af sine forpligtelser i henhold til en eller flere af følgende bestemmelser i denne traktat, med forbehold af betingelserne i stk. 3-6:

artikel 6, stk. 2 og 5

artikel 7, stk. 4

artikel 9, stk. 1

artikel 10, stk. 7 - særlige foranstaltninger

artikel 14, stk. 1, litra d) - kun vedrørende overførsel af ubrugte indtægter

artikel 20, stk. 3 artikel 22, stk. 1 og 3.

2. De andre kontraherende parter bistår en kontraherende part, som i henhold til stk. 1 midlertidigt har udsat fuldstændig opfyldelse af sine forpligtelser, med at skabe betingelserne for, at denne midlertidige udsættelse kan afsluttes. Denne bistand kan ydes i den form, som de andre kontraherende parter anser for mest effektiv til at imødekomme de i henhold til stk. 4, litra c), anmeldte behov, herunder i givet fald gennem bilaterale eller multilaterale aftaler.

3. De gældende bestemmelser, stadierne hen imod fuldstændig gennemførelse af de enkelte bestemmelser, de foranstaltninger, der skal træffes, og den dato eller undtagelsesvis den begivenhed, inden for hvilken de enkelte stadier skal være fuldført og foranstaltningerne truffet, er opført i bilag T for hver kontraherende part, der begærer overgangsforanstaltninger. Hver af disse kontraherende parter træffer den opførte foranstaltning inden for den i bilag T anførte dato for de enkelte bestemmelser og stadier. Kontraherende parter, som i henhold til stk. 2 midlertidigt har udsat fuldstændig opfyldelse af deres forpligtelser, forpligter sig til at opfylde disse forpligtelser fuldt ud senest den 1. juli 2001. Finder en kontraherende part som følge af særlige omstændigheder det nødvendigt at anmode om forlængelse af fristen for en sådan midlertidig udsættelse eller om indførelse af yderligere midlertidig udsættelse i bilag T, træffer Charterkonferencen afgørelse om ændring af bilag T i overensstemmelse hermed.

4. Kontraherende parter, som har gjort overgangsforanstaltninger gældende, skal mindst hver tolvte måned give Sekretariatet meddelelse om: a) gennemførelsen af de i bilag T opførte foranstaltninger og om deres fremskridt hen imod fuldstændig opfyldelse af forpligtelserne;

b) de fremskridt, de i de følgende tolv måneder forventer at gøre hen imod fuldstændig opfyldelse af deres forpligtelser, og om eventuelle problemer, de forudser, og om, hvordan de agter at løse sådanne problemer;

c) behovet for teknisk bistand til at fremskynde fuldførelsen af de i bilag T anførte stadier, som kræves til fuldstændig gennemførelse af denne traktat, eller til at løse eventuelle problemer anmeldt i henhold til litra b) samt til at fremme andre nødvendige markedsorienterede reformer og modernisering af energisektoren;

d) eventuelt behov for at fremsætte en anmodning i henhold til stk. 3.

5. Sekretariatet:

a) rundsender de i stk. 4 omhandlede meddelelser til alle de kontraherende parter;

b) rundsender ønsker og tilbud om teknisk bistand som omhandlet i stk. 2 og stk. 4, litra c), og søger aktivt, i givet fald gennem eksisterende ordninger i andre internationale organisationer, at forene disse ønsker med de relevante tilbud;

c) rundsender hver sjette måned et resume af eventuelle meddelelser i henhold til stk. 4, litra a) eller d), til alle de kontraherende parter.

6. Charterkonferencen gennemgår årligt de kontraherende parters fremskridt med gennemførelsen af bestemmelserne i denne artikel og sammenkoblingen af behov for og tilbud om teknisk bistand som omhandlet i stk. 2 og stk. 4, litra c). Charterkonferencen kan i forbindelse med denne gennemgang vedtage passende foranstaltninger.

DEL VII

Struktur og institutioner

ARTIKEL 33

Energicharterprotokoller og -erklæringer

1. Charterkonferencen kan bemyndige forhandling af energicharterprotokoller eller -erklæringer som middel til at opfylde charterets mål og principper.
2. Enhver signatar af charteret kan deltage i sådanne forhandlinger.
3. En stat eller en regional organisation for økonomisk integration kan ikke blive part i en protokol eller erklæring, medmindre den er eller samtidig bliver signatar af charteret og kontraherende part i denne traktat.
4. Med forbehold af stk. 3 og stk. 6 litra a), fastsættes de slutbestemmelser, der finder anvendelse på en protokol, i den pågældende protokol.
5. En protokol gælder kun for de kontraherende parter, som giver deres samtykke til at være bundet af den, og ophæver ikke rettighederne og forpligtelserne for de kontraherende parter, der ikke er parter i protokollen.
6. a) En protokol kan tildele Charterkonferencen og Sekretariatet opgaver, idet dog en sådan tildeling af opgaver kun kan foretages ved en protokolændring, hvis den pågældende ændring godkendes af Charterkonferencen, hvis godkendelse ikke er underkastet nogen bestemmelse i protokollen, som er godkendt ved litra b).
- b) En protokol, som omhandler afgørelser, der skal træffes af Charterkonferencen, kan, med forbehold af litra a), med hensyn til disse afgørelser fastsætte:
 - i) andre afstemningsregler end fastsat i artikel 36;
 - ii) at kun parter i protokollen betragtes som kontraherende parter, for så vidt angår artikel 36, eller stemmeberettigede i henhold til de i protokollen fastsatte regler.

ARTIKEL 34

Energicharterkonferencen

1. De kontraherende parter mødes regelmæssigt i Energicharterkonferencen (i det følgende benævnt »Charterkonferencen«), hvortil hver kontraherende part kan sende en repræsentant. Ordinære møder afholdes med mellemrum, der fastsættes af Charterkonferencen.
2. Charterkonferencen kan afholde ekstraordinære møder efter afgørelse fra Charterkonferencen eller efter skriftlig anmodning fra en hvilken som helst kontraherende part, forudsat at denne anmodning får tilslutning fra mindst en tredjedel af de kontraherende parter senest 6 uger efter, at Sekretariatet har underrettet de kontraherende parter herom.
3. Charterkonferencens opgaver er følgende:
 - a) den udfører de opgaver, den har fået tildelt ved denne traktat og protokollerne hertil;
 - b) den overvåger og fremmer opfyldelsen af charterets principper og bestemmelserne i denne traktat og protokollerne hertil;
 - c) den fremmer, i overensstemmelse med denne traktat og protokollerne hertil, samordning af passende generelle foranstaltninger til opfyldelse af charterets principper;
 - d) den gennemgår og vedtager de arbejdsprogrammer, som skal udføres af sekretariatet;
 - e) den gennemgår og godkender Sekretariatets årsregnskaber og budget;
 - f) den gennemgår og godkender eller vedtager betingelserne i aftaler vedrørende hovedsædet eller andre aftaler, herunder privilegier og immuniteter for Charterkonferencen og Sekretariatet;
 - g) den ansporer til samarbejdsbestrebelse, der tager sigte på at lette og fremme markedsorienterede reformer og modernisering af energisektoren i de lande i Central- og Østeuropa og den tidligere Union af Socialistiske Sovjetrepublikker, der befinder sig en økonomisk overgangssituation;
 - h) den godkender forhandlingsmandatet for protokoller og gennemgår og vedtager teksterne til sådanne protokoller og ændringer dertil;
 - i) den bemyndiger forhandling af erklæringer og godkender afgivelsen heraf;
 - j) den træffer afgørelse om tiltrædelser af denne traktat;
 - k) den bemyndiger forhandling af og gennemgår og godkender eller vedtager associeringsaftaler;

- l) den gennemgår og vedtager ændringer til denne traktat;
 - m) den gennemgår og godkender ændringer og tekniske modifikationer til bilagene til denne traktat;
 - n) den udpeger generalsekretæren og træffer de nødvendige afgørelser til Sekretariatets oprettelse og drift, herunder dets opbygning, antal ansatte og vedtægterne for ansættelse af ledende personale og andre medarbejdere.
4. Af besparelses- og effektivitetshensyn skal Charterkonferencen i udførelsen af sine opgaver, gennem Sekretariatet samarbejde med og i videst muligt omfang udnytte andre institutioners og organisationers tjenesteydelser og programmer, når disse institutioner og organisationer har anerkendt kompetence på områder med tilknytning til målene med denne traktat.
5. Charterkonferencen kan oprette hjælpeorganer, som den finder hensigtsmæssige til udførelse af sine opgaver.
6. Charterkonferencen gennemgår og vedtager sin forretningsorden og finansielle bestemmelser.
7. I 1999 og derefter skal Charterkonferencen med mellemrum (på højst fem år), der skal fastsættes af Charterkonferencen, til bunds gennemgå de i denne traktat fastsatte opgaver i lyset af, i hvor vid udstrækning bestemmelserne i denne traktat og protokollerne er blevet ført ud i livet. Ved afslutningen af hver gennemgang kan Charterkonferencen ændre eller ophæve de i stk. 3 beskrevne opgaver og opløse Sekretariatet.

ARTIKEL 35

Sekretariat

1. Til gennemførelse af sine opgaver råder Charterkonferencen over et Sekretariat, som består af en generalsekretær og et så fåtalligt personale, som effektiv drift tillader.
2. Generalsekretæren udpeges af Charterkonferencen. Hans første embedsperiode er på højst fem år.
3. Sekretariatet er i udøvelsen af sine opgaver ansvarlig over for Charterkonferencen og aflægger beretning til denne.
4. Sekretariatet yder Charterkonferencen al nødvendig bistand med opfyldelsen af dens forpligtelser og udøver alle de opgaver, det har fået tildelt i henhold til denne traktat eller protokoller hertil, og alle andre opgaver, som Charterkonferencen måtte tildele det.
5. Sekretariatet kan indgå administrative og kontraktlige aftaler med henblik på effektiv udøvelse af sine opgaver.

ARTIKEL 36

Afstemning

1. Til Charterkonferencens afgørelser på nedenstående områder kræves enstemmighed mellem de kontraherende parter, der er til stede og afgiver stemme på Charterkonferencens møder:
 - a) vedtagelse af ændringer til denne traktat, bortset fra ændringer til artikel 34 og 35 samt bilag T;
 - b) godkendelse af tiltrædelser af denne traktat i henhold til artikel 41 af stater eller regionale organisationer for økonomisk integration, som ikke var signatarer af charteret den 16. juni 1995;
 - c) bemyndigelse af forhandling af og godkendelse eller vedtagelse af teksten til associeringsaftaler;
 - d) godkendelse af ændringer til bilag EM, NI, G og B;
 - e) godkendelse af tekniske ændringer til bilagene til denne traktat;
 - f) godkendelse af generalsekretærens udnævnelser af paneldeltagere i henhold til bilag D, punkt 7.

De kontraherende parter gør deres yderste for at nå til enighed ved konsensus om alle andre spørgsmål, de skal træffe afgørelse om i henhold til denne traktat. Når der ikke er enighed ved konsensus, finder stk. 2-5 anvendelse.

2. Afgørelser om budgetspørgsmål som omhandlet i artikel 34, stk. 3, litra e), træffes med kvalificeret flertal af de kontraherende parter, hvis pålignede bidrag som anført i bilag B tilsammen udgør mindst tre fjerdedele af de samlede pålignede bidrag.
3. Afgørelser om spørgsmål som omhandlet i artikel 34, stk. 7, træffes med tre fjerdedeles flertal af de kontraherende parter.
4. Bortset fra de i stk. 1, litra a)-f), og stk. 2 og 3 anførte tilfælde og med forbehold af stk. 6 træffes de i denne traktat omhandlede afgørelser med tre fjerdedeles flertal af de kontraherende parter, der er til stede og afgiver stemme på det møde i Charterkonferencen, hvor sådanne

spørgsmål skal afgøres.

5. I denne artikel forstås ved »kontraherende parter, der er til stede og afgiver stemme«, kontraherende parter, der er til stede, og som afgiver ja- eller nej-stemme, dog således at Charterkonferencen kan vedtage en forretningsorden, hvorefter de kontraherende parter kan træffe sådanne afgørelser pr. brev.

6. Med forbehold af stk. 2 er ingen afgørelse, som er nævnt i denne artikel, gyldig, medmindre den har tilslutning fra et simpelt flertal af de kontraherende parter.

7. Når regionale organisationer for økonomisk integration afgiver stemme, råder de over et antal stemmer svarende til antallet af deres medlemsstater, der er kontraherende parter i denne traktat. Disse organisationer anvender ikke deres stemmeret, såfremt deres medlemsstater anvender deres stemmeret, og vice versa.

8. Er en kontraherende part til stadighed bagud med opfyldelsen af sine finansielle forpligtelser i henhold til denne traktat, kan Charterkonferencen helt eller delvis ophæve vedkommende kontraherende parts stemmeret.

ARTIKEL 37

Finansieringsprincipper

1. Hver kontraherende part bærer sine egne omkostninger til repræsentation på møder i Charterkonferencen og eventuelle hjælpeorganer.

2. Omkostningerne ved Charterkonferencens og eventuelle hjælpeorganers møder betragtes som sekretariatsudgifter.

3. Sekretariatsudgifterne afholdes af de kontraherende parter afhængigt af deres betalingskapacitet, fastlagt som anført i bilag B, hvis bestemmelser kan ændres i overensstemmelse med artikel 36, stk. 1, litra d).

4. Protokoller skal indeholde bestemmelser til sikring af, at alle sekretariatsudgifter hidrørende fra de pågældende protokoller afholdes af parterne deri.

5. Charterkonferencen kan endvidere acceptere frivillige bidrag fra en eller flere kontraherende parter eller fra andre kilder. Omkostninger, der dækkes med sådanne bidrag, betragtes ikke som sekretariatsudgifter som omhandlet i stk. 3.

DEL VIII

Afsluttende bestemmelser

ARTIKEL 38

Undertegnelse

Denne traktat er åben for undertegnelse i Lissabon fra den 17. december 1994 til den 16. juni 1995 for stater og regionale organisationer for økonomisk integration, som har undertegnet charteret.

ARTIKEL 39

Ratifikation, accept eller godkendelse

Denne traktat forelægges signatarerne til ratifikation, accept eller godkendelse. Ratifikations-, accept- eller godkendelsesinstrumenterne deponeres hos depositaren.

ARTIKEL 40

Anvendelse på territorier

1. Stater eller regionale organisationer for økonomisk integration kan på tidspunktet for undertegnelse, ratifikation, accept, godkendelse eller tiltrædelse i en erklæring deponeret hos depositaren erklære, at traktaten skal være bindende for dem med hensyn til alle de territorier, for hvis internationale forbindelser de er ansvarlige, eller med hensyn til et eller flere af disse territorier. En sådan erklæring får virkning samtidig med, at traktaten træder i kraft for den pågældende kontraherende part.

2. Kontraherende parter kan på et senere tidspunkt i en erklæring deponeret hos depositaren binde sig i henhold til denne traktat med hensyn til andre i erklæringen anførte territorier. Med hensyn til sådanne territorier træder traktaten i kraft på den halvfemsindstyvende dag efter depositarens modtagelse af den pågældende erklæring.

3. Erklæringer afgivet i henhold til stk. 1 og 2, kan med hensyn til et i den pågældende erklæring anført territorium trækkes tilbage ved en

meddelelse herom til depositaren. Med forbehold af artikel 47, stk. 3, træder tilbagetrækningen i kraft efter udløbet af et år efter depositarens modtagelse af meddelelsen herom.

4. Definitionen af »område« i artikel 1, nr. 10, skal forstås på baggrund af enhver erklæring afgivet i henhold til nærværende artikel.

ARTIKEL 41

Tiltrædelse

Denne traktat er åben for tiltrædelse fra den dato, hvor traktaten lukkes for undertegnelse, for stater og regionale organisationer for økonomisk integration, som har undertegnet charteret, på betingelser, der skal godkendes af Charterkonferencen. Tiltrædelsesinstrumenterne deponeres hos depositaren.

ARTIKEL 42

Ændringer

1. Alle de kontraherende parter kan foreslå ændringer til denne traktat.

2. Sekretariatet meddeler de kontraherende parter teksten til enhver foreslået ændring til denne traktat mindst tre måneder inden den dato, hvor ændringen foreslås vedtaget af Charterkonferencen.

3. Sekretariatet meddeler depositaren ændringer til denne traktat, som er blevet vedtaget af Charterkonferencen, og depositaren forelægger alle de kontraherende parter ændringerne med henblik på ratifikation, accept eller godkendelse.

4. Instrumenterne til ratifikation, accept eller godkendelse af ændringer til denne traktat deponeres hos depositaren. Ændringer træder i kraft mellem kontraherende parter, der har ratificeret, accepteret eller godkendt dem, på den halvfemsindstyvende dag, efter at mindst tre fjerdedele af de kontraherende parter har deponeret deres ratifikations-, accept- eller godkendelsesinstrumenter hos depositaren. Derefter træder ændringerne i kraft for enhver anden kontraherende part på den halvfemsindstyvende dag, efter at den pågældende part har deponeret sit instrument til ratifikation, accept eller godkendelse af ændringerne.

ARTIKEL 43

Associeringsaftaler

1. Charterkonferencen kan bemyndige forhandling af associeringsaftaler med stater eller regionale organisationer for økonomisk integration eller med internationale organisationer med henblik på at opfylde charterets mål og principper og bestemmelserne i denne traktat og en eller flere protokoller.

2. De forbindelser, der oprettes med, og de rettigheder og forpligtelser, der tilfalder en associeret stat, regional organisation for økonomisk integration eller international organisation, skal være tilpasset de særlige omstændigheder ved associeringen og skal i hvert enkelt tilfælde anføres i associeringsaftalen.

ARTIKEL 44

Ikrafttræden

1. Denne traktat træder i kraft på den halvfemsindstyvende dag efter datoen for deponering af det tredivte ratifikations-, accept-, godkendelses- eller tiltrædelsesinstrument fra en stat eller regional organisation for økonomisk integration, som er signatar af charteret den 16. juni 1995.

2. For hver stat eller regional organisation for økonomisk integration, som ratificerer, accepterer, godkender eller tiltræder denne traktat efter deponeringen af det tredivte ratifikations-, accept- eller godkendelsesinstrument, træder traktaten i kraft på den halvfemsindstyvende dag efter den dato, hvor den pågældende stat eller regionale organisation for økonomisk integration deponerede sit ratifikations-, accept-, godkendelses- eller tiltrædelsesinstrument.

3. For så vidt angår stk. 1, kan intet instrument, der deponeres af en regional organisation for økonomisk integration, føjes til de instrumenter, som medlemsstater af den nævnte organisation allerede har deponeret.

ARTIKEL 45

Midlertidig anvendelse

1. Hver signatar accepterer at anvende denne traktat midlertidigt indtil dens ikrafttræden for den pågældende signatar i overensstemmelse med artikel 44, for så vidt en sådan midlertidig anvendelse ikke strider mod den pågældende signatars forfatning, love eller bestemmelser.

2. a) Uanset stk. 1, kan enhver signatar i forbindelse med undertegnelsen afgive erklæring til depositaren om, at den ikke er i stand til at acceptere midlertidig anvendelse. Forpligtelsen i stk. 1 gælder ikke for en signatar, der afgiver en sådan erklæring. Denne kan når som helst trække en sådan erklæring tilbage ved skriftlig meddelelse til depositaren.
- b) Hverken en signatar, der afgiver en erklæring i overensstemmelse med litra a), eller investorer fra den pågældende signatar kan gøre krav på fordelene ved midlertidig anvendelse som omhandlet i stk. 1.
- c) Uanset litra a), skal en signatar, der afgiver en erklæring som omhandlet i litra a), anvende del VII midlertidigt indtil traktatens ikrafttræden for denne signatar i overensstemmelse med artikel 44, for så vidt denne midlertidige anvendelse ikke strider mod dens love og bestemmelser.
3. a) Enhver signatar kan bringe sin midlertidige anvendelse af denne traktat til ophør ved skriftlig meddelelse til depositaren om, at den ikke agter at blive kontraherende part i traktaten. Ophør af midlertidig anvendelse for en signatar får virkning efter udløbet af 60 dage fra den dato, hvor depositaren har modtaget den pågældende signatars skriftlige meddelelse herom.
- b) Hvis en signatar bringer midlertidig anvendelse til ophør i henhold til litra a), forbliver signatarens forpligtelse i henhold til stk. 1 til at anvende del III og V med hensyn til investeringer, der under den midlertidige anvendelse er foretaget på dens område af investorer fra andre signatarer, ikke desto mindre i kraft med hensyn til de pågældende investeringer i 20 år efter datoen for den midlertidige anvendelses ophør, medmindre andet er fastsat i litra c).
- c) Litra b) gælder ikke for signatarer, der er opført i bilag PA. En signatar kan slettes af listen i bilag PA efter indgivelse af en anmodning herom til depositaren.
4. Indtil denne traktat træder i kraft, mødes signatarerne regelmæssigt på den midlertidige charterkonferencen, hvis første møde sammenkaldes af det i henhold til stk. 5 udpegede midlertidige sekretariat senest 180 dage efter datoen for åbning af traktaten for undertegnelse som anført i artikel 38.
5. Sekretariatsfunktionerne udføres af et midlertidigt sekretariat indtil denne traktats ikrafttræden i henhold til artikel 44 og oprettelsen af et sekretariat.
6. Signatarerne skal, i overensstemmelse med bestemmelserne i stk. 1 eller stk. 2, litra c), bidrage til dækningen af det midlertidige sekretariats udgifter, som om signatarerne var kontraherende parter i henhold til artikel 37, stk. 3. Eventuelle ændringer til bilag B foretaget af signatarerne ophæves efter denne traktats ikrafttræden.
7. En stat eller en regional organisation for økonomisk integration, som forud for traktatens ikrafttræden tiltræder traktaten i overensstemmelse med artikel 41, skal indtil traktatens ikrafttræden have de samme rettigheder og forpligtelser som en signatar i henhold til nærværende artikel.

ARTIKEL 46

Forbehold

Der kan ikke tages forbehold over for denne traktat.

ARTIKEL 47

Opsigelse

1. Efter udløbet af en frist på fem år fra datoen for denne traktats ikrafttræden for en kontraherende part kan den pågældende part når som helst opsigse traktaten ved skriftlig meddelelse til depositaren.
2. Enhver opsigelse får virkning efter udløbet af en frist på et år efter datoen for depositarens modtagelse af meddelelsen herom eller på en hvilken som helst anden senere dato, som måtte være anført i opsigelsesmeddelelsen.
3. Bestemmelserne i denne traktat finder fortsat anvendelse på investeringer foretaget på en kontraherende parts område af investorer fra andre kontraherende parter eller på andre kontraherende parters område af investorer fra den pågældende kontraherende part i en periode på 20 år efter den dato, hvor den pågældende kontraherende parts opsigelse af traktaten får virkning.
4. Alle protokoller, som en kontraherende part er part i, ophører med at være i kraft for den pågældende kontraherende part på datoen for dennes opsigelse af traktaten.

ARTIKEL 48

Bilag og afgørelser

Bilagene til denne traktat og afgørelserne i bilag 2 til Den Europæiske Energicharterkonferencens slutakt, undertegnet i Lissabon den 17. december 1994, udgør integrerende dele af traktaten.

ARTIKEL 49

Depositar

Den Portugisiske Republiks regering er depositar for denne traktat.

ARTIKEL 50

Autentiske tekster

Til bekræftelse heraf har undertegnede, som er behørigt bemyndiget hertil, undertegnet denne traktat på engelsk, fransk, italiensk, russisk, spansk og tysk, idet alle sprogversioner har samme gyldighed, i et originaleksemplar, som deponeres hos Den Portugisiske Republiks regering.

Udfærdiget i Lissabon, den syttende december nittenhundrede og fireoghalvfems.

BILAG TIL

ENERGICHARTERTRAKTATEN

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. Bilag EM

Energimaterialer og -produkter

(i overensstemmelse med artikel 1,

stk. 4)

2. Bilag NI

Energimaterialer og -produkter, der ikke er omfattet af definitionen på »økonomisk aktivitet i energisektoren«

(i overensstemmelse med artikel 1, stk. 5)

3. Bilag TRM

Anmeldelse og afvikling (handelsrelaterede investeringsforanstaltninger : TRIMs)

(i overensstemmelse med artikel 5, stk. 4)

4. Bilag N

Liste over kontraherende parter, for hvem transit omfatter mindst tre forskellige områder

(i overensstemmelse med artikel 7, stk. 10, litra a))

5. Bilag VC

Liste over kontraherende parter, som frivilligt har afgivet bindende forpligtelser med hensyn til artikel 10, stk. 3

(i overensstemmelse med artikel 10, stk. 6)

6. Bilag ID

Liste over kontraherende parter, som ikke tillader en investor på ny at henvise den samme tvist til international voldgift på et senere stadium i henhold til artikel 26

(i overensstemmelse med artikel 26, stk. 3, litra b), nr. i))

7. Bilag IA

Liste over kontraherende parter, som ikke tillader en investror eller en kontraherende part at henvise en tvist vedrørende artikel 10, stk. 1,

sidste punktum, til international voldgift

(I overensstemmelse med artikel 26, stk. 3, litra C), og artikel 27, stk. 2)

8. *Bilag P*

Særlig subnational tvistemålsprocedure

(i overensstemmelse med artikel 27, stk. 3, litra i))

9. *Bilag 5*

Undtagelsesbestemmelser og regler for anvendelse af bestemmelserne i GATT og de dertil knyttede instrumenter

(i overensstemmelse med artikel 29, stk. 2, litra a))

10. *Bilag TFU*

Bestemmelser om handelsaftaler mellem stater, som var en del af den tidligere Union af Socialistiske Sovjetrepublikker

(i overensstemmelse med artikel 29, stk. 2, litra b))

11. *Bilag D*

Midlertidige bestemmelser om bilæggelse af handelstvister

(i overensstemmelse med artikel 29, stk. 7)

12. *Bilag B*

System til fordeling af Charter-omkostningerne

(i overensstemmelse med artikel 37, stk. 3)

13. *Bilag PA*

Liste over signatarer, som ikke accepterer forpligtelsen til midlertidig anvendelse i artikel 45, stk. 3, litra b)

(i overensstemmelse med artikel 45, stk. 3, litra c))

14. *Bilag T*

De kontraherende parteers overgangsforanstaltninger

(i overensstemmelse med artikel 32, stk. 1)

1. *Bilag EM*

ENERGIMATERIALER OG PRODUKTER

(I overensstemmelse med artikel 1, stk. 4)

Kerneenergi

- 26.12 Uran- og toriummalme og koncentrat deraf
- 26.12.10 Uranmalm og koncentrat deraf
- 26.12.20 Thoriummalm og koncentrat deraf
- 28.44 Radioaktive kemiske grundstoffer og radioaktive isotoper (herunder spaltelige eller fissionable kemiske grundstoffer og isotoper) samt forbindelser deraf;

blandinger og restprodukter med indhold af sådanne
produkter

- 28.44.10 Naturligt uran samt forbindelser deraf
- 28.44.20 Uran beriget med U235 samt forbindelser deraf;
plutonium samt forbindelser deraf
- 28.44.30 Uran med formindsket indhold af U235 samt
forbindelser deraf; thorium samt forbindelser deraf
- 28.44.40 Radioaktive grundstoffer og isotoper samt forbindelser
deraf, bortset fra varer henhørende under 22844 10,
2844 20 og 2844 30
- 28.44.50 Brugte (afladede) brændselsstofelemeter (ladninger)
fra atomreaktorer
- 28.45.10 Tungt vand (deuteriumoxid)
- Kul, naturgas, olie og olieprodukter, elenergi
- 27.01 Stenkul samt stenkulsbriketter o.l. fast brændsel
fremstillet af stenkul
- 27.02 Brunkul og brunkulsbriketter, også agglomereret,
undtagen jet
- 27.03 Tørv og tørvebriketter samt tørvesmuld og
tørvestrøelse, også agglomereret, retortkul
- 27.04 Koks og halvkoks af stenkul, brunkul eller tørv,.
også agglomereret, retortkul
- 27.05 Kulgas, vandgas, generatorgas og lignende gasser,
undtagen jordoliegas og andre gasformige carbonhydrider
- 27.06 Stenkulstjære, brunkulstjære, tørvetjære og andre
mineraltjærer, også dehydratiderede eller delvis
destillerede, herunder rekonstitueret tjære
- 27.07 Olier og andre produkter fremstillet ved detillation
af højtemperaturtjære for stenkul; lignende produkter,
for så vidt deres indhold af aromatiske bestanddele,
beregnet efter vægt, er større end deres indhold af
ikke-aromatiske bestanddele (f.eks. benzen, toluen,

xylene, naphalen, andre aromatiske
carbonhybridblandinger, phenoler, cresotolier og andre
varer)

- 27.08 Stenkulstjærebegi og anden mineralstjærebeg samt koks af
sådan beg
- 27.09 Jordolie og rå olie hidrørende fra bituminøse mineraler
- 27.10 Olier udvundet af jordolie eller af rå olie hidrørende
fra bituminøse mineraler
- 27.11 Jordoliegas og andre gasformige carbonhydrider:
I flydende tilstand:
- naturgas
- propan
- butan
- ethylen, propylen, butylen og butadien (2711 14)
- andre varer
I gasformig tilstand
- naturgas
- andre varer
- 27.13 Jordoliekok, kunstig asfaltbitumen og andre
restprodukter fra jordolie eller fra olie hidrørende
fra bituminøse mineraler
- 27.14 Bitumen og asfalt, naturligt; bituminøse skifer og
olieskifer samt naturligt bitumenholdigt sand;
asfaltit og asfaltsten
- 27.16 Elektrisk energi
Andre energiformer
- 44.01.10 Brænde
- 44.02 Trækul (herunder kul af nøddeskaller eller af nødder),
også agglomereret

2. Bilag NI

ENERGIMATERIALER OG -PRODUKTER, DER IKKE ER OMFATTET AF DEFINITIONEN PÅ »ØKONOMISK AKTIVITET I
ENERGISEKTOREN«

(I overensstemmelse med artikel 1, stk. 5)

- 27.07 Olier og andre produkter fremstillet ved destillation af højtemperaturtjære for stenkul; lignende produkter, for så vidt deres indhold af aromatiske bestanddele, beregnet efter vægt, er større end deres indhold af ikke-aromatiske bestanddele (f.eks. bensen,» tulen, xylen, naphalen, andre aromatiske carbonhydridblandinger, phenoler, creosotolier og andre varer)
- 44.01.10 Brænde
- 44.02 Trækul (herunder kul af nøddeskaller eller af nødder), også sagglomereret

3. Bilag TRM

ANMELDELSE OG AFVIKLING (HANDELSRELATEREDE INVESTERINGSFORANSTALTNINGER - TRIMs)

(I overensstemmelse med artikel 5, stk. 4)

1. Alle de kontraherende parter anmelder til Sekretariatet alle handelsrelaterede investeringsforanstaltninger, som de anvender, og som ikke er i overensstemmelse med artikel 5, ssest:

- a) 90 dage efter denne traktats ikrafttræden, hvis den pågældende kontraherende part er part i GATT, eller
- b) tolv måneder efter denne traktats ikrafttræden, hvis den pågældende kontraherende part ikke er part i GATT.

Sådanne handelsrelaterede investeringsforanstaltninger med generelt eller specifikt anvendelsesområde skal anmeldes sammen med en beskrivelse af de vigtigste træk ved foranstaltningerne.

2. Når det drejer sig om handelsrelaterede investeringsforanstaltninger, der anvendes skønsmæssigt, anmeldes hver enkelt specifik anvendelse. Oplysninger, som kan skade virksomheders retmæssige kommercielle interesser, kan hemmeligholdes.

3. Hver kontraherende part ophæver alle handelsrelaterede investeringsforanstaltninger, som er anmeldt i henhold til stk. 1, senest:

- a) to år efter denne traktats ikrafttræden, hvis den pågældende kontraherende part er part i GATT, eller
- b) tre år efter denne traktats ikrafttræden, hvis den pågældende kontraherende part ikke er part i GATT.

4. I den i stk. 3 omhandlede periode ændrer en kontraherende part ikke betingelserne i en i henhold til artikel 1 anmeldt handelsrelateret investeringsforanstaltning i forhold til de betingelser, der er gældende på datoen for denne traktats ikrafttræden, på en sådan måde at uoverensstemmelsen med denne traktats artikel 5 øges.

5. For ikke at stille etablerede virksomheder, som er genstand for en handelsrelateret investeringsforanstaltning anmeldt i henhold til stk. 1, ugunstigt, kan en kontraherende part, uanset stk. 4, i afviklingsperioden anvende den samme handelsrelaterede investeringsforanstaltning på en ny investering.

- a) hvis produkterne af en sådan investering er lig med produkterne af de etablerede virksomheders investeringer, og
- b) hvis denne anvendelse af nødvendig for at undgå at forvride konkurrencebetingelserne mellem den nye investering og de etablerede virksomheder.

Handelsrelaterede investeringsforanstaltninger, der således anvendes på en ny investering, anmeldelse til Sekretariatet. Betingelserne for sådanne handelsrelaterede investeringsforanstaltninger skal, med hensyn til deres virkning på konkurrencen, svare til de betingelser, der

gælder for de etablerede virksomheder, og skal udløbe samtidig.

6. Hvis en stat eller en regional organisation for økonomisk integration tiltræder denne traktat efter traktatens ikrafttræden:

a) skal den i stk. 1 og 2 omhandlede anmeldelse seneste foretages på den i stk. 1 omhandlede relevante dato eller på datoen for deponering af tiltrædelsesinstrumentet, afhængigt af hvilken dato der er den seneste, og

b) skal afviklingsperiodens afslutning falde senest på den i stk. 3 omhandlede relevante dato eller på den dato, hvor traktaten træder i kraft for den pågældende stat eller regionale organisation for økonomisk integration, afhængigt af hvilken dato der er den seneste.

4. Bilag N

LISTE OVER KONTRAHERENDE PARTER, FOR HVEM TRANSIT OMFATTER MINDST TRE FORSKELLIGE OMRÅDER

(i overensstemmelse med artikel 7, stk. 10. litra a))

1. Canada og Amerikas Forenede Stater.

5. Bilag VC

LISTE OVER KONTRAHERENDE PARTER, SOM FRIVILLIGT HAR AFGIVET BINDENDE FORPLIGTELSE MED HENSYN TIL ARTIKEL 10, STK. 3

(i overensstemmelse med artikel 10, stk. 6)

6. Bilag ID

LISTE OVER KONTRAHERENDE PARTER, SOM IKKE TILLADER EN INVESTOR PÅ NY AT HENVISE DEN SAMME TVIST TIL INTERNATIONALE VOLDGIFT PÅ ET SENERE STADIUM I HENHOLD TIL ARTIKEL 26

(i overensstemmelse med artikel 26, stk. 3. litra b), nr. 1)

1. Australien	13. Italien
2. Aserbajdsjan	14. Japan
3. Bulgarien	15. Kasakhstan
4. Canada	16. Norge
5. Kroatien	17. Polen
6. Cypern	18. Portugal
7. Den Tjekkiske Republik	19. Rumænien
8. De Europæiske Fællesskaber	20. Den Russiske Føderation
9. Finland	21. Slovenien
10. Grækenland	22. Spanien
11. Ungarn	23. Sverige
12. Irland	24. Amerikas Forenede Stater

7. Bilag IA

LISTE OVER KONTRAHERENDE PARTER, DER IKKE TILLADER EN INVESTOR ELLER EN KONTRAHERENDE PART AT HENVISE EN TVIST VEDRØRENDE ARTIKEL 10, STK. 1, SIDSTE PUNKTUM, TIL INTERNATIONAL VOLDGIFT

(I overensstemmelse med artikel 26, stk. 3, litra c), og artikel 27, stk. 2)

1. Australien
2. Canada
3. Ungarn
4. Norge
8. *Bilag P*

SÆRLIG SUBNATIONAL

TVISTEMÅLSPROCEDURE

(I overensstemmelse med artikel 27, stk. 3, litra i)

DEL I

1. Canada
2. Australien

DEL II

1. Hvis retten i sin kendelse finder, at en foranstaltning truffet af en regional eller lokal regering eller myndighed i en kontraherende part (i det følgende benævnt »den ansvarlige part«) ikke er i overensstemmelse med en given bestemmelse i denne traktat, træffer den ansvarlige part passende, til dens rådighed stående foranstaltninger til, at denne traktat opfyldes med hensyn til den pågældende foranstaltning.

2. Den ansvarlige part skal senest 30 dage efter datoen for afsigelse af kendelsen skriftligt meddele Sekretariatet, at den aver at sikre traktatens opfyldelse med hensyn til den pågældende foranstaltning. Sekretariatet forelægger Charterkonferencen denne meddelelse ved først givne lejlighed og senest ved Charterkonferencens første møde efter modtagelsen af meddelelsen. Hvis det ikke er muligt straks at sikre opfyldelse af traktaten, skal den ansvarlige part have en rimelig frist hertil. Fristen aftales af begge tvistens parter. Når der ikke til enighed herom, skal den ansvarlige part foreslå Charterkonferencen en rimelig frist til godkendelse.

3. Hvis den ansvarlige part ikke sikrer traktatens opfyldelse med hensyn til den pågældende foranstaltning inden for den fastsatte rimelige frist, skal den efter anmodning fra den anden kontraherende part, der er part i tvisten, (i det følgende benævnt »den forurettede part«) bestræbe sig på at nå til enighed med den forurettede part om en passende erstatning som en gensidigt tilfredsstillende bilæggelse af tvisten.

4. Når der ikke til enighed om en tilfredsstillende erstatning senest 20 dage efter den forurettede parts anmodning, kan den forurettede part med bemyndigelse fra Charterkonferencen midlertidigt over for den ansvarlige part ophæve de af sine forpligtelser i henhold til traktaten, som den finder svarer til de forpligtelser, den er blevet nægtet som følge af den pågældende foranstaltning, indtil de kontraherende parter er nået til enighed om bilæggelse af deres tvist, eller indtil den ikke-overensstemmende foranstaltning er bragt i overensstemmelse med traktaen.

5. Når den forurettede part overvejer, hvilke forpligtelser den vil ophæve, skal den henholde sig til følgende principper og procedurer:

a) Den forurettede part bør først søge at ophæve forpligtelser vedrørende den samme del af traktaten som den, hvori voldgiftsretten har påvist en overtrædelse.

b) Hvis den forurettede part mener, at det ikke er muligt eller hensigtsmæssigt at ophæve forpligtelser vedrørende den samme del af traktaten, kan den søge at ophæve forpligtelser i henhold til andre dele af traktaten. Hvis den forurettede part ønsker at anmode Charterkonferencen om bemyndigelse til at ophæve forpligtelser i henhold til dette litra, skal den i sin anmodning angive årsagerne hertil.

6. Efter skriftlig anmodning fra den ansvarlige part, stilet til den forurettede part og til formanden for den voldgiftsret, der afsagde kendelsen, skal voldgiftsretten afgøre, om de af den forurettede part ophævede forpligtelser er for omfattende og i bekræftende fald i hvor vid udstrækning. Kan voldgiftsretten ikke genoprettes i samme skikkelse, skal denne afgørelse træffes af en eller flere voldgiftsmænd udpeget af generalsekretæren. Afgørelser som omhandlet i dette stykke skal træffes senest 60 dage efter afgivelse af anmodning, til voldgiftsretten eller efter den af generalsekretæren foretagne udpegning. Forpligtelser kan ikke ophæves, så længe der ikke er truffet afgørelse, og afgørelsen er endelig og bindende.

7. Når en forurettet part ophæver forpligtelser over for en ansvarlig part, skal den førstnævnte gøre sit yderste for ikke at krænke nogen anden kontraherende parts rettigheder i henhold til traktaten.

9. *Bilag G*

UNDTAGELSESBESTEMMELSER OG REGLER FOR ANVENDELSE AF BESTEMMELSERNE I GATT OG DE DERTIL KNYTTEDE INSTRUMENTER

(i overensstemmelse med artikel 29, stk. 2, litra a))

1. Følgende bestemmelser i GATT 1947 og de dertil knyttede instrumenter anvendes ikke i henhold til artikel 29, stk. 2, litra a):

a) Den almindelige overenskomst om told og udenrigshandel

II	Liste over indrømmelser (og listerne til den almindelige overenskomst om told og udenrigshandel)
IV	Særlige bestemmelser vedrørende kinematografiske film
XV	Valutaordninger
XVIII	Regeringsbistand til økonomisk udvikling
XXII	Rådslagning
XXIII	Ophævelse eller forringelse af rettigheder
XXV	Fælles optræden af de kontraherende parter
XXVI	Tiltrædelse, ikrafttrædelse og registrering
XXVII	Tilbageholdelse eller tilbagetrækning af indrømmelser
XXVIII	Ændringer i listerne
XXVIIIa	Toldforhandlinger
XXIX	Forholdet mellem denne overenskomst og Havana-overenskomsten
XXX	Ændringer
XXXI	Opsigelse
XXXII	De kontraherende parter
XXXIII	Tiltrædelse
XXXV	Ikke-anvendelse af overenskomsten mellem enkelte kontraherende parter
XXXVI	Principper og mål
XXXVII	Forpligtelser
XXXVIII	Fælles optræden
Tillæg H	Vedrørende artikel XXVI
Tillæg I	Noter og supplerende bestemmelser (vedrørende de ovennævnte GATT-artikler)

Beskyttelsesforanstaltninger i udviklingsøjemed

Forståelæ..se vedrørende anmeldelse, rådsagning, bilæggelse af tvister og overvågning.

(b) Tilknyttede instrumenter

(i) *Aftale om tekniske handelshindringer (Kodeks for standarder)*

Præambel (afsnit 1, 8 og 9)

- 1.3 Almindelige bestemmelser
- 2.6.4 Centraladministrationers udarbejdelse,
vedtagelse og anvendelse af tekniske forskrifter
og standarder
- 10.6. Information om tekniske forskrifter, standarder
og attestingsordninger
- 11. Teknisk bistand til andre parter
- 12. Sær- og fortrinsbehandling af udviklingslandene
- 13. Udvalget for tekniske handelshindringer
- 14. Konsultationer og bilæggelse af tvister
- 15. Afsluttende bestemmelser (bortset fra 15.5 og
15.13)
- Bilag 2 Tekniske ekspertgrupper
- Bilag 3 Paneler

ii) Aftale om statslige indkøb

iii) Aftale om fortolkning og anvendelse af artikel VI, XVI og XXIII (Subsidier og udlignende foranstaltninger)

- 10. Eksportsubsidier til visse råvarer
- 12. Rådslagninger
- 13. Mægling, bilæggelse af tvister og tilladte
modforholdsregler
- 14. Udviklingslande
- 16. Udvalg for subsidier og udlignende foranstaltninger
- 17. Mægling
- 18. Bilæggelse af tvister
- 19.2. Godkendelse og tiltrædelse
- 19.4. Ikrafttræden
- 19.5.a) National lovgivning

- 19.6. Undersøgelse
- 19.7. Ændringer
- 19.8. Opsigelse
- 19.9. Ikke-anvendelse af denne aftale mellem enkelte signatarstater
- 19.11. Sekretariat
- 19.12. Deponering
- 19.13. Registrering
- iv) »Aftale om anvendelsen af artikel VII (Toldværdi)
- 1.2.b), iv) Transaktionsværdi
- 11.1. Ansættelse af toldværdi
- 14. Anvendelse af bilag (andet punktum)
- 18. Institutioner (Udvalg for Toldværdi)
- 19. Rådslagning
- 20. Bilæggelse af tvister
- 21. Særlig og differentieret behandling af udviklingslande
- 22. Godkendelse og tiltrædelse
- 24. Ikrafttræden
- 25.1. National lovgivning
- 26. Undersøgelse
- 27. Ændringer
- 28. Opsigelse
- 29. Sekretariat
- 30. Deponering
- 31. Registrering
- Bilag II Det Tekniske Udvalg for Toldværdi
- Bilag III Ad hoc-paneler

Protokol til aftaln om anvendelsen af artikel VII (undtagen 1.7 og 1.8, terminologisk tilpasning)

v) Aftale om importlicensprocedurer

- 1.4. Almindelige bestemmelser (sidste punktum)

- 2.2. Automatisk importlicensudstedelse (fodnote 2)
- 4. Institutioner, rådslagning og bilæggelse af tvister
- 5. Afsluttende bestemmelser (undtagen paragraf 2)
- vi) Aftale om anvendelse af artikel VI (Antidumpingkodeks)
- 13. Udviklingslande
- 14, Antidumpingudvalget
- 15. Rådslagning, mægling og bilæggelse af tvister
- 16. Afsluttende bestemmelser (undtagen paragraf 1 og 3)

vii) *Arrangement vedrørende oksekød*

viii) *Internationalt arrangement vedrørende mejerisektoren*

ix) *Aftale om handel med civile luftfartøjer*

x) *Erklæring om handelsforanstaltninger imed henblik på betalingsbalance*

c) Alle andre bestemmelser i GATT eller de dertil knyttede instrumenter, som vedrører:

- i) regeringsbistand til økonomisk udvikling og
 behandling af udviklingslande, med undtagelse af
 paragraf 1 til 4 i beslutningen af 28. november
 1979 (L/4903) om differentieret og gunstigere
 behandling, gensidighed og øget deltagelse fra
 udviklingslandenes side
- ii) oprettelse af eksportkomiteer og andre
 hjelpeorganer og disses drift
- iii) undertegnelse, tiltræden, ikrafttræden, opsigelse,
 deponering og registrering.

d) Alle aftaler, arrangementer, beslutninger, forståelser eller andre fælles foranstaltninger i henhold til de i litra a) til c) anførte bestemmelser.

2. De kontraherende parter skal anvende bestemmelserne i »Erklæring om handelsforanstaltninger med henblik på betalingsbalance« på foranstaltninger, der træffes af kontraherende parter, der ikke er parter i GATT, for så vidt det er gennemførligt under hensyntagen til de andre bestemmelser i denne traktat.

3. Med hensyn til de anmeldelser, der kræves i henhold til de bestemmelser, der finder anvendelse i henhold til artikel 29, stk. 2, litra a):

a) Kontraherende parter, som ikke er parter i GATT eller i et dertil knyttet instrument, indgiver deres anmeldelser til Sekretariatet. Sekretariatet runder sender genparter af anmeldelserne til alle de kontraherende parter. Anmeldelser til Sekretariatet skal udformes på et af de for denne traktat autentiske sprog. De ledsagende dokumenter behøver kun at forelægges på den kontraherende parts sprog.

b) disse krav gælder ikke for kontraherende parter i denne traktat, som også er parter i GATT og de dertil knyttede instrumenter, som selv

indeholder krav om anmeldelse.

4. Handel med nukleare materialer kan reguleres gennem aftaler som omhandles i de erkæringer vedrørende dette stykke, de er indeholdt i slutakten til konferencen for det europæiske energicharter.

9. Bilag 10

BESTEMMELSER OM HANDELSAFTALER MELLEM STATER, SOM VAR EN DEL AF DEN TIDLIGERE UNION AF SOCIALISTISKE SOVJETREPUBLICER

(i overensstemmelse med artikel 29, stk. 2, litra b))

1. Aftaler som omhandlet i artikel 29, stk. 2, litra b), skal anmeldes skriftligt til Sekretariatet af eller på vegne af alle de parter i en sådan aftale, som undertegner eller tiltræder denne traktat:

a) for så vidt angår en aftale, der er i kraft på den dato, der falder tre måneder efter den dato, hvor den første af disse parter undertegner eller deponerer deres instrument for tiltrædelse af traktaten: senest seks måneder efter datoen for undertegnelse eller deponering; og

b) for så vidt angår en aftale, som træder i kraft på en dato efter den i litra a) nævnte dato: tilstrækkelig tid inden aftalens ikrafttræden for andre stater eller regionale organisationer for økonomisk samarbejde, som har undertegnet eller tiltrådt traktaten (i det følgende benævnt »de interesserede parter«) til, at parterne heri og Charterkonferencen har rimelig lejlighed til at gennemgå aftalen og fremsætte indvendinger inden aftalens ikrafttræden.

2. Anmeldelsen skal omfatte:

a) genparter af de originale tekster til aftalen på alle de sprog, på hvilke den er undertegnet

b) en beskrivelse af de energimaterialer og -produkter, aftalen omfatter, ved henvisning til punkterne i bilag EM

c) en forklaring, afgivet for hver enkelt relevant bestemmelse i GATT og de dertil knyttede instrumenter, som gøres gældende ved artikel 29, stk. 2, litra a), af de omstændigheder, der gør det umuligt eller uigennemførligt for parterne i aftalen at opfylde den pågældende bestemmelse fuldt ud

d) de særlige foranstaltninger, hver part i aftalen skal træffe, for at udbedre de i litra c) nævnte omstændigheder; og

e) en beskrivelse af parternes programmer for gradvis indskrænkning og endelig ophævelse af aftalens ikke-overensstemmende bestemmelser.

3. Parterne i en aftale anmeldt i overensstemmelse med stk. 1 skal give de interesserede parter rimelig lejlighed til at rådføre sig med dem vedrørende den pågældende aftale og skal tage deres indvendinger op til overvejelse. På anmodning af en interesseret part skal aftalen gennemgås af Charterkonferencen, som kan fremsætte rekommandation vedrørende aftalen.

4. Charterkonferencen gennemgår regelmæssigt gennemførelsen af aftaler anmeldt i medfør af stk. 1 og fremskridtene hen imod ophævelse af de bestemmelser heri, som ikke er i overensstemmelse med de bestemmelser i GATT og de dertil knyttede instrumenter, der gøres gældende ved artikel 29, stk. 2, litra a). På anmodning af en interesseret part kan Charterkonferencen fremsætte rekommandationer vedrørende sådanne aftaler.

5. En aftale som beskrevet i artikel 29, stk. 2, litra b), kan i særlige hastesituationer træde i kraft uden den anmeldelse og rådslagning, der er omhandlet i stk. 1, litra b), og stk. 2 og 3, forudsat at der straks foretages anmeldelse og foranstalles rådslagning. I sådanne tilfælde skal parterne i aftalen imidlertid straks efter aftalens ikrafttræden anmelde teksten hertil i overensstemmelse med stk. 2, litra a).

6. Kontraherende parter, som er eller bliver parter i en aftale som beskrevet i artikel 29, stk. 2, litra b), forpligter sig til videst muligt under hensyntagen til de særlige omstændigheder at begrænse aftalens ikke-overensstemmelse med de bestemmelser i GATT og de dertil knyttede instrumenter, som gøres gældende i henhold til artikel 29, stk. 2, litra a), og at gennemføre aftalen på en sådan måde, at der afgives mindst muligt fra de pågældende bestemmelser. De skal gøre deres yderste for at træffe udbedrende foranstaltninger i lyset af indvendinger fra de interesserede parter og eventuelle rekommandationer fra Charterkonferencen.

11. Bilag D

MIDLERTIDIGE BESTEMMELSER OM BILÆGGELSE AF HANDELSTVISTER

(i overensstemmelse med artikel 29, stk. 7)

1. a) De kontraherende parter skal i deres indbyrdes forbindelser sætte alt ind på gennem samarbejde og konsultation at nå frem til gensidigt tilfredsstillende bilæggelse af eventuelle tvister om bestående foranstaltninger, som kan have væsentlige konsekvenser for opfyldelsen af

bestemmelserne vedrørende handel i henhold til artikel 5 eller 29.

b) En kontraherende part kan skriftligt anmode en hvilken som helst anden kontraherende part om konsultation vedrørende en bestående foranstaltning truffet af den anden kontraherende part, som efter dens mening kan få væsentlige konsekvenser for opfyldelsen af bestemmelser om handel i henhold til artikel 5 eller 29. En kontraherende part, som anmoder om konsultation, skal videst muligt anføre, hvilken foranstaltninger der klages over, og angive de bestemmelser i artikel 5 eller 29 og i GATT og de dertil knyttede instrumenter, som den finder relevante. Anmodninger om konsultation i henhold til dette punkt skal anmeldes til Sekretariatet, som regelmæssigt underrette de kontraherende parter om anmeldte konsultationer.

c) En kontraherende part skal behandle al fortrolig eller af ejendomsret omfattet information, der er identificeret som sådan og indeholdt i eller modtaget som svar på en skriftlig anmodning eller modtaget i løbet af konsultationer, på samme måde, som den pågældende information behandles af den kontraherende part, som tilvejebringer den pågældende information.

d) Når kontraherende parter, der deltager i konsultationer eller anden bilæggelse af tvister, søger at løse spørgsmål, som ifølge en kontraherende part indvirker på opfyldelsen af bestemmelser om handel i henhold til artikel 5 eller 29 mellem den pågældende part selv og en anden kontraherende part, skal disse sætte alt ind på at undgå en bilæggelse, som er til skade for handelen for en hvilken som helst anden kontraherende part.

2. a) Hvis de kontraherende parter ikke senest 60 dage efter modtagelsen af anmodningen om konsultation som omhandlet i punkt 1, litra b), har bilagt deres tvist eller vedtaget at bilægge den ved forlig, mæglig, voldgift eller på anden vis, kan begge de kontraherende parter forelægge Sekretariatet en skriftlig anmodning om oprettelse af et panel i overensstemmelse med litra b) til f). I anmodningen skal den pågældende kontraherende part anføre tvistens genstand og de bestemmelser i artikel 5 eller 29 eller i GATT og de dertil knyttede instrumenter, der betragtes som relevante. Sekretariatet tilsender straks alle de kontraherende parter en genpart af anmodningen.

b) Der skal tages hensyn til andre kontraherende parters interesser ved bilæggelsen af en tvist. Andre parter, der har en væsentlig interesse i et givet spørgsmål, har ret til at blive hørt af panelet og forelægge dette skriftlige bemærkninger, forudsat at begge de stridende kontraherende parter og Sekretariatet senest på datoen for panelets oprettelse i overensstemmelse med litra c) har modtaget skriftlig anmeldelse af den pågældende interesse.

c) Et panel anses for oprettet 45 dage efter Sekretariatets modtagelse af den skriftlige anmodning fra en kontraherende part i henhold til litra a).

d) Et panel består af tre medlemmer, som vælges af generalsekretæren fra den i punkt 7 beskrevne liste. Medmindre de stridende kontraherende parter enes om andet, må medlemmerne af et panel ikke være statsborgere i kontraherende parter, som enten er part i tvisten, eller som har anmeldt deres interesse i overensstemmelse med litra b), eller statsborgere i stater, der er medlemmer af en regional organisation for økonomisk integration, som enten er part i tvisten, eller som har anmeldt sin interesse i overensstemmelse med litra b).

e) De stridende kontraherende parter skal inden ti arbejdsdage udtale sig om udnævnelse af panelmedlemmer og må kun modsætte sig sådanne udnævnelser af tvingende årsager.

f) Panelmedlemmerne vælges på grundlag af deres individuelle færdigheder og kan hverken anmode om eller modtage instrukser fra regeringer eller andre instanser. Hver kontraherende part forpligter sig til at overholde disse principper og ikke at søge at påvirke panelmedlemmerne i udøvelsen af deres opgaver. Ved udvælgelsen af panelmedlemmerne tages der hensyn til, at deres uafhængighed sikres, og at de tilsammen har tilstrækkelig forskelligartet baggrund og erfaring.

g) Sekretariatet meddeler straks alle de kontraherende parter, at der er oprettet et panel.

3. a) Charterkonferencen vedtager procedurereglerne for panelprocessen i overensstemmelse med dette bilag. De skal så vidt muligt svare til de i GATT og de dertil knyttede instrumenter fastsatte procedureregler. Et panel har også ret til at vedtage supplerende procedureregler, som ikke er i overensstemmelse med de af Charterkonferencen vedtagne eller med dette bilag. Under en panelproces har hver stridende kontraherende part og en hvilken som helst anden kontraherende part, som har anmeldt sin interesse i sagen i overensstemmelse med punkt 2, litra b), ret til at blive hørt af panelet mindst en gang og indgive en forelæggelsesakt. De stridende kontraherende parter har også ret til at afgive skriftlig indsigelse. Et panel kan imødekomme en anmodning fra en anden kontraherende part, som har anmeldt sin interesse i overensstemmelse med punkt 2, litra b), om adgang til forelæggelsesakter, der er forelagt panelet, med samtykke fra den kontraherende part, som har indgivet den pågældende forelæggelsesakt.

En panelproces er fortrolig. Et panel skal foretage en objektiv vurdering af den sag, der behandles, herunder tvistens genstand og spørgsmålet om, hvorvidt foranstaltningerne er i overensstemmelse med handelsbestemmelserne i henhold til artikel 5 eller 29. Et panel skal i udøvelsen af sine opgaver rådføre sig med de stridende kontraherende parter og give dem passende lejlighed til at nå til en gensidigt tilfredsstillende løsning. Medmindre de stridende kontraherende parter vedtager andet, skal et panel lægge de stridende kontraherende parters argumenter og forelæggelsesakter til grund for sin anførelse. Panelerne skal henholde sig til de fortolkninger af GATT og de dertil knyttede instrumenter, der er fastsat inden for rammerne af GATT, og må ikke bestride overensstemmelsen med artikel 5 eller 29 af praksis, der af en kontraherende part, som er part i GATT, udøves over for andre parter i GATT, over for hvilke den pågældende kontraherende part

anvender GATT, og som ikke af disse andre parter er blevet underkastet tvistemålsbelæggelse i henhold til GATT.

Medmindre de stridende kontraherende parter enes om andet, skal alle procedurer, som et panel er inddraget i, herunder udsendelse af dens slutberetning, være afsluttet senest 180 dage efter datoen for panelets oprettelse; er alle procedurerne imidlertid ikke afsluttet inden for denne frist, berører dette ikke slutberetningens gyldighed.

b) Et panel fastsætter selv sit kompetenceområde; fastsættelsen er endelig og bindende. Indsigelse fra en stridende kontraherende part gående ud på, at en given tvist ikke falder ind under panelets kompetenceområde, skal behandles af panelet, som skal afgøre, om den skal behandle indsigelsen som et præjuridicielt spørgsmål eller betragte den som en del af tvisten.

c) Er der tale om to eller flere anmodninger om oprettelse af et panel vedrørende tvister, der i det væsentlige er ens, kan generalsekretæren med alle de stridende kontraherende parters samtykke udpege et enkelt panel.

4. a) Efter at have gennemgået modargumenterne skal et panel forelægge de stridende kontraherende parter de beskrivende dele af sit udkast til skriftlig beretning, herunder en fremstilling af sagen og et resume af de af de stridende kontraherende parter fremsatte argumenter. De stridende kontraherende parter skal gives mulighed for at fremsætte skriftlige bemærkninger til de beskrivende afsnit inden for en af panelet fastsat frist.

Efter den dato, der er fastsat for fremsættelse af bemærkninger fra de kontraherende parter, skal panelet tilstille de stridende kontraherende parter en midlertidig skriftlig beretning, som både omfatter de beskrivende afsnit og panelets foreslåede afgørelser og konklusioner. Inden for en af panelet fastsat frist kan en stridende kontraherende part rette skriftlig anmodning til panelet om, at panelet på ny gennemgår bestemte aspekter af den midlertidige beretning, inden det udsender en slutberetning. Inden udsendelsen af sin slutberetning kan panelet efter eget skøn mødes med de stridende kontraherende parter for at drøfte de i en sådan anmodning fremsatte spørgsmål.

Slutberetningen skal indeholde beskrivende afsnit (herunder en fremstilling af sagen og et resume af de stridende kontraherende parters argumenter), panelets afgørelser og konklusioner og en drøftelse af de argumenter, der er fremsat vedrørende bestemte aspekter af den midlertidige beretning i forbindelse med den forenyede gennemgang heraf. Slutberetningen skal behandle alle væsentlige spørgsmål, der er forelagt panelet, og som er nødvendige for tvistens bilæggelse, og skal indeholde en redegørelse for årsagerne til panelets konklusioner.

Et panel udsender sin slutberetning ved straks at sende den til Sekretariatet og de stridende kontraherende parter. Sekretariatet skal hurtigst muligt sende slutberetningen til samtlige kontraherende parter, sammen med eventuelle skriftlige synspunkter, som en stridende kontraherende part ønsker vedlagt beretningen.

b) Hvis et panel konkluderer, at en foranstaltning, der er indført eller som opretholdes af en kontraherende part, ikke er forenelig med en bestemmelse i artikel 5 eller 29 eller med en bestemmelse i GATT eller et dertil knyttet instrument, der finder anvendelse i henhold til artikel 29, kan panelet i sin slutberetning anbefale, at den kontraherende part ændrer eller ophæver den pågældende foranstaltning eller adfærd, så den pågældende bestemmelse opfyldes.

c) Panelberetninger godkendes af Charterkonferencen. For at give Charterkonferencen tilstrækkelig tid til at gennemgå panelbeslutningerne skal Charterkonferencen tidligst godkende en beretning 30 dage efter, at alle de kontraherende parter har fået beretningen tilsendt af Sekretariatet. Kontraherende parter, der har indvendinger mod en panelberetning, skal skriftlig tilstille Sekretariatet årsagerne til deres indvendinger mindst ti dage inden den dato, hvor beretningen skal gennemgås med henblik på godkendelse af Charterkonferencen, og skriftligt gøre rede herfor over for Sekretariatet, som straks underretter alle de kontraherende parter herom. De stridende kontraherende parter, som har anmeldt deres interesse i overensstemmelse med punkt 2, litra b), har ret til at deltage fuldt ud i Charterkonferencens gennemgang af panelets beretning om den pågældende tvist, og deres synspunkter skal føres til protokols i deres fulde omfang.

d) For at sikre effektiv bilæggelse af tvister til fordel for alle de kontraherende parter er det af største betydning, at de kendelser og rekommandationer, der er indeholdt i en af Charterkonferencen godkendt slutberetning fra et panel, efterleves omgående. En kontraherende part, der er genstand for en kendelse eller rekommandation i en af Charterkonferencen godkendt slutberetning, skal underrette Charterkonferencen om, hvorledes den agter at efterleve denne kendelse eller rekommandation. Hvis øjeblikkelig efterlevelse ikke er mulig, skal den pågældende kontraherende part over for Charterkonferencen gøre rede for årsagerne hertil og skal i lyset af denne redegørelse have en rimelig frist til at fuldbyrde efterlevelsen. Målet med bilæggelse af tvister er, at ikke-overensstemmende foranstaltninger ændres eller indstilles.

5. a) Hvis en kontraherende part ikke inden for en rimelig frist har bragt sig i overensstemmelse med en kendelse eller rekommandation fastsat i en Charterkonferencen godkendt slutberetning fra et panel, kan en kontraherende part, der er part i tvisten, og som er krænkede af denne manglende overensstemmelse, skriftligt anmode den ikke-overensstemmende kontraherende part om at indlede forhandlinger med henblik på at nå til enighed om en gensidigt acceptabel erstatning. Modtager den ikke-overensstemmende kontraherende part en sådan anmodning, indleder den straks sådanne forhandlinger.

c) Charterkonferencen kan give den forurettede kontraherende part tilladelse til at ophæve de af vedkommende forpligtelser over for den ikke-overensstemmende kontraherende part, i henhold til artikel 5 eller 29 eller bestemmelser i GATT og/eller dertil knyttede instrumenter, der finder anvendelse i henhold til artikel 29, som den forurettede part under de pågældende omstændigheder finder

tilsvarende.

d) Ophævelsen af forpligtelserne skal være midlertidig og må kun vare, indtil den foranstaltning, der er uforligelig med artikel 5 eller 29, er indstillet, eller indtil der er nået en gensidigt tilfredsstillende løsning.

6. a) Inden den forurettede kontraherende part ophæver sådanne forpligtelser, skal den underrette den ikke-overensstemmende kontraherende part om arten og omfanget af de forpligtelser, der foreslås ophævet. Hvis den ikke-overensstemmende kontraherende part over for generalsekretæren gør skriftlig indsigelse mod omfanget af ophævelsen af forpligtelser som foreslået af den forurettede kontraherende part, henvises indsigelsen til voldgift som anført nedenfor. Den foreslåede ophævelse af forpligtelser udsættes, idntil voldgiften er afsluttet og voldgiftspanelet's afgørelse er blevet endelig og bindende i overensstemmelse med litra e).

b) Generalsekretæren opretter et voldgiftspanel i overensstemmelse med punkt 2, litra d) til f), som om muligt skal være det samme panel, som afgav den i punkt 4, litra d), omhandlede kendelse eller rekommandation; panelet skal undersøge omfanget af de forpligtelser, som den forurettede kontraherende part agter at ophæve. Medmindre Charterkonferencen fastsætter andet, skal procedurereglerne for panelprocessen vedtages i overensstemmelse med punkt 3, litra a).

c) Voldgiftspanelet skal afgøre, hvorvidt omfanget af de forpligtelser, som den forurettede kontraherende part ønsker ophævet, er for vidgående i forhold til den skade, vedkommende har lidt, og i bekæftende fald i hvilken grad. Panelet skal ikke gennemgå arten af de ophævede forpligtelser, medmindre dette er nødvendigt for at afgøre de ophævede forpligtelsers omfang.

d) Voldgiftspanelet afgiver sin skriftlige afgørelse til den forurettede og den ikke-overensstemmende kontraherende part og Sekretariatet senest 60 dage efter panelets oprettelse eller inden for en anden frist, som den forurettede part og den ikke-overensstemmende kontraherende part måtte have aftalt. Sekretariatet forelægger Charterkonferencen afgørelsen hurtigst muligt og senest på Charterkonferencens første møde efter modtagelsen af afgørelsen.

e) Voldgiftspanelet's afgørelse bliver endelig og bindende 30 dage efter datoen for forelæggelsen heraf for Charterkonferencen, og ophævelse af fordele i det omfang, afgørelsen tillader, kan dernæst sættes i kraft af den forurettede kontraherende part på en måde, som denne anser for tilsvarende under de foreliggende omstændigheder, medmindre Charterkonferencen fastsætter andet inden udløbet af de 30 dage.

f) Når en forurettet part ophæver forpligtelser over for en ikke-overensstemmende kontraherende part, gør vedkommende sit yderste for ikke at skade andre kontraherende parter's handel.

7. Hver kontraherende part kan udpege to personer, som, hvis de kontraherende parter også er parter i GATT, skal være medlemmer af et panel for tvistbilæggelse inden for rammerne af GATT, såfremt de er rede til og i stand til at fungere som panelmedlemmer i henhold til dette bilag. Generalsekretæren kan også med Charterkonferencens samtykke udpege højst ti personer, som er rede til og i stand til at fungere som panelmedlemmer med henblik på bilæggelse af tvister i overensstemmelse med punkt 2 til 4. Charterkonferencen kan derudover til de samme formål udpege op til 20 personer, som er optaget på andre internationale organisationers forligsmæglingslister, og som er rede til og i stand til at fungere som panelmedlemmer. Navnene på alle de således udpegede personer udgør listen over voldgiftsmænd. Medlemmerne udpeges udelukkende på grundlag af deres objektivitet, pålidelighed og dømmekraft, og de skal så vidt muligt have erfaringer med spørgsmål inden for international handel og energi, navnlig med hensyn til de i henhold til artikel 29 gældende bestemmelser. Ved udøvelsen af opgaver i henhold til dette bilag må medlemmerne ikke have tilknytning til eller modtage instrukser fra nogen kontraherende part. Medlemmerne tildeles et femårigt mandat, der kan forlænges, indtil deres efterfølger udpeges. Et medlem, hvis mandatperiode udløber, skal fortsat udføre de opgaver, som det blev valgt til at udføre i henhold til dette bilag. Ved et medlems død, tilbagetræden eller inhabilitet, har den kontraherende part eller generalsekretæren, alt efter hvem der foretog udpegningen af det nævnte medlem, ret til at udpege en anden person til listen for resten af det pågældende medlems mandatperiode, idet en af generalsekretæren foretaget udpegning dog skal godkendes af Charterkonferencen.

8. Uanset bestemmelserne i dette bilag, opfordres de kontraherende parter til under hele bilæggelsesproceduren at rådgøre sig med hinanden for at bilægge deres tvist.

9. Charterkonferencen kan udpege eller udnævne andre organer eller fora til at udføre de opgaver, der i dette bilag er overdraget Sekretariatet og generalsekretæren.

12. Bilag B

SYSTEM TIL FORDELING AF CHARTEROMKOSTNINGERNE

(i overensstemmelse med artikel 37, stk. 3)

1. De bidrag, de kontraherende parter skal betale, fastsættes årligt af Sekretariatet på grundlag af deres procentvise bidrag i henhold til De Forenede Nationers senest foreliggende påligningsskala (suppleret med oplysninger om teoretiske bidrag for Charterkonferencen, der ikke er medlemmer af FN).

2. Bidragene tilpasses om nødvendigt for at sikre, at de kontraherende parters bidrag i alt andrager 100%.

13. *Bilag PA*

LISTE OVER SIGNATARER, SOM IKKE ACCEPTERER FORPLIGTELSEN TIL MIDLERTIDIG ANVENDELSE AF ARTIKEL 45, STK. 3, LITRA b)

(i overensstemmelse med artikel 45, stk. 3. litra c))

1. Den Tjekkeiske Republik

2. Tyskland

3. Ungarn

4. Litauen

5. Polen

6. Slovakiet

14. *Bilag T*

DE KONTRAHERENDE PARTERS OVERGANGSFORANSTALTNINGER

(i overensstemmelse med artikel 32, stk. 1)

Liste over kontraherende parter, som har ret til overgangsforanstaltninger

Albanien	Letland
Armenien	Litauen
Aserbajdsjan	Moldova
Hviderusland	Polen
Bulgarien	Rumænien
Kroatien	Den Russiske Føderation
Den Tjekkeiske Republik	
Estland	Slovenien
Georgien	Tadsjikistan
Ungarn	Turkmenistan
Kasakhstan	Ukraine
Kirgistan	Usbekistan

Liste over bestemmelser, der omfattes af overgangsforanstaltninger

Bestemmelse Side

Artikel 6, stk. 2 80

Artikel 6, stk. 5 82

Artikel 7, stk. 4 84

Artikel 9, stk. 1 85

Artikel 10, stk. 7 86

Artikel 14, stk. 1, litra d) 86

Artikel 20, stk. 3 87

Artikel 22, stk. 3 98

ARTIKEL 6, STK. 2

»Alle de kontraherende parter sørger for iden for deres jurisdiktion at vedtage og håndhæve sådanne love, som er nødvendige og hensigtsmæssige til at modvirke unilateral og samordnet konkurrencebegrænsende praksis inden for økonomiske aktiviteter i energisektoren.«

LAND: ALBANIEN

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

Der er ingen lov om konkurrencebeskyttelse i Albanien. Lov nr. 7746 af 28. juli 1993 om carbonhydrider og lov nr. 7796 af 17. februar 1994 om mineraler indeholder ikke sådanne bestemmelser. Der er endnu ingen lov om elektricitet; en sådan er under udarbejdelse og ventes forelagt parlamentet inden udgangen af 1996. Albanien agter at lade disse love omfatte bestemmelser om konkurrencebegrænsende praksis.

Afdeling

1. januar 1998.

LAND: ARMENIEN

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

I Armenien er der for tiden statsmonopol i de fleste energisektorer. Der findes inden lov om konkurrencebeskyttelse, så konkurrencereglerne gennemføres endnu ikke. Der er ingen love om energi, men lovudkastene om energi ventes forelagt parlamentet i 1994. Lovene skal efter planerne indeholde bestemmelser om konkurrencebegrænsende adfærd, i overensstemmelse med EF-retten om konkurrence.

Afdeling

31. december 1997.

LAND: ASERBAJDSJAN

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

En lovgivning om monopolbegrænsning er under udarbejdelse.

Afvikling

1. januar 2000.

LAND: HVIDERUSLAND

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

Lovgivning om monopolbegrænsning er under udarbejdelse.

Afvikling

1. januar 2000.

LAND: GEORGIEN

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

Love om ophævelse af statens monopol er under udarbejdelse, og staten har indtil da monopol på praktisk taget alle energikilder og energiressourcer, hvilket begrænser konkurrencemulighederne i enegi- og brændstofsektoren.

Afdeling

1. januar 1999.

LAND: KASAKHSTAN

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

En lov om udvikling af konkurrence og begrænsning af monopolistiske aktiviteter (nr. 656 asf 11. juli 1991) er vedtaget, men er af generel art. Det er nødvendigt at udbygge lovgivningen, enten ved at vedtage ændringer hertil eller en helt ny lov.

Afvikling

1. januar 1998.

LAND: KIRGISTAN

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

Der er allerede vedtaget en lov om monopolbegrænsning. Overgangsperioden er nødvendig til at tilpasse lovens bestemmelser til energisektoren, som nu er stengt statsreguleret.

Afvikling

1. juli 2001.

LAND: MOLDOVA

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

Regeringen for Den Russiske Føderation.

Beskrivelse

Der er skabt en omfattende monopolbegrænsende lovgivningsramme, men der bør træffe andre juridiske og organisatoriske foranstaltninger til at forhindre, begrænse eller bekæmpe monopolistiske aktiviteter og illoyal konkurrence, især i energisektoren.

Afvikling

1. juli 2001.

LAND: SLOVENIEN

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

I lov om konkurrencebeskyttelse vedtaget i 1993 og offentliggjort i statstidende nr. 18/93 behandles konkurrencebegrænsende adfærd kun generelt. Loven indeholder også bestemmelser om vilkårene for oprettelse af konkurrencemyndigheder. På nuværende tidspunkt er den vigtigste konkurrencemyndighed kontoret for konkurrencebeskyttelse under ministeriet for økonomiske forbindelser og udvikling. I betragtning af energisektorens betydning er der planlagt en særskilt lov for denne sektor, og der behøves derfor længere tid til opnåelse af fuld overensstemmelse med traktaten.

Afvikling

1. januar 1998.

LAND: TADSIKISTAN

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

I 1993 indførtes en lov om liberalisering og konkurrence. Som følge af landets vanskelige økonomiske situation er loven imidlertid ophævet indtil videre.

Afvikling

31. december 1997.

LAND: TURKMENISTAN

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

I henhold til præsidentdekret nr. 1532 af 21. oktober 1993 er der oprettet et udvalg for begrænsning af monopolvirksomhed. Udvalget, som er trådt i funktion, skal beskytte virksomheder og andre foretagender mod monopolitisk adfærd og praksis og skal fremme opstillingen af markedsprincipper på grundlag af øget konkurrence og iværksætterkultur. Der er behov for en udbygning af lovgivningen til regulering af virksomheder i energisektoren.

Afvikling

1. juli 2001.

LAND: USBEKISTAN

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

En lov om monopolbegrænsning har været i kraft siden juli 1992. Loven (som anført i dens artikel 1, stk. 3) omfatter imidlertid ikke virksomheder i energisektoren.

Afvikling

1. juli 2001.

ARTIKEL 6, STK. 5

»Mener en kontraherende part, at en given konkurrencebegrænsende praksis på en anden kontraherende parts område skader væsentlige interesser som omhandlet i denne artikel, kan den pågældende kontraherende part anmelde forholdet til den anden kontraherende part og begære, at dennes konkurrencemyndigheder træffer passende foranstaltninger. Den anmeldende kontraherende part meddeler samtidig den anmeldte kontraherende part tilstrækkelige oplysninger til, at denne kan identificere den konkurrencebegrænsende praksis, som er genstand for anmeldelsen, og tilbyder så vidt muligt yderligere oplysninger og samarbejde. Den anmeldte kontraherende part underretter den anmeldende kontraherende part om sin eller de relevante konkurrencemyndigheders afgørelse og kan, hvis den ønsker det, underrette den anmeldende kontraherende part om årsagerne til afgørelsen. Hvis der indledes foranstaltninger, skal den anmeldte kontraherende part underrette den anmeldende kontraherende part om resultaterne heraf og så vidt muligt om enhver betydningsfuld udvikling i situationen.«

LAND: ALBANIEN

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

Der er ikke nogen institutioner i Albanien til håndhævelse af konkurrencereglerne. Med loven om konkurrencebeskyttelse, som ventes færdig i 1996, vil der blive oprettet sådanne institutioner.

Afvikling

1. januar 1999.

LAND: ARMENIEN

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

Der er ikke oprettet institutioner i Armenien til håndhævelse af disse bestemmelser.

Lovene om energi og konkurrencebeskyttelse skal indeholde bestemmelser om oprettelse af sådanne institutioner.

Afvikling

31. december 1997.

LAND: ASERBAJDSJAN

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

Der vil blive oprettet konkurrencemyndigheder efter vedtagelsen af konkurrencelovgivningen.

Afvikling

1. januar 2000.

LAND: HVIDERUSLAND

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

Der vil blive oprettet konkurrencemyndigheder efter vedtagelsen af konkurrencelovgivningen.

Afvikling

1. januar 2000.

LAND: GEORGIEN

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

Loven om liberalisering er endnu under udarbejdelse, hvorfor der endnu ikke er oprettet konkurrencemyndigheder.

Afvikling

1. januar 1999.

LAND: KASAKHSTAN

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

Der er oprettet et liberaliseringsudvalg i Kasakhstan, men det bør forbedres både lovgivningsmæssigt og organisatorisk for at kunne udarbejde en effektiv ordning for behandling af klager over konkurrencebegrænsende praksis.

Afvikling

1. januar 1998.

LAND: KIRGISTAN

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

Der findes ingen ordning til kontrol med konkurrencebegrænsende praksis og heller ingen lovgivning på området. Der bør oprettes konkurrencemyndigheder.

Afvikling

1. juli 2001.

LAND: MOLDOVA

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

Økonomiministeriet har ansvaret for kontrol med konkurrencemæssig adfærd. Der er indført ændringer i loven om overtrædelse af administrative bestemmelser med sanktioner for monopolvirksomheders overtrædelse af konkurrencereglerne.

Udkastet til en konkurrencelov vil indeholde bestemmelser om håndhævelse af konkurrencereglerne.

Afvikling

1. januar 1998.

LAND: RUMÆNIEN

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

Der er ikke oprettet institutioner til gennemførelse af bestemmelserne i dette stykke.

Det lovudkast om beskyttelse af konkurrencen, som ventes vedtaget i 1994, indeholder bestemmelser om oprettelse af konkurrencemyndigheder.

Gennemførelsesfristen for loven er ni måneder fra datoen for dens offentliggørelse.

I henhold til den europæiske aftale om oprettelse af en association mellem Rumænien og Det Europæiske Fællesskab fik Rumænien en frist på fem år til at gennemføre konkurrencereglerne.

Afvikling

1. januar 1998.

LAND: TADSJIKISTAN

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

Tadsjikistan har vedtaget love om liberalisering og konkurrence, men konkurrencemyndighederne er endnu ikke færdigetableret.

Afvikling

31. december 1997.

LAND: USBEKISTAN

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

En lov om monopolbegrænsning har været i kraft siden juli 1992. Loven omfatter imidlertid ikke virksomhederne i energisektoren (artikel 1, stk. 3).

Afvikling

1. juli 2001.

ARTIKEL 7, STK. 4

»Kan transit af energimaterialer og -produkter ikke finde sted på kommercielle betingelser gennem de eksisterende energitransportinfrastrukturer, må de kontraherende parter ikke stille hindringer i vejen for, at der skabes nu energitransportkapacitet, medmindre andet er fastsat i gældende lovgivning, som er i overensstemmelse med stk. 1.«

LAND: ASERBAJDSJAN

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

Der bør vedtages en række love om energi, herunder godkendelsesprocedurer til regulering af transit. Der er i en overgangsperiode planer om at opføre og modernisere eltransmissionsledninger og elproduktionsanlæg for at højne det tekniske niveau på linje med de internationale krav og tilpasse vilkårene til markedsøkonomien.

Afvikling

1. januar 1999.

LAND: HVIDERUSLAND

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

Love om energi, arealer og andre emner er under udarbejdelse, og indtil deres endelige vedtagelse er der fortsat usikkerhed om vilkårene for oprettelse af nye energitransportinfrastrukturer på Hvideruslands territorium.

Afvikling

31. december 1998.

LAND: BULGARIEN

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

Bulgarien har ingen love om regulering af transit af energimaterialer og -produkter. Der er en generel omstrukturering i gang i energisektoren, herunder udvikling af institutionelle rammer, lovgivning og regulering.

Afvikling

Der er behov for en overgangsperiode på syv år for at bringe lovgivningen om transit af energimaterialer og -produkter i fuld overensstemmelse med denne bestemmelse.

1. juli 2001.

LAND: GEORGIEN

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

Der er behov for en række love på dette område. På nuværende tidspunkt er der meget forskelligartede betingelser for transport og transit af de forskellige energikilder (el, naturgas, olieprodukter, kul).

Afvikling

1. januar 1999.

LAND: UNGARN

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

I overensstemmelse med den gældende lovgivning er oprettelse og drift af højspændingstransmissionsledninger et statsmonopol.

Der er planer om skabelse af en ny juridisk og regulerende ramme for opførelse, drift og ejerskab af højspændingstransmissionsledning~ er.

Ministeriet for industri og handel har allerede taget initiativ til at fremsætte forslag om en ny lov om elenergi, som også vil få indflydelse på civilretten og loven om koncession. Ungarn vil kunne opfylde traktatens artikel 7, stk. 4, når den nye lov om elektricitet og de hertil knyttede gennemførelsesbestemmelser træder i kraft.

Afvikling

31. december 1996.

LAND: POLEN

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

Den polske energilov er nu i sin sidste samordningsfase og indeholder regler i lighed med de love, der gælder i lande med markedsøkonomi (tilladelser til at freemstille, transmittere, distribuere og handle med energi). Indtil denne lov er godkendt i parlamentet, må forpligtelserne i henhold til dette stykke ophæves midlertidigt.

Afvikling

31. december 1995.

ARTIKEK 9, STK. 1

»De kontraherende parter erkender vigtigheden af åbne kapitalmarkeder som middel til at fremme kapitalstrømmene til finansiering af handel med energimaterialer og -produkter og til investeringer og fremme af investeringer i økonomiske aktiviteter i energisektoren på andre kontraherende parters områder, navnlig dem, der befinder sig i en overgangsøkonomi. Hver kontraherende part skal derfor søge at lempe betingelserne for adgang til sit kapitalmarked for selskaber og statsborgere fra andre kontraherende parter med henblik på finansiering af handel med energimaterialer og -produkter og investeringer i økonomiske aktiviteter i energisektoren på disse andre kontraherende parters områder på vilkår, der ikke er mindre gunstige end de vilkår, den gældende kontraherende part under tilsvarende omstændigheder tilstår sine egne selskaber og statsborgere eller selskaber og statsborgere fra enhver anden kontraherende part eller tredjestat, afhængigt af hvilke vilkår der er de gunstigste.«

LAND: ASERBAJDSJAN

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

Lovgivning på dette område er under udarbejdelse.

Afvikling

1. januar 2000.

LAND: HVIDERUSLAND

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

Lovgivning på dette område er under udarbejdelse.

Afvikling

1. januar 2000.

LAND: GEORGIEN

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

Lovgivning på dette område er under udarbejdelse.

Afvikling

1. januar 1997.

LAND: KASAKHSTAN

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

Loven om udenlandske investeringer er til behandling og ventes vedtaget af parlamentet i efteråret 1994.

Afvikling

31. juli 2001.

LAND: KIRGISTAN

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

Lovgivning på dette område er under udarbejdelse.

Afvikling

1. juli 2001.

ARTIKEL 10, STK. 7 - SÆRLIGE

FORANSTALTNINGER

»Alle de kontraherende parter skal tilstå investeringer på deres område foretaget af investorer fra andre kontraherende parter og de hertil knyttede aktiviteter, herunder forvaltning, vedligeholdelse, brug, udnyttelse eller afhændelse, en behandling, der ikke er mindre gunstig end den behandling, de pågældende parter tilstår investeringer foretaget af deres egne investorer eller investorer fra en anden kontraherende part eller et tredjeland og de hertil knyttede aktiviteter, herunder forvaltning, vedligeholdelse, brug, udnyttelse eller afhændelse, afhængigt af hvilken behandling der er den gunstigste.«

LAND: BULGARIEN

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

Udlændinge må ikke erhverve ejendomsret over land. Et selskab, smn for over 50%»s vedkommende kontrolleres af udenlandske statsborgere, må ikke erhverve ejendomsret over landbrugsland.

Udlændinge og udenlandske juridiske personer må ikke erhverve ejendomsret over land, medmindre der er tale om arv i overensstemmelse med loven. I dette tilfælde skal de afhænde arven.

En udlænding kan erhverve ejendomsret over bygninger, men ikke ejendomsret over grunden.

Udlændinge eller selskaber med overvejende undlandsk deltagelse skal indhente forudgående tilladelse til følgende aktiviteter:

- prospektering, udvikling og udvinding af råstoffer fra territorialfarvndet, kontinentalsoklen og den eksklusive økonomiske zone
- erhvervelse af fast ejendom i geografiske områder udpeget af ministerrådet
- tilladelserne udstedes af ministerrådet og/eller et organ godkendt af dette.

Afvikling

1. juli 2001.

ARTIKEL 14, STK. 1, LITRA d)

»Alle de kontraherende parter skal, for så vidt angår investeringer på deres område foretaget af investorer fra andre kontraherende parter, sikre fri overførsel til og fra deres områder, herunder overførsel af:

ubrugte indtægter og andre vederlag til personale fra udlandet, der er ansat i forbindelse med den pågældende investering«

LAND: BULGARIEN

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

Udenlandske statsborger, der er ansat af welskaber med over 50% udenlandsk deltagelse eller af en udenlandsk person, der er registreret som eneindehaver, eller et branchekontor eller et repræsentationskontor for et udenlandsk selskab i Bulgarien, som modtager deres løn i bulgarsk valuta, kan købe fremmed valuta for højst 70% af deres løn, herunder socialsikringsbetalinger.

Afvikling

1. juli 2001.

LAND: UNGARN

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

I henhold til loven om udlændinges investeringer i Ungarn (artikel 33) kan topledere, andre ledere, medlemmer af den tilsynsførende bestyrelse og udenlandske ansatte overføre deres indtægter svarende til op til 50% af deres indtægter efter skat hidrørende fra det firma, hvor de er ansat, gennem dette firmas bank.

Afvikling

Afvikling af denne begrænsning afhænger af gennemførelsen af programmet for liberalisering af fremmed valuta, hvis endemål er forintens fuldstændige konvertibilitet. Denne begrænsning skaber ikke hindringer for udenlandsk investorer. Afviklingen er baseret på bestemmelserne i artikel 32.

1. juli 2001.

ARTIKEL 20, STK. 3

»Hver kontraherende part udpeger et eller flere informationskontorer, hvortil anmodninger om oplysninger om de ovennævnte love, bestemmelser, retslige afgørelser og administrative regler kan rettes, og meddeler straks resultatet af udpegningen til Sekretariatet, som giver oplysning herom efter anmodning.«

LAND: AREMENIEN

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

Der er ingen officielle informationskontorer, hvortil anmodninger om oplysninger om de relevante love og andre bestemmelser kan rettes. Der er heller ikke noget informationscenter, men der er planer om at oprette et sådant center i 1994-1995. Der er brug for teknisk bistand.

Afvikling

31. december 1996.

LAND: ASERBAJDSJAN

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

Der er ingen officielle informationskontorer, hvortil anmodninger om oplysninger om de relevante love og andre bestemmelser kan rettes. På nuværende tidspunkter findes disse oplysninger i forskellige organisationer.

Afvikling

31. december 1996.

LAND: HVIDERUSLAND

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

Der er ingen officielle informationskontorer, hvortil anmodninger om oplysninger om de relevante love og andre bestemmelser kan rettes. Hvad angår retslige afgørelser og administrative bestemmelser, er det ikke praksis at offentliggøre dem.

Afvikling

31. december 1998.

LAND: KASAKHSTAN

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

Oprettelse af informationsskontorer er påbegyndt. Retslige afgørelser og administrative bestemmelser offentliggøres ikke i Kasakhstan (bortset fra visse afgørelser fra højesteret), fordi de ikke betragtes som retskilder. At ændre den nuværende praksis vil kræve en lang overgangsperiode.

Afvikling

1. juli 2001.

LAND: MOLDOVA

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

Der skal oprettes informationskontorer.

Afvikling

31. december 1996.

LAND: DEN RUSSISKE FØDERATION

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

Der findes endnu ingen informationskontorer, hvortil anmodninger om oplysninger om de relevante love og andre bestemmelser kan rettes. På nuværende tidspunkter findes disse oplysninger i forskellige ministerier. En lov om udenlandske investeringer, der er under udarbejdelse, indeholder bestemmelser om oprettelse af et sådant informationskontor.

Afvikling

1. januar 1998.

LAND: TADCSJIKISTAN

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

Der er ingen officielle informationskontorer, hvortil anmodninger om oplysninger om de relevante love og andre bestemmelser kan rettes. Det er kun et spørgsmål, om tilstrækkelige midler.

Afvikling

31. december 1997.

LAND: UKRAINE

Sektor

Samtlige energisektorer.

Regering

National.

Beskrivelse

Det er nødvendigt, at lovenes gennemsigtighed forbedres og bringes på højde med international standard. Ukraine vil blive nødsaget til at oprette informationskontorer, der kan give oplysninger om love, bestemmelser, retsafgørelser og administrative bestemmelser og standarder af generel art.

Afvikling

1. januar 1998.

ARTIKEL 22, STK. 3

»Hver kontraherende part sikrer, at et statsorgan, som den opretter eller viderefører, og hvortil den overdrager regulerende, administrative eller andre regeringsbeføjelser, udøver disse beføjelser på en måde, der er i overensstemmelse med den pågældende kontraherende parts forpligtelser i henhold til denne traktat.«

LAND: DEN TJEKKISKE REPUBLIK

Sektor

Uranindustrien og den nukleare industri

Regering

National.

Beskrivelse

For at bruge de uranmalmreserver, der er oplagret af myndighederne for statens råstofreserver, vil import af uranmalm og koncentrat, herunder uranbrændselsmateriale indeholdende uran af ikke-tjekkisk opringelse, ikke blive tilladt.

Afvikling

1. juli 2001.

SLUTAKT FRA DEN EUROPÆISKE ENERGICHARTERKONFERENCE I. Den Europæiske Energicharterkonferences afsluttende plenarmøde blev holdt i Lissabon den 16.-17. december 1994. Heri deltog repræsentanter fra Republikken Albanien, Amerikas Forenede Stater, Republikken Armenien, Republikken Aserbajdsjan, Australien, Kongeriget Belgien, Republikken Bulgarien, Canada, Republikken Cypern, Kongeriget Danmark, Den Russiske Føderative Republik, Den Tjekkiske Republik, De Europæiske Fællesskaber, Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland, Republikken Estland, Republikken Finland, Den Franske Republik, Republikken Georgien, Den Hellske Republik, Republikken Hviderusland, Irland, Republikken Island, Den Italienske Republik, Japan, Republikken Kasakhstan, Republikken Kirgisistan, Republikken Kroatien, Republikken Letland, Fyrstendømmet Lichtenstein, Republikken Litauen, Storhertugdømmet Luxembourg, Republikken Malta, Republikken Moldova, Kongeriget Nederlandene, Kongeriget Norge, Republikken Polen, Den Portugisiske Republik, Rumænien, Schweiz, Den Slovakiske Republik, Republikken Slovenien, Kongeriget Spanien, Kongeriget Sverige, Republikken Tadsjikistan, Turkmenistan, Republikken Tyrkiet, Forbundsrepublikken Tyskland, Ukraine, Republikken Ungarn, Republikken Usbekistan og Republikken Østrig (i det følgende benævnt »repræsentanterne«) samt indbudte observatører fra en række lande og internationale organisationer.

BAGGRUND

II. På Det Europæiske Råds møde i Dublin i juni 1990 fremførte Nederlandenes ministerpræsident, at økonomisk genrejsning i Østeuropa og den daværende Union af Socialistiske Sovjetrepublikker kunne katalyseres og fremskyndes gennem samarbejde i energisektoren. Dette forslag blev mødt med velvilje af Rådet, som opfordrede Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber til at undersøge, hvorledes et sådant samarbejde bedst kunne gennemføres. I februar 1991 fremsatte Kommissionen ideen om et europæisk energicharter.

Efter at Kommissionens forslag var blevet behandlet af Rådet for De Europæiske Fællesskaber, opfordrede De Europæiske Fællesskaber de andre lande i Vest- og Østeuropa, Unionen af Socialistiske Sovjetrepublikker og de ikke-europæiske medlemmer af Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udvikling til at deltage i en konference i Bruxelles i juli 1991 med henblik på at indlede forhandlingerne om det europæiske energicharter. En række andre lande og internationale organisationer blev indbudt til at deltage i Den Europæiske Energicharterkonference som observatører.

Forhandlingerne om det europæiske energicharter blev afsluttet i 1991, og charteret blev vedtaget ved undertegnelse af et afsluttet dokument på en konference i Haag den 16.-17. december 1991. Charterets signatarer, på daværende tidspunkt eller senere, omfatter alle dem, der er opført i afsnit I ovenfor, bortset fra observatørerne.

Signatarerne af det europæiske energicharter forpligtede sig til

- at opfylde charterets mål og principper og gennemføre og udbygge deres samarbejde så hurtigt som muligt ved i god tro at forhandle en grundlæggende aftale og protokoller hertil.

Den Europæiske Energicharterkonference påbegyndte derfor forhandlinger om en grundlæggende aftale - senere benævnt energichartertraktaten - som skulle fremme industrielt samarbejde mellem Øst og Vest ved at garantere retlige beskyttelsesforanstaltninger på områder som investeringer, transit og handel. Konferencen indledte også forhandlinger om protokoller vedrørende energieffektivitet, nuklear sikkerhed og kulbrinter, men for de sidstes vedkommende blev forhandlingerne senere udsat indtil energichartertraktatens færdiggørelse.

Forhandlingerne om energichartertraktaten og energicharterprotokollen om energieffektivitet og de hermed forbundne miljøaspekter blev afsluttet i 1994.

ENERGICHARTERTRAKTATEN

III. Efter at have afsluttet drøftelserne vedtog Den Europæiske Energicharterkonference energichartertraktaten, i det følgende benævnt »traktaten«, der findes i bilag 1, og en række afgørelser med hensyn hertil, der findes i bilag 2, og fastsatte, at traktaten ville være åben for undertegnelse i Lissabon fra den 17. december 1994 til den 16. juni 1995.

AFTALER

IV. Ved undertegnelsen af slutakten aftalte repræsentanterne følgende med hensyn til traktaten:

1. *Ad traktaten som helhed*

a) Repræsentanterne understreger, at traktatens bestemmelser er blevet fastsat under hensyntagen til, at der er tale om en traktat af særlig art, idet den tager sigte på at skabe en juridisk ramme som middel til at fremme langsigtet samarbejde i en bestemt sektor, og at den derfor ikke kan tages som præcedens i forbindelse med andre internationale forhandlinger.

b) Traktatens bestemmelser

i) forpligter ikke nogen kontraherende part til at indføre obligatorisk adgang for tredjemand;

ii) forhindrer ikke anvendelsen af prissystemer, som inden for en bestemt forbrugergruppe anvender samme priser for forbrugere på forskellige steder.

c) Undtagelser fra mestbegunstigelsesbehandlingen har ikke til formål at omfatte foranstaltninger, som kun gælder en investor eller gruppe af investorer, og som således ikke finder generel anvendelse.

2. *Ad artikel 1, stk. 5*

a) Der er enighed om, at traktaten ikke giver ret til at indlede økonomiske aktiviteter i andre sektorer end energisektoren.

b) Følgende er eksempler på økonomiske aktiviteter i energisektoren:

i) prospektering og efterforskning efter og udvinding af f.eks. olie, gas, kul og uran

ii) opførelse og drift af elfremstillingsanlæg, herunder anlæg, der drives med vindkraft eller andre vedvarende energikilder

iii) landtransport, distribution, oplagring af og forsyning med energimaterialer og -produkter, f.eks. gennem transmissions- og distributionsnet og rørledninger eller ad særlige jernbanelinjer, og anlæg af infrastrukturerne hertil, herunder nedlægning af rørledninger til olie, gas og kulopslemning

iv) fjernelse og bortskaffelse af affald fra energianlæg, f.eks. kraftværker, herunder radioaktivt affald fra kernekraftværker

v) nedlukning af energitekniske anlæg, herunder boreplatforme, olieraffinaderier og kraftværker

vi) markedsføring og salg af og handel med energimaterialer og -produkter, f.eks. detailsalg af benzin

vii) forsknings-, konsulent-, planlægnings-, ledelses- og udviklingsaktiviteter i tilknytning til de ovennævnte aktiviteter, herunder aktiviteter til forbedring af energieffektiviteten.

3. Ad artikel 1, stk. 6

For bedre at klargøre, om en investering foretaget på en kontraherende parts område direkte eller indirekte kontrolleres af en investor fra en anden kontraherende part, menes der med kontrol med en investering faktisk kontrol, som konstateres efter en gennemgang af de faktiske omstændigheder i hver enkelt situation. I forbindelse med en sådan gennemgang skal alle relevante faktorer undersøges, herunder investorens

a) finansielle andel, herunder egenkapital, i investeringen

b) evne til at udøve væsentlig indflydelse på forvaltning og udvikling af investeringen

c) evne til at udøve væsentlig indflydelse på valget af medlemmer til bestyrelse eller andre ledelsesorganer.

Hvis der er tvivl om, hvorvidt en investor direkte eller indirekte kontrollerer en investering, har en investor, der påberåber sig en sådan kontrol, bevisbyrden for eksistensen af denne kontrol.

4. Ad artikel 1, stk. 8

I overensstemmelse med Australiens politik for udenlandske investeringer anses oprettelse af et nyt mine- eller råstofforbehandlingsprojekt i Australien med en samlet investering på mindst 10 mio. AUD foretaget af en udenlandsk investor for at være en ny investering, også selv om den pågældende udenlandske investor allerede driver en lignende forretning i Australien.

5. Ad artikel 1, stk. 12

Repræsentanterne erkender nødvendigheden af passende og effektiv beskyttelse af intellektuel ejendomsret i overensstemmelse med de højeste, internationalt anerkendte standarder.

6. Ad artikel 5, stk. 1

Repræsentanternes samtykke til artikel 5 indebærer ikke nogen stillingtagen til, hvorvidt eller i hvilken grad bestemmelserne i »aftalen om handelsrelaterede investeringer«, der er knyttet som bilag til slutakten fra Uruguay-runden af multilaterale handelsforhandlinger, er omfattet af artikel III og XI i GATT.

7. Ad artikel 6

a) Den unilaterale og samordnede konkurrencebegrænsende praksis, der henvises til i artikel 6, stk. 2, skal defineres af hver enkelt kontraherende part i overensstemmelse med dennes love og kan omfatte rovdrift.

b) »Håndhæve« omfatter anvendelse af en kontraherende parts konkurrencelove gennem undersøgelser, retsforfølgning og administrative foranstaltninger og gennem afgørelser, eller nye love, hvorved en tilladelse tilstås eller videreføres.

8. Ad artikel 7, stk. 4

»Gældende lovgivning« omfatter bestemmelser om miljøbeskyttelse, arealanvendelse, sikkerhed og tekniske standarder.

9. Ad artikel 9 og 10 og del V

Når en kontraherende parts programmer for offentlige lån, tilskud, garantier eller forsikring til fremme af handel eller investeringer i udlandet ikke står i forbindelse med investeringer eller tilknyttede aktiviteter foretaget af investorer fra andre kontraherende parter på den pågældende parts område, kan sådanne programmer underkastes restriktioner med hensyn til deltagelse heri.

10. Ad artikel 10, stk. 4

Tillægstraktaten skal fastsætte betingelserne for anvendelse af den i artikel 10, stk. 3, beskrevne behandling. Disse betingelser vil bl.a. omfatte bestemmelser om salg eller anden afhændelse af statsejede aktiver (privatisering) og ophævelse af monopoler (liberalisering).

11. Ad artikel 10, stk. 4, og 29, stk. 6

De kontraherende parter kan tage hensyn til en hvilken som helst forbindelse mellem bestemmelserne i artikel 10, stk. 4, og artikel 29, stk.

6.

12. *Ad artikel 14, stk. 5*

Det forudsættes, at en kontraherende part, som tiltræder en aftale som omhandlet i artikel 14, stk. 5, sikrer, at betingelserne i en sådan aftale ikke er i strid med den pågældende kontraherende parts forpligtelser i henhold til aftalen om Den Internationale Valutafond.

13. *Ad artikel 19, stk. 1, litra i)*

Det er op til de enkelte kontraherende parter at afgøre, i hvilken grad vurdering og overvågning af miljøvirkninger skal være genstand for lovpligtige krav, hvilke myndigheder der skal træffe afgørelse i forbindelse med sådanne krav, og hvilke procedurer der skal følges.

14. *Ad artikel 22 og 23*

Med hensyn til handel med energimaterialer og -produkter i henhold til artikel 29, indeholder denne artikel de relevante bestemmelser vedrørende de spørgsmål, der er omfattet af artikel 22 og 23.

15. *Ad artikel 24*

Undtagelsesbestemmelser, der er fastsat i GATT og de dertil knyttede instrumenter, gælder mellem kontraherende parter, der er parter i GATT, som anerkendt i artikel 4. Med hensyn til handel med energimaterialer og -produkter i henhold til artikel 29, indeholder denne artikel de relevante bestemmelser vedrørende de spørgsmål, der er omfattet af artikel 24.

16. *Ad artikel 26, stk. 2, litra a)*

Artikel 26, stk. 2, litra a), skal ikke fortolkes således, at de kontraherende parter forpligtes til at omsætte traktatens del III i deres nationale ret.

17. *Ad artikel 26 og 27*

Henvisningen til traktatmæssige forpligtelser i næstsidste punktum i artikel 10, stk. 1, omfatter ikke afgørelser truffet af internationale organisationer, heller ikke selv om de er juridisk bindende, eller traktater, som er trådt i kraft inden den 1. januar 1970.

18. *Ad artikel 29, stk. 2, litra a)*

a) Hvis en bestemmelse i GATT 1947 eller et dertil knyttet instrument, som omhandlet i dette litra, forudsætter fælles optræden fra GATT-parternes side, forudsættes det, at charterkonferencen udviser en sådan optræden.

b) Udtrykket »som var gældende pr. 1. marts 1994 og anvendt af GATT 1947-parterne i deres indbyrdes handel med energimaterialer og -produkter« tager ikke sigte på tilfælde, hvor en GATT-part har påberåbt sig artikel XXXV i GATT og dermed undlader at anvende GATT over for en anden part i GATT, men ikke desto mindre på en de facto-basis ensidigt anvender nogle GATTbestemmelser over for den pågældende anden part i GATT.

19. *Ad artikel 33*

Den midlertidige charterkonference bør hurtigst muligt afgøre, hvorledes det i det europæiske energicharters afsnit III erklærede mål bedst kan nås, nemlig at der skal forhandles protokoller på samarbejdsområder som anført i charterets afsnit III.

20. *Ad artikel 34*

a) Den fungerende generalsekretær bør straks tage kontakt med andre internationale organer for at undersøge, på hvilke betingelser de måtte være villige til at påtage sig opgaver affødt af traktaten eller charteret. Den fungerende generalsekretær vil kunne aflægge beretning for den midlertidige charterkonference på det møde, som i henhold til artikel 45, stk. 4, skal indkaldes senest 180 dage efter åbningsdatoen for traktatens undertegnelse.

b) Charterkonferencen bør vedtage det årlige budget inden finansårets begyndelse.

21. *Ad artikel 34, stk. 3, litra m)*

De tekniske ændringer til bilagene kan f.eks. omfatte slettelse af ikke-signatarer eller af signatarer, som har tilkendegivet, at de ikke har til hensigt at ratificere traktaten, eller tilføjelser til bilag N og VC. Det forudsættes, at Sekretariatet i givet fald foreslår Charterkonferencen sådanne ændringer.

22. *Ad bilag TFU, stk. 1*

a) Hvis nogle af parterne i en aftale som omhandlet i stk. 1 ikke har undertegnet eller tiltrådt traktaten rettidigt med hensyn til anmeldelse, kan de parter i aftalen, som har undertegnet eller tiltrådt traktaten, foretage anmeldelse på deres vegne.

b) Behovet for anmeldelse af rent kommercielle aftaler forudses ikke, fordi sådanne aftaler ikke kan forventes at stride mod artikel 29, stk. 2, litra a), også selv om de indgås af statslige organer. Charterkonferencen kunne imidlertid med henblik på dette bilag klargøre, hvilke af de i artikel 29, stk. 2, litra b), omhandlede aftaler der skal anmeldes i henhold til bilaget og hvilke ikke.

ERKLÆRINGER

V. Repræsentanterne erklærede, at artikel 18, stk. 2, ikke skal fortolkes således, at det herved tillades at omgå anvendelse af traktatens øvrige bestemmelser.

VI. Repræsentanterne bemærkede sig desuden følgende erklæringer, der blev afgivet vedrørende traktaten:

1. *Ad artikel 1, stk. 6*

Den Russiske Føderation ønsker, at spørgsmålet om, hvilken rolle national lovgivning spiller med hensyn til kontrol, som nævnt i forståelsen vedrørende artikel 1, stk. 6, atter tages op under forhandlingerne om den i artikel 10, stk. 4, omhandlede tillægstraktat.

2. *Ad artikel 5 og artikel 10, stk. 11*

Australien mærker sig, at bestemmelserne i artikel 5 og artikel 10, stk. 11, ikke indskrænker dets rettigheder og forpligtelser i henhold til GATT, herunder dem, der følger af Uruguay-runde-aftalen om handelsrelaterede investeringsforanstaltninger, navnlig for så vidt angår listen over undtagelser i artikel 5, stk. 3, som det finder ufuldstændig.

Australien mærker sig desuden, at voldgiftsorganer, der er oprettet i henhold til traktaten, ikke bør fortolke artikel III og XI i GATT i forbindelse med tvister mellem to GATT-parter eller mellem en investor fra en GATT-part og en anden GATT-part. Det finder, at i en tvist vedrørende anvendelsen af artikel 10, stk. 11, mellem en investor og en GATT-part, er det eneste spørgsmål, der kan behandles i henhold til artikel 26, spørgsmålet om voldgiftskendelser i tilfælde af, at et GATT-panel eller Verdenshandelsorganisationens voldgiftsorgan først har godtgjort, at en handelsrelateret investeringsforanstaltning, som den kontraherende part har bevaret, er uforenelig med den kontraherende parts forpligtelser i henhold til GATT eller aftalen om handelsrelaterede investeringsforanstaltninger.

3. *Ad artikel 7*

De Europæiske Fællesskaber og deres medlemsstater samt Østrig, Norge, Sverige og Finland erklærer, at bestemmelserne i artikel 7 er underkastet de i henhold til folkeretten vedtagne regler om jurisdiktion over undersøiske kabler og rørledninger eller, såfremt der ikke findes sådanne regler, almindelige folkeretlige regler.

De erklærer endvidere, at artikel 7 ikke tager sigte på at berøre fortolkningen af gældende folkeretlige regler om jurisdiktion over undersøiske kabler og rørledninger, og at den pågældende artikel ikke kan anses for at have en sådan virkning.

4. *Ad artikel 10*

Både Canada og De Forenede Stater bekræfter, at de vil anvende bestemmelserne i artikel 10 i overensstemmelse med følgende betragtninger:

Med hensyn til vurdering af den behandling, der skal tilstås investorer fra andre kontraherende parter og deres investeringer, vil det være nødvendigt at undersøge omstændighederne i hvert enkelt tilfælde. En sammenligning mellem den behandling, der tilstås investorer fra en kontraherende part eller investeringer foretaget af investorer fra en kontraherende part og en anden kontraherende parts investeringer eller investorer, er kun gyldig, hvis den foretages mellem investorer og investeringer under sammenlignelige omstændigheder. Når det afgøres, om differentieret behandling af investorer eller investeringer er i overensstemmelse med artikel 10, bør der tages hensyn til to grundlæggende faktorer:

Den første faktor er de kontraherende parters politiske mål på forskellige områder, for så vidt de er forenelige med principperne om ikke-forskelsbehandling som anført i artikel 10. Legitime politiske mål kan retfærdiggøre differentieret behandling af udenlandske investorer eller deres investeringer som middel til at tage hensyn til forskelle i relevante omstændigheder mellem de pågældende investorer og investeringer og deres indenlandske modstykker. F.eks. vil ønsket om at sikre det finansielle systems integritet i et givet land kunne retfærdiggøre rimelige forsigtighedsforanstaltninger over for udenlandske investorer eller investeringer, mens sådanne foranstaltninger ville være unødvendige til at sikre opfyldelsen af de samme mål for så vidt angår indenlandske investorer eller investeringer. Disse udenlandske investorer eller deres investeringer befinder sig således ikke i omstændigheder, der kan sammenlignes med de omstændigheder, der gør sig gældende for indenlandske investorer eller deres investeringer. Selv om en sådan foranstaltning indebærer differentieret behandling, vil den derfor ikke være i strid med artikel 10.

Den anden faktor er, i hvilken grad foranstaltningen skyldes, at den pågældende investor eller investering tilhører en udenlandsk ejer eller er

under udenlandsk kontrol. En foranstaltning, der specifikt er rettet mod investorer, fordi de er udlændinge, uden fyldestgørende grunde hertil i overensstemmelse med ovenstående afsnit, vil stride mod principperne i artikel 10. Den udenlandske investor eller investering ville befinde sig i omstændigheder, der kan sammenlignes med de omstændigheder, der gør sig gældende for indenlandske investorer og deres investeringer, og foranstaltningen ville derfor være i strid med artikel 10.

5. Ad artikel 25

De Europæiske Fællesskaber og deres medlemsstater erindrer om, at i overensstemmelse med artikel 58 i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab:

a) ligestilles selskaber, som er oprettet i overensstemmelse med en medlemsstats lovgivning, og hvis vedtægtsmæssige hjemsted, hovedkontor eller hovedvirksomhed er beliggende inden for Fællesskabet, for så vidt angår retten til etablering i overensstemmelse med del tre, afsnit III, kapitel 2, i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, med personer, der er statsborgere i medlemsstaterne; selskaber, som kun har deres vedtægtsmæssige hjemsted i Fællesskabet, skal med henblik herpå have en reel og langvarig forbindelse med erhvervslivet i en af medlemsstaterne;

b) forstås ved »selskaber« privatretlige selskaber, heri indbefattet kooperative selskaber, samt alle andre juridiske personer, der henhører under den offentlige ret eller privatretten, med undtagelse af selskaber, som ikke arbejder med gevinst for øje.

De Europæiske Fællesskaber og deres medlemsstater erindrer endvidere om:

at fællesskabsretten giver mulighed for at udvide den ovenfor beskrevne behandling til også at omfatte brancher og agenturer tilhørende selskaber, der ikke er etableret i en af medlemsstaterne, og at anvendelsen af energichartertraktatens artikel 25 kun tillader undtagelser, der er nødvendige for at sikre den præferencebehandling, som er et resultat af den mere omfattende økonomiske integrationsproces, som traktaterne om oprettelse af De Europæiske Fællesskaber resulterer i.

6. Ad artikel 40

Danmark erindrer om, at det europæiske energicharter ikke finder anvendelse på Grønland og Færøerne, før der er modtaget meddelelse herom fra Grønlands og Færøernes lokalregeringer.

I denne forbindelse bekræfter Danmark, at traktatens artikel 40 finder anvendelse på Grønland og Færøerne.

7. Ad bilag G, punkt 4

a) De Europæiske Fællesskaber og Den Russiske Føderation erklærer, at deres indbyrdes handel med nukleare materialer, indtil de aftaler andet, skal reguleres i henhold til bestemmelserne i artikel 22 i partnerskabs- og samarbejdsaftalen om oprettelse af et partnerskab mellem De Europæiske Fællesskaber og deres medlemsstater på den ene side og Den Russiske Føderation på den anden side, undertegnet på Korfu den 24. juni 1994, den hertil vedføjede brevveksling samt den fælles erklæring herom, og tvister vedrørende denne handel skal behandles efter procedurerne i nævnte aftale.

b) De Europæiske Fællesskaber og Ukraine erklærer, at i henhold til partnerskabs- og samarbejdsaftalen undertegnet i *Luxembourg den 14. juni 1994* og interimsaftalen hertil, som blev parafeteret samme dag, skal handelen mellem dem med nukleare materialer udelukkende undergives bestemmelserne i en sær aftale, som skal indgås mellem Det Europæiske Atomenergifællesskab og Ukraine.

Indtil nævnte sær aftale træder i kraft skal handelen med nukleare materialer mellem dem fortsat udelukkende være undergivet bestemmelserne i aftalen mellem Det Europæiske Økonomiske Fællesskab og Det Europæiske Atomenergifællesskab og Unionen af Socialistiske Sovjetrepublikker om handel og økonomisk og handelsmæssigt samarbejde, undertegnet i *Bruxelles den 18. december 1989*.

c) De Europæiske Fællesskaber og Kazakhstan erklærer, at i henhold til partnerskabs- og samarbejdsaftalen parafeteret i *Bruxelles den 20. maj 1994* skal handelen mellem dem med nukleare materialer udelukkende undergives bestemmelserne i en sær aftale, som skal indgås mellem Det Europæiske Atomenergifællesskab og Kazakhstan.

Indtil nævnte sær aftale træder i kraft skal handelen med nukleare materialer mellem dem fortsat udelukkende være undergivet bestemmelserne i aftalen mellem Det Europæiske Økonomiske Fællesskab og Det Europæiske Atomenergifællesskab og Unionen af Socialistiske Sovjetrepublikker om handel og økonomisk og handelsmæssigt samarbejde, undertegnet i *Bruxelles den 18. december 1989*.

d) De Europæiske Fællesskaber og Kirgisistan erklærer, at i henhold til partnerskabs- og samarbejdsaftalen parafeteret i *Bruxelles den 31. maj 1994* skal handelen mellem dem med nukleare materialer udelukkende undergives bestemmelserne i en sær aftale, som skal indgås mellem Det Europæiske Atomenergifællesskab og Kirgisistan.

Indtil nævnte sær aftale træder i kraft skal handelen med nukleare materialer mellem dem fortsat udelukkende være undergivet bestemmelserne i aftalen mellem Det Europæiske Økonomiske Fællesskab og Det Europæiske Atomenergifællesskab og Unionen af Socialistiske Sovjetrepublikker om handel og økonomisk og handelsmæssigt samarbejde, undertegnet i *Bruxelles den 18. december 1989*.

e) De Europæiske Fællesskaber og Tadsjikistan erklærer, at handelen mellem dem med nukleare materialer udelukkende skal undergives bestemmelserne i en sær aftale, som skal indgås mellem Det Europæiske Atomenergifællesskab og Tadsjikistan.

Indtil nævnte sær aftale træder i kraft skal handelen med nukleare materialer mellem dem fortsat udelukkende være undergivet bestemmelserne i aftalen mellem Det Europæiske Økonomiske Fællesskab og Det Europæiske Atomenergifællesskab og Unionen af Socialistiske Sovjetrepublikker om handel og økonomisk og handelsmæssigt samarbejde, undertegnet i *Bruxelles den 18. december 1989*.

f) De Europæiske Fællesskaber og Uzbekistan erklærer, at handelen mellem dem med nukleare materialer udelukkende skal undergives bestemmelserne i en sær aftale, som skal indgås mellem Det Europæiske Atomenergifællesskab og Uzbekistan.

Indtil nævnte sær aftale træder i kraft skal handelen med nukleare materialer mellem dem fortsat udelukkende være undergivet bestemmelserne i aftalen mellem Det Europæiske Økonomiske Fællesskab og Det Europæiske Atomenergifællesskab og Unionen af Socialistiske Sovjetrepublikker om handel og økonomisk og handelsmæssigt samarbejde, undertegnet i Bruxelles den 18. december 1989.

ENERGICHARTERPROTOKOLLEN OM

ENERGIEFFEKTIVITET OG DE HERMED FORBUNDNE MILJØASPEKTER

VII. Den Europæiske Energicharterkonference godkendte energicharterprotokollen om energieffektivitet og de hermed forbundne miljøaspekter, der findes i bilag 3.

DET EUROPÆISKE ENERGICHARTER

VIII. Den midlertidige charterkonference og den i traktaten fastsatte charterkonference er for fremtiden ansvarlige for at træffe afgørelser om anmodninger om at undertegne det afsluttende dokument fra Haag-konferencen om det europæiske energicharter og det derved vedtagne europæiske energicharter.

DOKUMENTATION

IX. Den Europæiske Energicharterkonferences forhandlingsprotokoller vil blive deponeret hos Sekretariatet.

Udfærdiget i Lissabon, den syttende december nittenhundrede og fireoghalvfems.

AFGØRELSER VEDRØRENDE

ENERGICHARTERTRAKTATEN Den Europæiske Energicharterkonference har truffet følgende afgørelser:

(* *Fodnote til afgørelse nr. 3*)

Denne afgørelse er udformet ud fra den forudsætning, at kontraherende parter, der agter at gøre afgørelsen gældende, og som også har indgået partnerskabs- og samarbejdsaftaler med De Europæiske Fællesskaber og deres medlemsstater indeholdende en artikel, hvorefter denne traktat har forrang for da pågældende aftaler, vil udveksle erklæringer, hvorefter denne traktats artikel 16 finder lovfæstet anvendelse mellem dem i forbindelse med denne afgørelse. En sådan udveksling af erklæringer skal afsluttes i god tid inden undertegnelse.

1. *Ad traktaten i dens helhed*

I tilfælde af uoverensstemmelse mellem traktaten om Svalbard af 9. februar 1920 (Svalbard-traktaten) og energichartertraktaten skal Svalbard-traktaten have forrang med hensyn til disse uoverensstemmelser, uden at dette dog foregriber de kontraherende parter stillingtagen til Svalbard-traktaten. I tilfælde af sådanne uoverensstemmelser eller af en tvist om, hvorvidt der er uoverensstemmelse eller udstrækningen heraf, finder artikel 16 og del V i energichartertraktaten ikke anvendelse.

2. *Ad artikel 10, stk. 7*

Den Russiske Føderation kan forlange, at selskaber, hvori udlændinge har andel, skal indhente lovfæstet godkendelse til leje af ejendom, der ejes af føderationen, forudsat at denne uden undtagelse sikrer, at dette krav ikke anvendes på en måde, der diskriminerer mellem investeringer foretaget af investorer fra andre kontraherende parter.

3. *Ad artikel 14(*)*

1) Udtrykket »fri overførsel« i artikel 14, stk. 1, forhindrer ikke en kontraherende part (i det følgende benævnt »begrænsende part«) i at pålægge kapitalbevægelser foretaget af partens egne investorer restriktioner, forudsat at:

a) disse restriktioner ikke krænker de rettigheder, der i henhold til artikel 14, stk. 1, tilstås investorer fra andre kontraherende parter med hensyn til disses investeringer

b) sådanne restriktioner ikke berører løbende transaktioner, og at

c) den kontraherende part sikrer, at investeringer foretaget på dets område af investorer fra alle andre kontraherende parter med hensyn til overførsler tilstås en behandling, som er mindst lige så gunstig som den behandling, den tilstår investeringer foretaget af investorer fra en hvilken som helst anden kontraherende part eller et hvilket som helst tredjeland, afhængigt af hvilken behandling der er den gunstigste.

2) Denne afgørelse skal tages op til revision af Charterkonferencen fem år efter traktatens ikrafttræden, men senest på den i artikel 32, stk. 3, anførte dato.

3) Ingen kontraherende part har adgang til at pålægge sådanne restriktioner, medmindre den pågældende kontraherende part er en stat, som var en del af Den tidligere Union af Socialistiske Sovjetrepublikker, og den senest den 1. juli 1995 skriftligt har meddelt det midlertidige sekretariat, at den ønsker adgang til at pålægge restriktioner i overensstemmelse med denne afgørelse.

4) Med hensyn til artikel 16 kan intet i denne afgørelse anvendes til at afvige fra rettigheder, som i henholdsvis hertil tilfalder en kontraherende part, dennes investorer eller disses investeringer, eller en kontraherende parts forpligtelser.

5) I denne afgørelse forstås ved:

»Løbende transaktioner«: løbende betalinger i forbindelse med varers, tjenesteydelsers eller personers bevægelser, som foretages i overensstemmelse med gængs international praksis, og dette udtryk omfatter ikke arrangementer, som i det væsentlige udgør en kombination af en løbende betaling og en kapitaltransaktion, såsom udsættelse af betalinger og forskud, som tager sigte på at omgå den begrænsende parts gældende lovgivning på dette område.

4. Ad artikel 14, stk. 2

Med forbehold af kravene i artikel 14 og Rumæniens andre internationale forpligtelser, skal Rumænien i forbindelse med overgangen til en fuldt konvertibel national valuta bestræbe sig på at effektivisere landets procedurer for overførsler af investeringafkast og skal under alle omstændigheder garantere sådanne overførsler i en frit konvertibel valuta uden restriktioner eller forsinkelser på over seks måneder. Rumænien skal sikre, at investeringer på dets område foretaget af investorer fra alle andre kontraherende parter med hensyn til overførsler tilstås en behandling, der er mindst lige så gunstig som den behandling, landet tilstår investeringer foretaget af investorer fra en hvilken som helst anden kontraherende part eller et hvilket som helst tredjeland, afhængigt af hvilken behandling der er den gunstigste.

5. Ad artikel 24, stk. 4, litra a), og artikel 25

En investering foretaget af en investor som omhandlet i artikel 1, stk. 7, litra a), nr. ii), fra en kontraherende part, som ikke er part i en aftale om økonomisk integration eller medlem af et frihandelsområde eller en toldunion, har ret til den behandling, der tilstås i henhold til vedkommende aftale om økonomisk integration, i handelsområde eller toldunion, forudsat at investeringen

a) har sit vedtægtsmæssige hjemsted, hovedkontor eller hovedvirksomhed på området for en part i vedkommende aftale om økonomisk integration eller for et medlem i vedkommende frihandelsområde eller toldunion; eller

b) hvis investeringen kun har sit vedtægtsmæssige hjemsted på dette område, har en reel og langvarig forbindelse med erhvervslivet i en af parterne i vedkommende aftale om økonomisk integration eller medlemmerne af vedkommende frihandelsområde eller toldunion.

PROTOKOL OM ENERGIEFFEKTIVITET OG DE HERMED FORBUNDNE MILJØASPEKTER

PRÆAMBEL DE KONTRAHERENDE PARTER i denne protokol,

som henviser til det europæiske energicharter, der blev vedtaget i det afsluttende dokument fra Haag-konferencen om det europæiske energicharter, undertegnet i Haag den 17. december 1991, samt navnlig til de heri fremsatte erklæringer om, at der er behov for samarbejde på området energieffektivitet og miljøbeskyttelse i forbindelse hermed,

som endvidere henviser til energichartertraktaten, der er åben for undertegnelse fra den 17. december 1994 til den 16. juni 1995,

som er opmærksomme på det arbejde, der gøres i internationale organisationer og fora vedrørende energieffektivitet og de miljømæssige aspekter ved energikredsløbet,

som er klar over, hvilke forbedringer i forsyningssikkerheden og hvilke betydelige økonomiske og miljømæssige fordele gennemførelsen af omkostningseffektive energieffektivitetsforanstaltninger medfører, og som er klar over disse foranstaltningers betydning for omstrukturering af økonomien og forbedring af levestandarden,

som erkender, at forbedringer i energieffektiviteten mindsker energikredsløbets skadelige miljøvirkninger, herunder global opvarmning og forsuring,

som er overbevist om, at energipriserne så vidt muligt skal afspejle et konkurrencepræget marked, der sikrer markedsorienteret prisdannelse,

herunder en mere fuldstændig medregning af miljøomkostninger og -fordele i energipriserne, og som erkender, at en sådan prisdannelse er afgørende for øget energieffektivitet og hermed forbundet miljøbeskyttelse,

som er klar over, hvilken afgørende rolle den private sektor, herunder små og mellemstore virksomheder, spiller for fremme og gennemførelse af energieffektivitetsforanstaltninger, og som ønsker at sikre en gunstig institutionel ramme for økonomisk rentable investeringer i energieffektivitet,

som erkender, at kommercielle former for samarbejde i visse tilfælde må suppleres med regeringssamarbejde, navnlig inden for udformning og analyse af energipolitiske foranstaltninger og på andre områder, der er væsentlige for forbedret energieffektivitet, men som ikke er egnet til privat finansiering, og

som ønsker at træffe samarbejdsbaserede og samordnede foranstaltninger på områdets energieffektivitet og hermed forbundet miljøbeskyttelse og at vedtage en protokol, der fastsætter rammerne for anvendelse af energi så økonomisk og effektivt som muligt,

ER BLEVET ENIGE OM FØLGENDE:

DEL I

Indledning

ARTIKEL 1

Protokollens anvendelsesområde og mål

1. I denne protokol opstilles principperne for fremme af energieffektivitet i dennes egenskab af vigtig energikilde og for den dermed forbundne begrænsning af energisystemernes negative miljøvirkninger. Protokollen indeholder endvidere retningslinjer for udvikling af energieffektivitetsprogrammer, og den opstiller en række samarbejdsområder samt en ramme for udvikling af samarbejdsbaserede og samordnede foranstaltninger. Disse foranstaltninger kan omfatte prospektering og efterforskning efter samt fremstilling, omdannelse, oplagring, transport, distribution og forbrug af energi og kan vedrøre en hvilken som helst erhvervssektor.2) Målene med denne protokol er følgende:

- a) at fremme energieffektivitetsforanstaltninger, der er forlignelige med en bæredygtig udvikling
- b) at skabe rammebetingelser, som foranlediger producenter og forbrugere til at anvende energi så økonomiske, effektivt og miljøforsvarligt som muligt, navnlig ved at oprette effektive energimarkeder og sørge for, at miljøomkostninger og -fordele i højere grad medregnes i energipriserne; og
- c) at fremme samarbejde på området energieffektivitet.

ARTIKEL 2

Definitioner

I denne protokol forstås ved:

1. »Charter«: det europæiske energicharter, der blev vedtaget i det afsluttende dokument fra Haag-konferencen om det europæiske energicharter, undertegnet i Haag den 17. december 1991; undertegnelse af det afsluttende dokument betragtes som undertegnelse af chartret.
2. »Kontraherende part«: en stat eller en regional organisation for økonomisk integration, som har indvilliget i at være bundet af denne protokol, og for hvilken protokollen er i kraft.
3. »Regional organisation for økonomisk integration«: en organisation oprettet af stater, som har tildelt organisationen kompetence vedrørende visse anliggender, hvoraf nogle er omfattet af denne protokol, herunder bemyndigelse til at træffe bindende beslutninger vedrørende disse anliggender.
4. »Energikredsløb«: hele energikæden, herunder aktiviteter i forbindelse med prospektering og efterforskning efter samt fremstilling, omdannelse, oplagring, transport, distribution og forbrug af de forskellige energiformer, og behandling og bortskaffelse af affald såvel som nedlukning, standsning eller lukning af disse aktiviteter, under hensyn til kravet om minimering af skadelige miljøvirkninger.
5. »Omkostningseffektivitet«: virkeliggørelse af et nærmere bestemt mål til de lavest mulige omkostninger eller opnåelse af den størst mulige fordel til en given omkostning.
6. »Forbedring af energieffektiviteten«: bevarelse af den samme produktionsenhed (af en vare eller tjenesteydelse) uden at mindske dens kvalitet eller ydeevne, samtidig med at den energimængde, der kræves til at fremstille den pågældende produktionsenhed, reduceres.

7. »Miljøvirkning«: en virkning forårsaget af en given aktivitet på miljøet, herunder menneskers sundhed og sikkerhed, planter, dyr, jordbund, luft, vand, klima, landskaber eller vekselvirkninger mellem disse faktorer; herunder også de virkninger på kulturarven eller på de socioøkonomiske vilkår, som ændringer i disse faktorer forårsager.

DEL II

Principper

ARTIKEL 3

Grundlæggende principper

De kontraherende parter skal følge nedenstående principper:

1. De kontraherende parter skal samarbejde om og i givet fald bistå hinanden med at opstille og gennemføre energieffektivitetsforanstaltninger, -love og -bestemmelser.
2. De kontraherende parter skal opstille energieffektivitetsstrategier og passende juridiske og regulerende rammer, som bl.a. fremmer:
 - a) effektivt fungerende markedsmekanismer, herunder markedsorienteret prisdannelse og en mere fuldstændig medregning af miljøomkostninger og -fordele i priserne
 - b) mindskelse af hindringerne for energieffektivitet, hvilket samtidig virker investeringsfremmende
 - c) mekanismer for finansiering af initiativer til forbedring af energieffektiviteten
 - d) undervisning og folkeoplysning
 - e) videreformidling og overførsel af teknologi
 - f) gennemsigtige juridiske og regulerende rammer.
3. De kontraherende parter skal bestræbe sig på at realisere den størst mulige energieffektivitet i hele energikredsløbet. I dette øjemed skal de, så vidt det er dem muligt, opstille og gennemføre energieffektivitetspolitikker og samarbejdsbaserede eller samordnede foranstaltninger baseret på omkostningseffektivitet og økonomisk effektivitet, under behørig hensyntagen til miljøspekterne.
4. Energiaffktivitetspolitikken skal både omfatte kortsigtede foranstaltninger til justering af tidligere praksis og langsigtede foranstaltninger til forbedring af energieffektiviteten i hele energikredsløbet.
5. Når de kontraherende parter samarbejder om at nå målene med denne protokol, skal de tage hensyn til deres indbyrdes forskelle, for så vidt angår de skadelige virkninger og bekæmpelsesomkostningerne.
6. De kontraherende parter erkender den private sektors afgørende rolle. De ansporer kraftværker, myndigheder og specialiserede organer til at gøre en indsats og til snævert samarbejde mellem virksomheder og myndigheder.
7. I forbindelse med samarbejdsbaserede eller samordnede foranstaltninger skal der tages hensyn til de relevante principper herfor i internationale aftaler, som tager sigte på beskyttelse og forbedring af miljøet, og som de kontraherende parter er parter i.
8. De kontraherende parter udnytter fuldt ud de kompetente internationale eller andre organisationers arbejder og sagkundskab og søger at undgå overlapninger.

ARTIKEL 4

Ansvarsfordeling og samordning

Enhver kontraherende part skal bestræbe sig på at sikre, at energieffektivitetsforanstaltninger samordnes mellem alle partens ansvarlige myndigheder.

ARTIKEL 5

Strategier og politiske mål

De kontraherende parter skal opstille strategier og politiske mål for forbedring af energieffektiviteten og den dermed forbundne mindskelse af energikredsløbets miljøvirkninger, i givet fald under hensyntagen til deres egne særlige energivilkår. Disse strategier og politiske mål skal være gennemsigtige for alle de berørte parter.

ARTIKEL 6

Finansiering og finansielle incitamenter

1. De kontraherende parter skal fremme brugen af nye fremgangsmåder og metoder til finansiering af investeringer i energieffektivitet og energirelateret miljøbeskyttelse, såsom joint venture-aftaler mellem energibrugere og eksterne investorer (i det følgende benævnt »finansiering fra tredjemands side«).
2. De kontraherende parter skal bestræbe sig på at udnytte og fremme adgangen til private kapitalmarkeder og eksisterende internationale finansieringsinstitutioner med henblik på at fremme investeringer i bedre energieffektivitet og dermed forbundet miljøbeskyttelse.
3. De kontraherende parter kan, med forbehold af bestemmelserne i energichartertraktaten og andre internationale juridiske forpligtelser, indrømme energibrukerne skattemæssige eller finansielle incitamenter, så energieffektivitetsteknologier, -produkter og -tjenesteydelser hurtigere kan få indpas på markedet. De skal bestræbe sig på at gøre dette på en måde, der både sikrer gennemsigtighed og mindsker forvriddningen af de internationale markeder videst muligt.

ARTIKEL 7

Fremme af energieffektiv teknologi

1. I overensstemmelse med bestemmelserne i energichartertraktaten skal de kontraherende parter fremme handel med og samarbejde om energieffektive og miljøvenlige teknologier, energirelaterede tjenesteydelser og ledelsesformer.
2. De kontraherende parter skal fremme anvendelsen af sådanne teknologier, tjenesteydelser og ledelsesformer i hele energikredsløbet.

ARTIKEL 8

Parternes programmer

1. For at nå de politiske mål, der er opstillet i overensstemmelse med artikel 5, skal hver kontraherende part udvikle, gennemføre og regelmæssigt ajourføre sådanne energieffektivitetsprogrammer, som bedst passer til den pågældende parts særlige omstændigheder.
2. Sådanne programmer kan omfatte følgende aktiviteter:
 - a) opstilling af scenarier for energieftefterspørgsel og -forsyningen på lang sigt til støtte for beslutningstagning
 - b) vurdering af foranstaltningernes energimæssige, miljømæssige og økonomiske virkninger.
 - c) fastsættelse af standarder til forbedring af energiforbrugende udstyrs effektivitet og bestræbelser på at harmonisere disse standarder på internationalt plan for at undgå forvriddning af handelen
 - d) udvikling og fremme af private initiativer og industrielt samarbejde, herunder joint ventures
 - e) fremme af anvendelsen af de mest energieffektive teknologier, som samtidig er økonomisk rentable og miljøvenlige
 - f) fremme af nye fremgangsmåder for investeringer i energieffektivitetsforbedringer, såsom finansiering fra tredjemands side og samfinansiering
 - g) udvikling af passende energibalancer og databaser, f.eks. med tilstrækkeligt detaljerede data om energiefteftersprøgslen og data om teknologier til forbedring af energieffektiviteten
 - h) fremme af oprettelsen af rådgivende tjenester, som kan drives af offentlige eller private virksomheder eller foretagender, og som giver oplysninger om energieffektivitetsprogrammer og -teknologier og bistår forbrugere og virksomheder
 - i) støtte til og fremme af kraft-varmeproduktion og af foranstaltninger til at effektivisere fjernvarmeproduktion og distributionssystemer til bygninger og virksomheder
 - j) oprettelse af specialiserede energieffektivitetsorganer på passende niveauer, som har tilstrækkelige midler og personale til at udvikle og gennemføre energipolitiske foranstaltninger.
3. Når de kontraherende parter gennemfører deres energieffektivitetsprogrammer, skal de sikre sig, at der forefindes passende internationale og juridiske infrastrukturer.

DEL III

Internationalt samarbejde

ARTIKEL 9

Samarbejdsområder

Samarbejde mellem de kontraherende parter kan finde sted i en hvilken som helst passende form. Bilaget indeholder en liste over mulige samarbejdsområder.

DEL IV

administrative og juridiske arrangementer

ARTIKEL 10

Charterkonferencens rolle

1. Alle afgørelser, der træffes af Charterkonferencen i overensstemmelse med denne protokol, træffes kun af de kontraherende parter i energichartertraktaten, som er kontraherende parter i denne protokol.
- 2) Charterkonferencen bestræber sig på inden 180 dage efter denne protokols ikrafttræden at vedtage procedurer for overvågning og fremme af gennemførelse af protokollens bestemmelser, herunder rapporteringskrav, såvel som procedurer for udpegning af samarbejdsområder i overensstemmelse med artikel 9.

ARTIKEL 11

Sekretariat og finansiering

1. Det sekretariat, der er oprettet i henhold til artikel 35 i energichartertraktaten, skal yde Charterkonferencen al nødvendig bistand med udøvelsen af dens opgaver i henhold til denne protokol samt eventuelt yde andre tjenester til støtte for protokollen, på betingelse af Charterkonferencens godkendelse heraf.
2. Sekretariatets og Charterkonferencens omkostninger i tilknytning til denne protokol afholdes af de kontraherende parter i protokollen i overensstemmelse med deres betalingssevne, fastsat efter det fordelingsystem, som er anført i bilag B til energichartertraktaten.

ARTIKEL 12

Afstemning

1. Der kræves ensstemmighed mellem de kontraherende parter, der er til stede og afgiver stemme på Charterkonferencens møder, hvor der skal træffes afgørelse om

- a) vedtagelse af ændringer til denne protokol og
- b) godkendelse af tiltrædelser til denne protokol i henhold til artikel 16.

De kontraherende parter gør deres yderste for at nå til enighed ved konsensus om alle andre spørgsmål, de skal træffe afgørelse om i henhold til denne protokol. Hvis der ikke kan nås til enighed ved konsensus, skal afgørelser om ikke-budgetmæssige spørgsmål træffes med tre fjerdedels flertal af de kontraherende parter, der er til stede og afgive stemme på det møde i Charterkonferencen, hvor sådanne spørgsmål skal afgøres.

Afgørelser om budgetspørgsmål træffes med kvalificeret flertal af de kontraherende parter, hvis pålignede bidrag som omhandles i artikel 11, stk. 2, tilsammen udgør mindst tre fjerdedele af det pålignede samlede bidrag.

2. I denne artikel forstås ved »kontraherende parter, der er til stede og afgiver stemme,» kontraherende parter i denne protokol, som er til stede, og som afgiver ja- eller nej-stemme, dog således at Charterkonferencen kan vedtage en forretningsorden, hvorefter de kontraherende parter kan træffe sådanne afgørelser pr. brev.
3. Ingen afgørelse som omhandlet i denne artikel er gyldig, medmindre den har tilslutning fra et simpelt flertal af de kontraherende parter, jf. dog stk. 1 vedrørende budgetspørgsmål.
4. Når regionale organisationer for økonomisk integration afgiver stemme, råder de over et antal stemmer svarende til antallet af deres medlemsstater, der er kontraherende parter i denne protokol; disse organisationer anvender ikke deres stemmeret, såfremt deres medlemsstater anvender deres stemmeret, og vice versa.
5. Er en kontraherende part til stadighed bagud med opfyldelsen af sine finansielle forpligtelser i henhold til denne protokol, kan Charterkonferencen helt eller delvis ophæve vedkommende kontraherende parts stemmeret.

ARTIKEL 13

Forholdet til Energichartertraktaten

1. I tilfælde af uoverensstemmelse mellem bestemmelserne i denne protokol og bestemmelserne i energichartertraktaten har bestemmelserne i energichartertraktaten forrang.
2. Artikel 10, stk. 1, og artikel 12, stk. 1 til 3, finder ikke anvendelse på afstemninger i Charterkonferencen om ændringer til denne protokol, hvorved Charterkonferencen eller Sekretariatet tildels forpligtelser eller opgaver, som energichartertraktaten indeholder bestemmelser om.

DEL V

Afsluttende bestemmelser

ARTIKEL 14

Undertegnelse

Denne protokol er åben for undertegnelse i Lissabon fra den 17. december 1994 til den 16. juni 1995 for stater og regionale organisationer for økonomisk integration, hvis repræsentanter har undertegnet charteret og energichartertraktaten.

ARTIKEL 15

Ratifikation, accept og godkendelse

Denne protokol forelægges signatarerne til ratifikation, accept eller godkendelse. Ratifikations-, accept- eller godkendelsesdokumenterne deponeres hos depositaren.

ARTIKEL 16

Tiltrædelse

Denne protokol er åben for tiltrædelse fra den dato, hvor protokollen lukkes for undertegnelse, for stater og regionale organisationer for økonomisk integration, som har undertegnet charteret, og som er kontraherende parter i energichartertraktaten, på betingelser, der skal godkendes af Charterkonferencen. Tiltrædelsesinstrumenterne deponeres hos depositaren.

ARTIKEL 17

Ændringer

1. Alle de kontraherende parter kan foreslå ændringer til denne protokol.
2. Sekretariatet meddeler de kontraherende parter teksten til enhver foreslået ændring til denne protokol mindst tre måneder inden den dato, hvor ændringen foreslås vedtaget af Charterkonferencen.
3. Sekretariatet meddeler depositaren ændringer til denne protokol, som er vedtaget af Charterkonferencen, og depositaren forelægger alle de kontraherede parter ændringer med henblik på ratifikation, accept eller godkendelse.
4. Instrumenterne til ratifikation, accept eller godkendelse af ændringer til denne protokol deponeres hos depositaren. Ændringer træder i kraft mellem kontraherende parter, der har ratificeret, accepteret eller godkendt dem, på den tredivte dag, efter at mindst tre fjerdedele af de kontraherende parter har deponeret deres ratifikations-, accept- eller godkendelsesinstrumenter hos depositaren. Derefter træder ændringer i kraft for enhver anden kontraherende part på den tredivte dag, efter at den pågældende part har deponeret sit instrument til ratifikation, accept eller godkendelse af ændringerne.

ARTIKEL 18

Ikrafttræden

1. Denne protokol træder i kraft på den tredivte dag efter datoen for deponering af det femtende ratifikations-, accept-, godkendelses- eller tiltrædelsesinstrument fra en stat eller en regional organisation for økonomisk integration, som er signatar af charteret og kontraherende part i energichartertraktaten, eller på ikrafttrædelsesdatoen for energichartertraktaten, afhængigt af hvilken dato der er den seneste.
2. For hver stat eller regional organisation for økonomisk integration, for hvilken energichartertraktaten er trådt i kraft, og som ratificerer, accepterer, godkender eller tiltræder denne protokol, efter at protokollen er trådt i kraft i overensstemmelse med stk. 1, træder protokollen i kraft den tredivte dag efter den dato, hvor den pågældende stat eller regionale organisation for økonomisk integration deponerede sit

ratifikations-, accept-, godkendelses- eller tiltrædelsesinstrument.

3. For så vidt angår stk. 1, kan intet instrument, der deponeres af en regional organisation for økonomisk integration, føjes til de instrumenter, som medlemsstater af den nævnte organisation allerede har deponeret.

ARTIKEL 19

Forbehold

Der kan ikke tages forbehold over for denne protokol.

ARTIKEL 20

Opsigelse

1. En kontraherende part kan når som helst, efter at denne protokol er trådt i kraft for den pågældende part, opsiges protokollen ved skriftlig meddelelse til depositaren.
2. Kontraherende parter, som opsiges energichartertraktaten, anses for også at have opsagt denne protokol.
3. En opsigelse i henhold til stk. 1 får virkning 90 dage efter depositarens modtagelse af meddelelsen herom. En opsigelse i henhold til stk. 2 får virkning på samme dato som den dato, hvor opsigelse af energichartertraktaten får virkning.

ARTIKEL 21

Depositær

Den portugisiske Republiks regering er depositær for denne protokol.

ARTIKEL 22

Autentiske tekster

Til bekræftelse heraf har undertegnede, som er behørigt bemyndiget hertil, undertegnet denne protokol på engelsk, fransk, italiensk, russisk, spansk og tysk, idet alle sprogversioner har samme gyldighed, i et originaleksemplar, som deponeres hos Den Portugisiske Republiks regering.

Udfærdiget i Lissabon, den syttende december nittenhundrede og fireoghalvfems.

BILAG

IKKE-UDTØMMENDE LISTE OVER EKSEMPLER TIL BELYSNING AF MULIGE SAMARBEJDSOMRÅDER I OVERENSSTEMMELSE MED ARTIKEL 9

Udarbejdelse af energieffektivitetsprogrammer, herunder kortlægning af hindringer og muligheder for energieffektivitet, og udvikling af energimærkning og effektivitetsstandarder.

Vurdering af energikredsløbets virkninger på miljøet.

Udvikling af økonomiske, lovgivningsmæssige og regulerende foranstaltninger.

Teknologioverførsel, teknisk bistand og industrielle joint ventures, under hensyntagen til internationale regler om ejendomsret og andre relevante internationale aftaler.

Forskning og udvikling.

Uddannelse, undervisning, oplysning og statistik.

Opstilling og vurdering af foranstaltninger, f.eks. fiskale eller andre markedsbaserede instrumenter, herunder salgbare forureningsrettigheder, som middel til at tage hensyn til eksterne, navnlig miljømæssige, omkostninger og fordele.

Energianalyse og udformning af energipolitiske foranstaltninger:

- vurdering af mulighederne for energieffektivitet
- analyse af energiefterspørgslen og statistik

- udvikling af lovgivningsmæssige og regulerende foranstaltninger
- integrerede ressourceplanlægning og styring af efterspørgslen
- vurdering af virkningerne på miljøet, herunder store energiprojekter.

Vurdering af økonomiske instrumenter til forbedring af energieffektiviteten samt miljømålsætninger.

Analyse af energieffektiviteten inden for raffinering, omdannelse, transport og distribution af carbonhydrider.

Forbedring af energieffektiviteten inden for elproduktion og -transmission:

- kraft-varmeproduktion
- anlægskomponenter (kedler, turbiner, generatorer osv.)
- netintegration.

Forbedring af energien i byggersektoren:

- standarder for varmeisolering, passiv solenergi og ventilation
- rumopvarmnings- og luftkonditioneringsystemer
- lav NOx-brændere med høj effektivitet
- varmemålingsteknologi og individuel varmemåling
- husholdningsapparater og belysning.

Tjenesteydelser i kommuner og lokalsamfund:

- fjernvarmestystemer
- effektive gasdistributionssystemer
- energiplanlægningsteknologi
- samarbejde mellem byer eller andre relevante områder
- energistyring i byer og offentlige bygninger
- affaldshåndtering og energimæssig udnyttelse af affald.

Forbedring af energieffektiviteten i industrisektoren:

- joint ventures
- energikaskade, kraft-varmeproduktion og genvinding af spildvarme
- energisyn.

Forbedring af energieffektiviteten i transportsektoren:

- ydeevnestandarder for motorkøretøjer
- udvikling af effektive transportinfrastrukturer.

Information:

- bevidstgørelse
- databaser: adgang, tekniske specifikationer, informationssystemer
- viderefremidling, indsamling og bearbejdning af teknisk information
- adfærdsundersøgelser.

Undervisning og uddannelse:

- udveksling af energiteknikere, ledende personale, ingeniører og studerende
- afholdelse af internationale uddannelseskurser.

Finansiering:

- udvikling af lovgivningsmæssige rammer
- finansiering fra tredjemands side
- joint ventures
- samfinansiering.

Bemærkninger til forslaget

I. Traktatens forhistorie

På det Europæiske Råds møde i Dublin i juni 1990 fremførte Hollands ministerpræsident, at økonomisk genrejsning i Østeuropa og den daværende Union af Socialistiske Sovjetrepublikker kunne katalyseres og fremskyndes gennem samarbejde i energisektoren. Dette forslag blev mødt med velvilje af Rådet, som opfordrede Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber til at undersøge, hvorledes et sådant samarbejde bedst kunne gennemføres. I februar 1991 fremsatte Kommissionen ideen om et europæisk energicharter.

Det Europæiske Energicharter blev undertegnet i Haag den 17. december 1991. Charteret har karakter af en politisk hensigtserklæring, der fastlægger en række principper på bl.a. investerings-, handels- og miljøområdet med henblik på at fremme udnyttelsen af energiressourcerne i Central- og Østeuropa samt det tidligere Sovjetunionen. I alt 52 lande og EU har tiltrådt charteret. (Næsten alle europæiske lande samt de ikke-europæiske OECD-lande - undtagen New Zealand.)¹⁾

Signatørene af Det Europæiske Energicharter forpligtede sig til at opfylde charterets mål og principper og gennemføre og udbygge deres samarbejde så hurtigt som muligt ved i god tro at forhandle en grundlæggende aftale og protokoller hertil.

I de følgende tre år førtes der omfattende forhandlinger mellem de lande, der havde tiltrådt charteret for at omsætte dets principper i en juridisk bindende aftale. Forhandlingerne blev afsluttet i Lissabon den 17. december 1994, hvor Traktaten om Det Europæiske Energicharter kunne undertegnes tillige med en protokol om energieffektivitet og de hermed forbundne miljøaspekter.

Traktatens formål er at skabe en juridisk bindende ramme for fremme af langsigtet samarbejde på energiområdet gennem bestemmelser om investeringer, handel, transit, suverænitet over ressourcer, miljø, konkurrence, beskatning og adgang til kapital og teknologi.

Energichartertraktaten var åben for undertegnelse fra den 17. december 1994 til den 16. juni 1995. Traktaten er i denne periode blevet undertegnet af EU og 50 af de 52 lande, der underskrev charteret, alene Canada og USA har ikke undertegnet traktaten bl.a. på grund af problemer med enkeltstaternes rettigheder i forhold til den føderale regering.

II. Danmarks ratifikation

Danmark undertegnede energichartertraktaten den 17. december 1994. Traktaten træder i kraft 90 dage efter, at 30 lande har ratificeret, hvilket forventes at ske i første halvdel af 1996. Det må anses for ønskeligt, at Danmark ligeledes ratificerer traktaten.

Handelspolitik henhører i henhold til Traktaten om den Europæiske union art. 113 under Fællesskabets kompetence. Visse af bestemmelserne i Traktaten om Det Europæiske Energicharter falder derfor under Fællesskabets kompetence. Fællesskabet vil tiltræde traktaten på grundlag af en beslutning, der vil blive taget af Rådet for Den Europæiske Union. Fællesskabet undertegnede traktaten på grundlag af en rådsbeslutning.

Gennemførelsen af Traktaten om Det Europæiske Energicharter vil ikke medføre behov for ændring af dansk lovgivning.

Færøerne og Grønland er ikke omfattet af charteret eller traktaten, medmindre de fremkommer med en anmodning herom.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Til gennemførelse af traktaten er etableret et mindre sekretariat med sæde i Bruxelles. Budgettet for 1996 ventes at udgøre ca. 150 millioner B.F. (ca. 29 millioner dkr). Finansieringen af sekretariatet er reguleret af princippet i art 37 stk. 3, jævnfør bilag B. Sekretariatet fastsætter årligt de kontraherende parters bidrag på grundlag af deres bidrag i henhold til De Forenede Nationers senest foreliggende påligningsskala (suppleret med oplysninger om teoretiske bidrag for kontraherende parter, der ikke er medlem af FN). Det betyder, at Danmarks bidrag vil udgøre 1,09% i 1996 svarende til ca. 320.000 kr. Bidraget ventes kun at være svagt stigende i de kommende år. Forslaget skønnes ikke at

indebære konsekvenser for den statslige administration.

Miljømæssige konsekvenser

Traktaten fastlægger, at parterne skal tage hensyn til miljøaspekterne ved energiforsyningen i deres energipolitik. Dermed bliver miljøkonsekvenser en integreret del af de overvejelser, der skal lægges til grund for energiforsyningen hos de forskellige parter, hvilket er en stor forbedring hos mange af de kontraherende parter. Det har ikke nogen konkret konsekvens for Danmark, da traktaten ligger på linie med den politik, der i forvejen føres i Danmark. Traktaten rummer mulighed for, at flere protokoller til opfyldelse af traktatens mål kan vedtages.

Erhvervsmæssige konsekvenser

Forslaget skønnes på lang sigt at have en positiv erhvervsøkonomisk effekt. Traktaten beskytter og har til intention at fremme investeringsadgangen parterne imellem. Den er et led i den proces, der er sat i gang for at udvikle en lovgivning i Østeuropa på investeringsområdet. Det betyder, at det vil blive enklere for danske virksomheder at foretage investeringer på energiområdet i disse lande.

III: Traktatens indhold

Angående traktatens enkelte bestemmelser bemærkes følgende:

I traktatens præambel understreges det, at man med traktaten ønsker at skabe den ramme, som er nødvendig for at opfylde principperne i Det Europæiske Energicharter. Man ønsker at føre den grundlæggende ide bag charteret ud i livet, dvs. at katalysere økonomisk vækst gennem foranstaltninger til liberalisering af investeringer og handel på energiområdet.

Det understreges, at parterne lægger stor vægt på konkret efterlevelse af princippet om fuld national behandling og mestbegunstigelsesbehandling. Der ønskes en gradvis liberalisering af den internationale handel på energiområdet.

Del I (art. 1-2) indeholder bestemmelser om definitioner og formål.

Del II (art. 3-9) indeholder bestemmelser om handel m.v.

Del III (art. 10-17) indeholder bestemmelser om investeringsfremme og -beskyttelse.

Del IV (art. 18-25) indeholder forskellige bestemmelser herunder suveræniteten over energiressourcerne.

Del V (art. 26-28) indeholder bestemmelser om bilæggelse af tvister.

Del VI (art. 29-32) indeholder overgangsbestemmelser.

Del VII (art. 33-37) indeholder bestemmelser om struktur og institutionelle spørgsmål.

Del VIII (art. 38-50) indeholder sædvanlige afsluttende bestemmelser.

Del I

Definitioner og formål

Art. 1 indeholder definitioner ved anvendelsen af denne traktat.

Ifølge *art. 2* er traktatens formål at skabe en juridisk ramme til fremme af et langsigtet samarbejde på energiområdet baseret på komplementaritet og gensidige fordele.

Del II

Handel

Art. 3 fastsætter, at parterne forpligter sig til at arbejde for øget international markedsadgang samt udvikle et åbent marked for energiprodukter på konkurrencemæssige vilkår.

Ifølge *art. 4* skal parter, der er medlemmer af GATT, anvende GATT-reglerne.

I *art. 5* fastslås det, at parter som udgangspunkt forpligter sig til ikke at anvende handelsrelaterede foranstaltninger, som er i strid med GATT-overenskomstens regler, jf. dog *art. 29*.

I henhold til *art. 6* skal parterne modvirke markedsforvridning og hindringer i øvrigt for konkurrencen indenfor energisektoren. De skal sikre, at de har den nødvendige lovgivning til sikring heraf. Parterne erklærer sig rede til på anmodning at yde andre parter teknisk bistand i forbindelse med udarbejdelsen af konkurrenceregler.

Formålet med *art. 7* om transit er at sikre, at energimaterialer og -produkter kan transporteres uhindret over grænserne. Traktaten kræver, at de kontraherende parter ikke lægger hindringer i vejen for etablering af en ny kapacitet, hvis transit via den eksisterende kapacitet ikke kan finde sted på kommercielle betingelser. Parterne er dog ikke forpligtet til at give tilladelse til at ændre eksisterende transportfaciliteter eller tillade etablering af nye, hvis dette vil indebære en fare for sikkerheden og effektiviteten af de eksisterende energisystemer, herunder forsyningsikkerheden. Endvidere hedder det, at transitten skal fortsætte uden afbrydelser i tilfælde af tvister, indtil der er gennemført en særlig mæglingsprocedure. Det har i forhandlingerne om energichartertraktaten været diskuteret, hvorvidt traktaten og i særdeleshed *art. 7* om transit skulle omfatte kontinentalsoklen. Traktaten ville, hvis kontinentalsoklen var omfattet, medføre en indskrænkning for transitlandet. De Europæiske Fællesskaber og deres daværende medlemsstater samt Østrig, Norge, Sverige og Finland har lavet en erklæring i slutakten, der betyder, at der ikke er sket ændringer i de eksisterende regler, der er fastlagt i Havretskonventionen for så vidt angår etablering og benyttelsen af rørledninger på kontinentalsoklen.

Art. 8 fastsætter, at parterne skal fremme adgangen til og overførslen af teknologi på en kommerciel og ikke-diskriminerende basis.

I henhold til *art. 9* skal parterne bl.a. bestræbe sig på at forbedre betingelserne for adgang til kapitalmarkederne for andre parters selskaber og statsborgere.

Del III

Investeringsfremme og -beskyttelse

Art. 10 omhandler fremme af investeringer ved, at parterne forpligter sig til at skabe stabile, rimelige, gunstige og gennemsigtige betingelser for, at investorer fra andre kontraherende parter kan foretage investeringer på deres område. Traktaten indfører et nationalbehandlingsprincip, der betyder, at investeringer der er foretaget af investorer fra andre parter, ikke må behandles mindre gunstigt, end hvis de havde været foretaget af en indenlandsk investor. Nationalbehandling for investeringer opdeles i traktaten i to faser. Den første, hvor investeringen er blevet foretaget, dvs. har fundet frem til det pågældende land. I dette tilfælde gælder nationalbehandlingsprincippet ved ikrafttrædelse af traktaten, dog med visse undtagelser bl.a. med hensyn til energiforskningsprogrammer. Den anden fase er nationalbehandling i den fase, hvor investeringen skal foretages. Her siger traktaten, at parterne skal *bestræbe sig på* give investorer fra andre kontraherende parter nationalbehandling. Traktaten forpligter på dette punkt parterne til senest den 1. januar 1998 at have forhandlet en tillægstraktat om kommende investeringers retstilling. Charterkonferencen har nedsat en arbejdsgruppe med dette formål.

Parterne er forpligtet til at overgive sekretariatet en rapport over love og administrative regler, som er relevante med hensyn til eksisterende undtagelser fra nationalbehandlingsprincippet, både for så vidt angår investeringsadgangen som for allerede gennemførte investeringer. Charterkonferencen gennemgår rapporterne regelmæssigt.

Art. 11 vedrører beskæftigelse af ledende personale.

Art. 12 indeholder bestemmelser om erstatning for tab forårsaget af krig og indre uroligheder.

Art. 13 fastlægger, at ekspropriation kun må foretages med begrundelse i almenhedens interesse på et ikke diskriminerende grundlag mod hurtig betaling af fuld erstatning. Endvidere har den berørte investor adgang til at få sagen prøvet ved en uafhængig retlig instans.

I *art. 14* forpligter parterne sig til at sikre investorerne fri adgang til at transferere investeringskapital, overskud, betalinger m.v. ind og ud af området i fri konvertibel valuta.

Art. 15 fastlægger retten til subrogation dvs. retten til at indtræde i en fordring eller rettighed, hvis parten opfylder investorens forpligtigelse.

Art. 16 omhandler forholdet til andre aftaler. Såfremt der findes en anden aftale mellem to parter, der dækker det samme område som traktaten, gælder den aftale, der er mest gunstig for investoren eller for investeringen.

Art. 17 rummer mulighed for at tage forbehold for del III i visse tilfælde.

Del IV

Forskellige bestemmelser

Art. 18 fastslår, at hver part har suverænitet over energiressourcerne og har ret til at afgøre, hvilke dele af dens områder der skal stilles til rådighed for prospektering og udvikling, og hvor intensivt de må udnyttes. Traktaten fastslår desuden adgangen til statsdeltagelse.

Art. 19 fastlægger, at parterne skal tage hensyn til miljøaspekterne i deres energipolitik. Med udgangspunkt i at forurenere betaler, skal parterne fremme en markedsbaseret prisdannelse og sikre en større afspejling af miljøomkostningerne i energikredsløbet. Med henblik på at opnå en bæredygtig udvikling skal parterne bestræbe sig på at minimere miljøbelastningen. Der skal i højere grad tages hensyn til miljøomkostningerne og -fordelene i hele energikredsløbet, dvs. tage hensyn til kravet om minimering af miljøvirkninger ved den samlede anvendelse af forskellige energiformer. Parterne skal øge samarbejdet med indsamling og udveksling af oplysninger om miljøforsvarlig og økonomisk effektiv energipolitik, forskning og teknologi. Parterne skal øge befolkningernes viden om energisystemers miljøpåvirkning og

orientere hinanden om relevante miljøprogrammer. I forbindelse med traktaten blev der indgået en protokol om øget energieffektivitet.

Art. 20 fastslår princippet om fuldstændig transparens m.h.t. love, regulativer administrative afgørelser m.v. vedrørende handel med energimaterialer og -produkter.

Art. 21 fastsætter, at traktaten ikke har betydning for spørgsmål om direkte beskatning af investeringer, som et firma fra et land foretager i et andet. Det reguleres fortsat efter de eventuelle dobbeltbeskatningsregler, der er indgået mellem staterne. Som en undtagelse hertil er der dog fastsat en særlig procedure, der træder i kraft, hvis der opstår tvivl om, hvorvidt en skat udgør en ekspropriering.

Art. 22-23 indeholder bestemmelser om, at statslige virksomheder, virksomheder med særlige rettigheder og myndighederne skal overholde traktatens bestemmelser.

Art. 24-25 opregner visse undtagelser herunder, at traktaten ikke forpligter en part, som deltager i en aftale om økonomisk integration (AØI) f.eks. EU til at lade en anden part, som ikke er part i den pågældende AØI nyde godt af denne organisations præferencebehandling.

Del V

Bilæggelse af tvister

Art. 26 indeholder detaljerede regler for bilæggelse af tvister mellem en investor og en kontraherende part. Såfremt de ikke kan afgøre sagen i mindelighed, er de kontraherende parter forpligtet til at acceptere, at tvister vil kunne underkastes international voldgift.

Art. 27 og 28 omhandler tvister mellem kontraherende parter. De kan tvinges til afgørelse i en særlig nedsat international voldgiftsret. Hovedreglen er dog, at tvister søges bilagt ad diplomatisk vej.

Del VI

Overgangsbestemmelser

Art. 29 indeholder midlertidige bestemmelser om handelsrelaterede spørgsmål primært rettet mod parter, der ikke er medlemmer af GATT. GATT-reglerne anvendes som hovedregel. Parter, der ikke er medlemmer af GATT, har således både GATT-rettigheder og GATT-forpligtigelser, som de var gældende den 1. marts 1994, dog med væsentlige undtagelser for så vidt angår dumping-, sikkerhedsklausul- og tvistbilæggelsesproceduren. De kontraherende parter forpligter sig til principielt ikke at forhøje toldsatser og lignende afgifter ved import af energiprodukter ud over det niveau, som blev anmeldt ved traktatens underskrivelse. Bilag D fastlægger en særlig procedure for tvister på handelsområdet omfattende art. 29 og evt. art. 5.

Art. 30 forpligter parterne til at overveje passende ændringer til denne traktat vedrørende internationale handelsaftaler.

Art. 31 vedrører forpligtigelsen til at diskutere muligheden for at lade energiteknisk udstyr være omfattet i traktaten.

Art. 32 indeholder sammen med bilag T enkelte parters overgangsbestemmelser med hensyn til at udsætte fuldstændig opfyldelse af sine forpligtigelser af visse bestemmelser.

Del VII

Struktur og institutioner

Art. 33 omhandler muligheden for at vedtage protokoller og erklæringer i tilslutning til traktaten med henblik på at opfylde dennes formål. Der er færdigforhandlet en protokol om energieffektivisering og de hermed forbundne miljøaspekter, den kunne undertegnes samtidig med traktaten. Denne protokol er optrykt som bilag til beslutningsforslaget om ratificering af Traktaten om Det Europæiske Energicharter. Parterne skal ifølge protokollen opstille energieffektivitetsstrategier og etablere lovgivningsmæssige rammer, som foranlediger forbrugere og producenter til at anvende energi så økonomisk, effektivt og miljøforsvarligt som muligt. Et af midlerne hertil er øget samarbejde i effektive energimarkeder. Parterne skal i henhold til protokollen bl.a. bestræbe sig på at realisere størst mulig energieffektivitet i hele energikredsløbet, dvs. tage hensyn til kravet om minimering af miljøvirkninger ved den samlede anvendelse af forskellige energiformer. Der forhandles endvidere om indgåelse af en protokol om samarbejde vedrørende nuklear sikkerhed.

Art. 34 fastlægger, at parterne mødes periodisk i en konference, som benævnes Charterkonferencen.

Art. 35 vedrører sekretariatet og dets opgaver.

Art. 36 indeholder afstemningsregler. Charterkonferencen træffer beslutning ved enstemmighed for så vidt angår alle væsentlige spørgsmål. Budgetbeslutninger kan dog træffes ved 3/4's flertal.

Art. 37 fastlægger finansieringsprincipper for charterkonferencen og sekretariatet, jævnfør bilag B.

Del VIII

Afsluttende bestemmelser

Art. 38-39 indeholder bestemmelser om undertegnelse og ratifikation.

Art. 40 rummer mulighed for, at en stat eller regional organisation tiltræder på vegne af hele territoriet eller dele heraf. Denne ratifikation omfatter ikke Færøerne og Grønland.

Art. 41-43 indeholder bestemmelser om tiltrædelse, ændringer til traktaten og forhandling af associeringsaftaler.

Art. 44 fastlægger, at traktaten træder i kraft 90 dage efter, at 30 lande har deponeret deres ratifikationsinstrument eller godkendelse.

Ifølge *art. 45* om midlertidig anvendelse er parterne dog principielt forpligtet til at opfylde traktatens forpligtelser allerede fra traktatens undertegnelse i det omfang, at dette ikke strider mod den nationale forfatning eller eksisterende lovgivning.

Art. 46 fastslår, at der ikke kan tages forbehold over for traktaten.

Art. 47 indeholder bestemmelser om opsigelse af traktaten eller protokoller hertil.

Art. 48 fastlægger, at bilagene til traktaten og afgørelserne vedrørende traktaten om Europæiske Energicharter udgør integrerede dele af traktaten.

Art. 49 og 50 fastslår, at Portugal er depositar, og at de autentiske tekster af traktaten foreligger på engelsk, fransk, italiensk, russisk, spansk og tysk.

1) Charterets signatarer omfatter: Albanien, Armenien, Aserbajdsjan, Australien, Belgien, Bosnien/Herzegovina, Bulgarien, Canada, Cypern, Danmark, De Europæiske Fællesskaber, Estland, Finland, Frankrig, Georgien, Grækenland, Hviderusland, Irland, Island, Italien, Japan, Kasakhstan, Kirgistan, Kroatien, Letland, Lichtenstein, Litauen, Luxembourg, Makedonien, Malta, Moldova, Holland, Norge, Polen, Portugal, Rumænien, Den Russiske Føderation, Schweiz, Den Slovakiske Republik, Slovenien, Spanien, Storbritannien, Sverige, Republikken Tadsjikistan, Den Tjekkiske Republik, Turkmenistan, Tyrkiet, Tyskland, Ukraine, Ungarn, USA, Republikken Usbekistan og Østrig.

Officielle noter

Ingen